

הישיבה המאתיים וחמישים ושלוש של הכנסת התשיעית

יום שני, ו' אב תשל"ט (30 יולי 1979)
ירושלים, הכנסת, שעה 16:02

א. מסמכים שהונחו על שולחן הכנסת

לקריאת ראשונה, מטעם הממשלה: חוק התובלה האווירית, תשל"ט—1979; חוק שיפוט בתידין יהודיים קראיים (בישואין וגירושין), תשל"ט—1979; חוק לתיקון פקודת המכס (מס' 9), תשל"ט—1979.

לקריאת ראשונה, מטעם חברי הכנסת חיים דרוקמן: חוק מכירת מקרקעין (שמיטה), תשל"ט—1979.

לקריאת שנייה וקריאה שלישית: חוק שירות הציבור (מתנות), תשל"ט—1979 — שהוחזר מועדת החוקה, חוק ומשפט.

כמו כן הונחו: סיכומית והצעותיה של הוועדה לענייני ביקורת המדינה לדין ותשובון מס' 29 של מבקר המדינה לשנת 1978 ולחשובנות שנת הכספים 1977 (חלק א'); מסקנות ועדת הכספים בעניין פירסומים; הודעת שר האוצר בעקבות מסקנות ועדת העבודה והרווחה בנושא "הצורך הדחוף בפתחת המחלקה הקארדיולוגית בבית החולים רמב"ם בחיפה".

ב. הצעות סיעות שונות להביע אי אמון לממשלה

והגרוע מכול — כשלוך מסוכן. אם הממשלה הזאת לא תתפטר, או תפטר מייד, היא תביא אותנו לשואה כלכלית וחברתית שלא נירפא ממנה עוד שנים רבות. את כשלוך הממשלה אי אפשר עוד להסתיר. אם עד עכשיו ראה את הכשלוך כל העם ורק הממשלה לא ראתה אותו, הנה עכשיו קרה הנס: לפני שבועיים נתגלה סוף סוף גם לממשלה שהמצב חמור.

אולם הממשלה הזאת מאמינה כי בהבליפה תענה על הכול וכי יש בכוחה של מלה לשנות את המציאות. שר האוצר איננו דואג, שכן יש לו נשק סודי — הרי הוא המלה הריקה. ויש לו גם פלוגת מחץ מקצוענית, שבראשה עומד זורבין, הדון קישוט של המלחמה נגד האינפלציה. אך מכיוון שהממשלה אינה מסוגלת לפתור את הבעיה מופנית האצבע המאשימה אל האזרח. ומדי יום ביומו הוא מצווה בצורה תוקפנית וחסרת טעם ללחום באינפלציה, לרוצץ את ראשה, לרטש את מוחה, לשבר את עצמותיה ולשפוך את דמה, וזאת בשעה ששריו עומים דים מולה חסרי אונים, ובאפס המעש שלהם מוזנים ומטפחים אותה עד לממדי אסון.

והרי הממשלה הזאת הבטיחה להיטיב עם העם. גם אם הבטחה זו לא מומשה עד כה עלינו לזכור כי במקרים בודדים, לפחות, נחלה הממשלה הצלחה מסחררת. הנה, לדוגמה, אחד המקרים האלה:

לממשלה היה בנק למשכנתאות גדול ומצליח. קמה ומכרה אותו בהנחה ניכרת למשפחה טובה מאנאדה, ובכך היטיבה עם עמך ישראל. עתה, במקום לדאוג

הי"ר י. שמיר: אני מתכבד לפתוח את ישיבת הכנסת. ראשונה נשמע הודעה על המסמכים שהונחו על שולחן הכנסת.

מזכיר הכנסת נ. לורר: ברשות יושב ראש הכנסת, הגני מתכבד להודיע כי הנושא היום על שולחן הכנסת:

לדיון מוקדם: חוק רישוי מיתקנים גרעיניים, תשל"ט—1979 — הצעתו של חבר הכנסת מרדכי וירשובסקי; חוק התפוזרות הכנסת התשיעית, תשל"ט—1979 — הצעתו של חבר הכנסת תושף טובי; חוק לתיקון פקודת הסדר זכויות במקרקעין (נוסח חדש), תשל"ט—1979 — הצעתו של חבר הכנסת משה עמאר; חוק לעידוד השקעות הון בחקלאות, תשל"ט—1979 — הצעתו של חבר הכנסת אליעזר אבטבי; חוק התפוזרות הכנסת התשיעית, תשל"ט—1979 — הצעתו של חבר הכנסת יגאל אלון ומשה שחל.

הי"ר י. שמיר: הגרוע הראשון על סדר היום: הצעות להביע אי אמון לממשלה. רשות הדיבור לחברי הכנסת זכאי.

יחזקאל זכאי (המערך): אדוני היושב ראש, כנסת נכבדה, אני מתכבד להגיש הצעת אי אמון בממשלה בשם סיעת המערך וסיעות ר"צ, לי"ע ועד. לצערנו, ראש הממשלה נמצא כעת בבית החולים ולא יוכל להשיב על ההצעה. אני מאחל לו רפואה שלמה ותהלימה מהירה.

חיים קורפו (הליכוד): אתה אינך יכול להגיש הצעת אי אמון בשם סיעות אחרות.

שלמה הלל (המערך): הוא יכול.

הי"ר י. שמיר: אבקש שקט. חבר הכנסת קורפו, שמענו את דבריך. חבר הכנסת זכאי, אבקש ממנו להמשיך בדבריו.

יחזקאל זכאי (המערך): לצערנו ראש הממשלה נמצא בבית החולים ולא יוכל להשיב על ההצעה. אני מאחל לו, כאמור, רפואה שלמה ותהלימה מהירה.

הצעת אי אמון באה בשל העדר מדיניות כלכלית ולנוכח כשלונה של הממשלה, כשלוך טוטאלי, מחסיר,

איבדה מייד את העשתונות. העם התשוש מבהלת הקניות ומדחף האגירה נצמד למקלט וצופה לקולות וברקים. אולם בחצות הלילה יצאו ממשרד ראש הממשלה תריסר אנשים, המכונים בפניו שרים, נבוכים ומבולבלים, ומסרו לעתו נאים שהם נדהמים ואינם יודעים מה עולה. שר האוצר, הטבת הראשי בממשלה הזאת, אף עולה על כולם. הוא מצהיר כי ראה את המחירים שעתיים לפני הישיבה ונדהם. אם שר האוצר אינו יודע את המחירים — גם אני נדהם. למחרת גולדים מושגים חדשים: סגן שר האוצר מר פלומין משעה את עצמו. המצאה גאונית בהחלט. שר האוצר שוקל התפטרות, אך למזלו גולח מושג ההשעיה העצמית ועתה יכול אף הוא להשעות את עצמו, ויחד עמו יכולה כל הממשלה להשעות את עצמה עד שתימצא מלת-הקסם הגואלת, וכבר נמצא הבל-הפה המתאים המאפשר לכולם לחזור בהם מההשעיה העצמית לתשעים יום.

ארבעת הפלגים של הליכוד מתכנסים כל אחד בנפרד ומפיהם של חברי הכנסת, ראשי סיעות וראשי ועדות גורות המלים הבאות: בזיון, שערוריה, מבוכה, בהלה, עצבנות וכיוצא-באלה. אחדים מהם תובעים את התפטרות הממשלה ואחרים תובעים את החלפת השרים אלה באלה, כאילו ישועתנו תבוא מטריפת הקלפים וחלוקתם מחדש. כדרכה של הממשלה המאוחדת הזאת באים אחדים מבין השרים ומאשרים את מה שטרענת האופוזיציה זה זמן רב — לאמור כי אנו עומדים על סף שואה כלכלית.

חיים קורפו (הליכוד):
זה לא יכול להיות זמן רב.

יחזקאל זכאי (המערך):
אך אין באישור זה שלהם משום נחמה, שכן נצחונו ננו בוויכוח לא יביא פתרון לצרתה המחריפה והולכת של המדינה. המחזה שהתחולל לעינינו אינו כשלוננו של שר האוצר בלבד אלא כשלונם של כל השרים שמונו לטפל בנושאי כלכלה וחברה. כולם כאחד נושאים באח-ריות לכשלונותיה של הממשלה הזאת ואין צורך לחכות שנתיים נוספות כדי שהדבר יובן לכול.

אדוני היחשב-ראש, שרי הממשלה שלנו כולם אנשים מוצלחים בתחומם: תעשיית האופטיקה, ראיית-חשבון, יבוא ויצוא, מסחר וארכיאולוגיה. אני מציע שיחזרו איש איש לענייניו ובודאי יראו ברכה בעמלם. אני בטוח שאפילו שר-השיכון דוד לוי יהיה יעיל יותר בתחומו מאשר בממשלה, כי יום אחד של עבודה פורית בבניין יתרם להקלת מצוקת הדירור יותר מאשר כל הדיבורים חסרי התוחלת. אכן אין צורך לחכות שנתיים כדי להבין שהממשלה הזאת רשמה את עצמה בהיסטוריה כממשלת כשלון. אולי פרט לראש הממשלה, משום שאותו תשפוט ההיסטוריה על-פי תוצאותיה של תכנית האוטונומיה. אין זה תפקידו של ראש הממשלה לדאוג למחיר העוף הקפוא, אולם עליו לדאוג לכך שבממשלתו ישבו אנשים המתאימים לטפל בכל נושאי הפנים ואם יתברר לו שממשלתו נכשלת — עובדה שידע כל ילד בישראל — עליו להעז ולהחליפה. והאינפלציה היא העדות הברורה ביותר לכשלונה של הממשלה, והיא תוצאה של המהפך הכלכלי.

אדוני שר האוצר הנכבד, האם עולה על דעתך שכדאי לך להתייעץ עם יהושע רבינוביץ על הצעדים שיש לעשות כדי לבלום את האינפלציה? אתם אמנם השמצתם את רבינוביץ והקוּתם את דמו זמן רב, אבל

למשתכנים, ידאג הבנק בראש-ובראשונה למשקיעים הנכבדים. ובכלל הממשלה הזאת דואגת לציבורים רבים: לציבור הסחורים, לציבור היבואנים, לציבור בעלי הווי-לות, לציבור הבנקאים ולחברות הביטוח. רק לציבור אחד אין היא דואגת, לאותו ציבור תמים שבחר בה. זהו הציבור הסופג על גבו את כל כשלונותיה. והציבור הזה בא בתלונות אל הממשלה כאילו זו איננה רוצה לעצור את האינפלציה. אין ספק בכך שהממשלה רוצה בכל מאודה לעצור את הסיחור המטורף הזה, אולם אין זו בעיה של רצון אלא בעיה של יכולת. הממשלה הזאת תסרה את היכולת ולכן עליה ללכת.

מה הפלא שנוצרה אווירה של חוסר אמון? באווירה של חוסר האמון שנוצר שואלים את שר האוצר האם ישקול התפטרות כאשר יגלה שהאינפלציה הגיעה ל-100%, ותשובתו הנחרצת של מר ארליך היא שאין הוא שוקל התפטרות גם אם תגיע האינפלציה ל-200%. חוששני שזו ההבטחה היחידה שהוא עומד לקיים. לעתים כאשר אני שופט את מעשיו של שר האוצר מסתנן חשד ללבי שהוא פשוט לא שמע על האינפלציה. התקציב האחרון שהגיש חי עדיין בעבר ורשום בו שהאינפלציה השנתית לא תעלה על 38%. ואולי אני טועה, ושר האוצר פשוט אינו יודע בכמה לתקן את התקציב, האם ב-80% או ב-100%?

רבותי חברי הכנסת, מסתבר כי גם מאמץ עיוור בכוחה של המלה הריקה מתפכח כאשר הקרקע מתמוטטת מתחת לרגליו והוא מחפש לו מוצא מהצרה. במשך כל החודש האחרון מנהלים נבחרים האומה מהקואליציה את הוויכוחים שלהם בריש גלי, מתאיינים בכלי-התקשורת, מדליפים ידיעות, משמיצים זה את זה ומבקרים איש את רעהו. הממשלה נבוכה ומבולבלת, קרועה ושסועה מבפנים, העם מביט בחרדה ונושא את עינו למנהיג.

עקיבא נוף (התנועה הדמוקרטית):
יש כבר מנהיג למפלגת העבודה?

היח"ר י. שמיר:
תמשיך, תמשיך. לא להפריע.

יחזקאל זכאי (המערך):
חברי-הכנסת נוף, לתנועה שלך יש מנהיג, מנהיג דגול וגדול, ותראה להיכן הגעת אחר עם המנהיג הזה. ובכלל, לא יגאל דין הוא המנהיג שלך, המנהיג שלך הוא תמיר.

מאיר פעיל (מחנה שלי):
מאה אחוז.

עקיבא נוף (התנועה הדמוקרטית):
שניהם מנהיגים מהליגה הלאומית.

יחזקאל זכאי (המערך):
סוף כל סוף התפנה ראש הממשלה מעניינים העומים דים ברומו של עולם ויורד לטפל בענייני דיומא. היה מי שגילה את אוזנו כי המצב הכלכלי המידרדר והולך יפגע בסיכויי הליבחר שנית. אי לכך יוצאת מפיו הוראה — שאינה מבוססת על הבנה כלכלית אלא על חרדה מפני הבחירות הקרובות — כי יש להקפיא את מחירי המוצרים המסובסדים. העם מריע למיטיבו. הנה סוף כל סוף קרה הנס ונתגלה לממשלה שהמצב חמור. אך מה עשתה הממשלה לאור הגילוי המדהים? — הממשלה הנכבדה

כלילת השלמות בעיניכם, אולם היא תפעל במעשיות ולא תפגין אבדן עצות ומבוכה.

גם אם הצעת אי-האמון לא תתקבל היום ו/או הרוב יביע אמון לממשלה — זה בוודאי לא יהיה אמון העם. כל הסקרים ומשאלי דעת-הקהל מוכיחים זאת, אף שאין צורך במשאלים ובסקרים. צא לרחוב, לשכונה, לעיירת-הפיתוח, למושב, למושבה, לקיבוץ ותקבל תשובות. לפיכך, אדוני היושב-ראש, אני מצטרף להמלצות המושמעות מספסלי הקואליציה ומביע, בשם האופוזיציה, אי-אמון לממשלה.

הי"ר י. שמיר :

רשות הדיבור לחבר-הכנסת עמית.

מאיר עמית (התנועה לשינוי ויזמה):

אדוני היושב-ראש, כנסת נכבדה, ראשית וקודם כול אני מבקש להביע מעל במה זו את צערנו על מחלתו של ראש הממשלה. אנו מצטערים על המחלה ומאחלים לו החלמה מהירה ורפואה שלמה. אנו מקווים מעומק לבנו כי לא ירחק היום וראש הממשלה ישוב לאיתנו ויכריא מתלאות מחלתו. האמת היא שהתלבטנו רבות אם להגיש את הצעת אי-האמון כל עוד ראש הממשלה רחוק למיטתו. אך החלטנו כי הנושא איננו אישי, הוא שייך לממשלה כולה ואין טעם לדחותו. אני מגיש לכם, בשם סיעתי, סיעת ש"י בכנסת, הצעה להביע אי-אמון לממשלה.

אדוני היושב-ראש, אינני מעלה הצעה זו בשמחה או בהתרוממות-רוח. אין זו הצבעת אי-אמון קנטרנית לשמה, לצורך ביטוי אופוזיציוני בלבד. אני מעלה את הצעתי מתוך דאגה אמיתית למתרחש בהנהגת המדינה. מה שקרה לפני שבועיים, באותה ישיבה לילית מפורסמת, אותה ישיבה שהעמידה את כל האומה על ראשי אצבעותיה — הוא בגדר של שערוריה רבת עולה וברורו ובמורותיו על כל דמיון אפשרי, "יהיה פרוץ ככל שיהיה. בעצם, הממשלה — בדרך התנהגותה, וכפי שהתבטאו שריה לאחר הישיבה — הביעה אי-אמון לעצמה. אני מסכים בהחלט עם אנשי הקואליציה אשר הקהילו עתונאים ואמרו בריש גלי: "כך זה לא יכול להימשך". אם כך זה לא יכול להימשך, עמיתי חברי הכנסת, אז הבה ונחבור יחד לעשות משהו.

אדוני היושב-ראש, ממשלה נועדה למשול, שריה וראש ממשלתה צריכים להנהיג; הם צריכים לתת דוגמה אישית, הם צריכים להיות בהירים וחד-משמעיים. והנה מה אנו רואים? — חבורה מבולבלת, המציגה חוסר אונים ומובילת אותנו לתהוה-יבוהו כלכלי-חברתי. במקום דברים דבורים על אופנם אנו חשים מבוכה ובלבול. במקום למעשים אנו עדים להכרזות שנודף מהן רית של שגעון גדלות. אין דין ואין דיין. העם מטופח הציפיות מתפרע; יש אורירה של "אכול ושתה", של ביובו וראוותנות, וכל זה בניצוח פועל של הממשלה הגנוכה.

רבתי השרים וכל יתר חברי הקואליציה, אני מודע לטיעון הנגדי שלכם. כצליל צורם על תקליט בלוי אתם משדרים: "ירשנו ירושה כבדה מאוד". או מה? כמה זמן עוד אפשר להשתמש בנימוק שחוק זה? ואפילו אם אתם צודקים הרי אתם טוענים שהשלטון הקודם הוא בלתי-יעיל וגודל שגיאיותו רב ועצום. ובכן הן התיקונים הגדולים אשר הבטחתם? היכן אתם? אין רואים ואין שומעים לא אתכם ולא את תיקוניכם. הנה חלפה בדיוק חצי-עונה של הכנסת הגנוכה, הזמן אולם, הספירה

האיש הזה הוריד את האינפלציה ולא ברשת ג', כדאי להתייעץ אתו מה עשה כדי להוריד את האינפלציה. יכול להיות שיש לו רעיון אחד או שניים. הוא בוודאי היה מסביר לך כי באינפלציה לא נלחמים במצעד הפזמונים.

רבתי חברי הכנסת, עד אתמול היה ידוע שעל כבודה האבודה של הממשלה יגן הפרופסור יגאל ידין, ואני חושב שאם הידיעה שהיתה בידי אכן נכונה הוא עשה טוב שברח מן המציאה הזאת הכופה עליו שיעמוד כאן ויגן על הממשלה, כי הממשלה הזאת שהוא חבר בה וסגן ראש הממשלה ומלא-מקום ושר לענייני-על, הממשלה הזאת כמעט לא ביצעה אף אחד מן הדברים שסגן ראש הממשלה התחייב עליהם בפני העם ובפני בוחרי.

יוסי שריד (המערך):

רק זה עוד חסר למר ידין עכשיו, להגן על הממשלה.

יחזקאל זכאי (המערך):

אבל היות שעל הממשלה יגן שר-האוצר שמחה ארליך אני מבקש, באמצעותו, לומר משפטים מספר לראש הממשלה.

מאיר פעיל (מחנה שלי):

אולי זה כבר בתפקיד החדש?

הי"ר י. שמיר :

אני מבקש ממך, חבר-הכנסת פעיל.

יחזקאל זכאי (המערך):

אדוני ראש הממשלה, לעתים מזומנות סבורה האופוזיציה כי יש להחליף את הממשלה, וזאת בניגוד גמור לדעתה של הקואליציה. במשבר הנוכחי תומכים בדעתנו קולות רבים במחנה שלך. כדאי היה שתשוחח עם ידידך יגאל הורביץ. נראה לי שהוא מצדד בדעתך ואף ישמח לציין בפניך את מי מהשרים יש לדעתו לפטר מיד.

אברהם פין (עוז) (המערך):

יגאל הורביץ רוצה להיות שר האוצר.

יחזקאל זכאי (המערך):

ואם אין דעתך נוחה מיגאל הורביץ יכול אתה לזמן ללשכתך כל שר שתצא, ואין ספק בלבי שכל אחד מהשרים יציע לפטר לאתר המישה או שיהיה מחבריו. די בכך שתשוחח עם שלושה שרים בממשלתך וכבר יהיו ביך המלצות מספיקות לפיטוריהם של כל שרי הממשלה, וכל ההמלצות תהיינה צודקות.

רבתי חברי הכנסת, לא רק שרים בממשלה סבורים שיש להחליף אותם. רבים מחברי הכנסת מסיעות הקואליציה מכריזים בריש גלי כי את הממשלה הזאת יש לפטר. שמענו אותם בכלי-התקשורת, שמענו אותם בכפר-המכביה. האם יקרה הבלתי-צפוי ודעה זו תבוא לביטוי בהצבעה, או שיתברר כלום כי הכרזות לציבור הן דבר אחד והצבעה בכנסת היא דבר אחר? אני מצדי הייתי רוצה להאמין כי היושר האישי יגבר על חשבונות של עסקנים.

אדוני היושב-ראש, כנסת נכבדה, גם אם תתקבל הצעת אי-האמון הזאת אין המערך מאמין שאפשר על סמך הרוב בכנסת הנוכחית להרכיב ממשלה שתוכל להתמודד ביעילות עם בעיותיה האמיתיות של מדינת ישראל. המערך ירכיב ממשלה כזאת לאחר שיקבל מאגדאס מהבוחר. הממשלה שירכיב המערך לא תהיה, אולי,

זו תחזיר לעצמה את קורטוב האמינות אשר היה לה בראשית דרכה, ולדאבונן הרב, חברי הכנסת, אין גם שום סבירות שהממשלה הזאת תתעלה לדרגה של אחריות לאר-מית ושל דאגה אמיתית לעתידנו. מעולם לא היה עתידנו נתון על כף המאזניים כפי שהוא כיום. מעולם לא היתה סכנת ההתנוונות כה מוחשית.

אנו זקוקים לממשלת הצלה לאומית; אולי ממשלה מקיר לקיר ואולי ממשלה קואליציונית — אבל אחרת. כי דבר אחד ברור: הממשלה הזאת לא תצלה. היא חייבת להתחלף. אני פונה לחברי הכנסת ומציע להם להצביע לגופו של עניין ולטובתו של עניין. אני מציע לכם להביע אי-אמון בממשלה.

היח"ר י. שמיר:

רשות הדיבור לחבר הכנסת טובי.

תופיק טובי (החזית הדמוקרטית לשלום ולשוויון):

כבוד היושב-ראש, כנסת נכבדה, בפתח דברי רצוני להביע צער על שראש-הממשלה מר בגין רתוק למיטתו בבית-החולים ולא הוא המשיב על ההצעה להביע אי-האמון לממשלתו. כעמיתו בכנסת רצוני לאחל למר בגין שיתגבר על מחלתו ויזכה בבריאות טובה.

חברי הכנסת, בהודעת סיעת החזית הדמוקרטית לשלום ולשוויון ב-2 בינואר 1977, בפני גישי המדינה, עם כינונה של הכנסת התשיעית, הוזהרנו במלים אלה: "אנו מעריכים שאם תקום ממשלת הליכוד תהווה היא סכנה תמורה לבטחון ישראל. משוכנעים אנו שהנהגת הליכוד בראשות מנחם בגין מנותקת כליל מהמציאות הבין-לאומית והאזורית. אנו מזהירים שעם נצחון הליכוד תגבר סכנת המלחמה, יגברו הסכנות לחירויות הדמו-קראטיות, לאינטרסים ולזכויות של העמלים ולאוכלוסיה הערבית בישראל." הוזהרנו מפני סכנות אלה, שהיו צפויות אם יעלה הליכוד לשלטון, לפני הבחירות לכנסת התשי-עית וגם אחרי הבחירות לכנסת התשיעית, בכנסת ומחוצה לה. לצערנו, היו שהעריכו את הדברים באופן שטחי, נתפסו למלה הדמאגוגית, לברק ההסכם הנפרד עם מצרים, להבטחות החברתיות ללא כיוון של הליכוד, עד שפקחו כיום עיניים בפני הקריאה המהדהדת: המלך עירום הוא.

קצת יותר משנתיים עברו מאז כינונה של ממשלת הליכוד, ורבים חשים את צידקת אזהרתנו כאשר ממשלת הליכוד הביאה את ישראל ואת החברה הישראלית אל המשבר החמור, העמוק והמקיף ביותר שידעה אי פעם בכל תחומי החיים: בתחום הפוליטי, בתחום הכלכלי, בתחום החברתי ובתחום המוסרי. הגענו למצב שכל יום בוסף שבו נמשך שלטון הליכוד מבאד על ישראל ועל המוני העם בישראל אסונות חדשים. במקום "שוויון של המזון-התיכון", שהבטיח אותה ראש הממשלה בעת שנתחולל המהפך הכלכלי באוקטובר 1977, הביאה ממ-שלת הליכוד את האינפלציה ואת המחירים אל פסגות האלפים, ואת רמת החיים של "עמך", שעמו היא הבטיחה להיטיב, דירדרה לתהומות עמוקים הבולעים אף את זעקת החמס. שיעור האינפלציה ב-1976/1977 היה 30% וב-1977/1978 היה כ-54% וב-1978/1979 היה ל-66%, ויש כל היסוד להבחין שהשנה יגיע ל-100%, וזו גם רמת העלייה של המחירים, "הישג" זה של ממשלת הליכוד הוא על בסיס פרוגרמה של עצירת האינפלציה, כמובן. ואינפלציה דוהרת פירושה התרששות בלתי-פוסקת של המוני השכירים, ששכרם הריאלי יורד פלאים, כשתו-ספות היוקר וההטבות הסוציאליות באות לצורך אחיות-

לאחר התחילה. אי-אפשר להסתפק עוד בתירוצים ובסי-פורים, שהמצב שבו אנו מצויים הוא תולדת העבר. העבר המעוות נמאס לאומה ולכן היא העבירה לידיכם את השלטון. ומה עשיתם? הגדלתם עוון על פשע. אין כמעט שטח משטחי חיינו אשר השתפר. האמת היא הפוכה: בכל אשר תפנה ראשך אתה רואה התדרדרות ומחדלים.

האינפלציה, אשר תשבנו כי ברמה של 25% היא דבר בלתי-אפשרי — אתם הוכחתם לנו כי ניתן להכפילה ולשלשה, וזאת בלי בושע וכלי להניד עפעף. מאזן התש-לומים, אשר נדמה היה כי הנה הנה כפו מוטלת לכיוון חיובי, שוב נשטט כלפי מטה והפער חזר לסורו. הנה עוד מעט קט, ואנו פורצים את מחסום המיליארד — יותר ממיליארד דולר גידול גרעון בשנה אחת. החוב הלאומי תופח וממריא אל על. הצמיחה המשקית עקומה — הרבה יותר מדי צריכה ומעט מדי ייצור חיובי, למשל לצורך יצוא. איך הצלחתם לעולל כל זאת במשך שנתיים בלבד? — קשה להבין, קשה להאמין וקשה להשלים.

רבותי חברי הכנסת, מפלגה זו אינה ראויה לאמון, כי על שלושה חטאיה ועל ארבעה לא אשיבנו: על חטא קוצר-הראות, אשר מתעלם מתכניות כוללות ומטילא טלאי על גבי טלאי, כי האימפרוביזציה וכיד הסיעות והפלגים הטובה עליהם; ועל חטא אטימות הלב, שאיננו מתחשב בקהל ובודעתו ניכור וריחוק וממשיך בתהליך הבזבזנות של קודמיו; ועל מכלשת אולת-היד, אשר איננה מעוזה ליישר עיוותים ומחססת לחקן משגים הוועקים לשמייים, ואיננה אמיצה דייה כדי להוציא לפועל המלצות של תכניות טובות; ועל פשע הבילבול והמבוכה, אשר אתם מצטיינים בהם במיוחד. ואכן הצלחתם לנטוע בלב כל העם נקוע-הנפש — המשווע למלה בהירה של מנהיגות-אמת — חרדה וחוסר אמון; ועל אסון הבדלנות, רבותי השרים, אשר הביאכם לעימות חזיתי עם ההס-דרות, ובמקום לחבור יחדיו כדי למצוא פתרון איפ-שרתם לה להתפרק מעול האחריות; ועל מארת השנאה והשיטנה שהצלחתם להחדיר בין אתים, אפילו בתוך המחנה שלכם; ואחרון אחרון — מחדל המחדלים של החטאת העיקר: ביובותם שתי שנים יקרות כאשר אתם מתרכזים רק בחזית הליציונית ומתעלמים מן הנעשה בבית. אפילו צודקים אתם בחשיבות החתימה על חוזה השלום — ובמשפט מוסגר ברצוני לומר כי אני מקווה מאוד מאוד שבהתנהגותכם העתידית לא תביאו במר-ידיכם גם לאבדן ההישג הזה — אפילו אם נסכים עמכם כי פעמי השלום אמנם מתדפקים על דלתנו, אל נשכח אפילו לרגע אחד שלום-אמת לא יקום אם נהיה מפוררים מבית. על כל אלה, החטאים והמחדלים, אדוני היושב ראש, על כל אלה — אין ממשלה זו ראויה לאמון והיא צריכה להתפטר.

רבותי חברי הכנסת, אני מודע לקשיים האובייקטי-ביים הגיצבים בפני כל ממשלה בישראל: אנו מדינה ענייה, חסרת משאבים, עמוסה בבעיות למכביר. העולם רובו מתנכר אלינו והוא עוסק בעניניו שלו. אבל דווקא במצב זה חייבים אנו למצות את הפוטנציאל שלנו. יש לנו עם גדול, עם שהוכיח את כוחו בחיל וברוח, אולם העם הזה אובד עצות. אין מי שידריכנו, אין מי שינהיגו, אין מי שיתן לו דוגמה. ומופת, אין מי שיציג לפניו אתגרים, אין מי שנחון במחשבה כוללת ובראייה למרחוק ואין מי שאומר לו את האמת בקשר לכך.

אין סיכוי שממשלה זאת, אשר הוכיחה אולת-יד ואפסות מעש, תתאושש ותתעשת. אין סיכוי שממשלה

הלירות שמוציאים משרדי הממשלה השונים על התי-נחלויות בשטחים הכבושים, העומדות כמכשול בפני השלום, המכבידות על הכלכלה הישראלית ומרוששות את תקציבי משרדי הרווחה והשירותים החברתיים; מתתיהו דרובלס, ראש מחלקת ההתיישבות של הסוכנות, מסר לעיתונאים — "הארץ" מאתמול — על 1,700,000,000 לירות שהוצאו בשנה האחרונה על התנחלויות בגדה המערבית בלבד, והשנה זה יעלה על שני מיליארדים, כשמשרדי הממשלה מתחרים ביניהם מי יזרים יותר כסף לטובת המתנחלים וההתנחלויות, כאשר לוקחים זאת מהלחם והחבל של הילדים, מדיור לזוגות הצעירים ומתושבי שכונות העוני, מבתי הספר שהקפידו את בנייתם כשגולו 400 מיליון לירות מתקציב הפיתוח של משרד החינוך והתרבות. לפי מה שבישר לנו ראש מחלקת ההתיישבות, מר מתתיהו דרובלס, איש "חירות", הוא ושרי ההתנחלות אריאל שרון מעבדים תכנית התנחלות חדשה לכיתור העיר נאבלוס בשרשרת התנחלויות חדשה, כדי לשבור, לפי דבריו, את הרצף הטריטוריאלי של אוכלוסיית המיעוטים — כפי שהוא מכנה באופן גזעני את העם הערבי הפלשתינאי — כדי לשלול מ"המיעוטים" כל טענה למדינה פלשתינאית עצמאית.

הנה לכם מדיניות הגורמת לחולי לא רק כלכלי אלא גם לחולי פוליטי, לאסון פוליטי, לא רק של מניעת השלום אלא ריפוד הדרך למלחמה חדשה, לשפך דמים של שני העמים, כשממשלת הליכוד בעורונה הלאומני, בנתלה מדיניות סיפוח טוטאלי ושלילת עצם קיומו הלאומי של העם הערבי הפלשתינאי, דוחפת לפשיטת רגל כלכלית, דוחפת למלחמה נוספת. מדוע נטפלים לסובסידיות למצרכים ולא רואים את מיליארדי הלירות הנשרפות יום יום בהתקפות האכזריות בלבנון נגד העם הלבנוני והפלשתינאי כדי לממן את גדודי שכירי-החרב של הסוכן המיניור חדאד, הפועל בהשראת ממשלת ישראל נגד מולדתו ונגד עמו?

ממשלת הליכוד היא לא רק ממשלת פשיטת-רגל כלכלית וחברתית, היא לא רק הביאה אסון של ירידת רמת חיים של המוני העם, שרימתה אותם והולכת אותם שולל, אלא היא ממשלה שעם כל יומרותיה שהביאה את השלום, כביכול, מוליכה היא את ישראל ואת האזור, בקנוניה אחת עם ארצות-הברית ועם בעלי-בריתה החדש שליט מצרים אנוואר סאדאת, הרחק מהשלום המיוחל אל מלחמת חדשה עם המדינות הערביות ועם העם הערבי הפלשתינאי.

ההסכם הנפרד עם מצרים מתגלה בכל חודש נוסף שאין הוא הסכם שלום אלא ברית פוליטית נגד עמי האזור, נגד עצמאותם וחירותם, והוא מעלה את האזור, לאמתו של דבר, על הר געש. הסכם זה היה היסוד לתיאום האסטרטגי באזור שהגיעו אליו האדונים בגין וסאדאת במפגשם באלכסנדריה ועליו התפארו בהכרזותיהם. האוטונומיה נחשפת יותר ויותר כאיצטלה לשלילת זכותו של העם הערבי הפלשתינאי, ועוד יותר לניהול טרור נגדו ומלחמה עקובה מדם, שהגיעה לשיאים חדשים בכל החזיתות. המשא-ומתן על אוטונומיה זו, מתברר שהוא לא יותר מפרוד ליצירת עובדות קולוניאליות סטיות בשטחים הכבושים, הפקעות חדשות לבקרים, התנחלויות חדשות, עובדות מוגמרות להנצחת הכיבוש ולרמיסת זכותו של העם הערבי הפלשתינאי למדינה עצמאית בצדה של מדינת ישראל.

עיניים ואין להן כל ערך ריאלי נוכח עליות המחירים וחדשות לבקרים. ממשלת הליכוד הביאה את המדינה ואת כלכלתה למצב של אנארכיה, איש אינו יודע מה מחיר המצרכים החיוניים. המחירים עולים מדי יום ביומו, ורמת חייהם של ההמונים יורדת פלאים. המדינה אינה יודעת מה זה תקציב. אמנם הכנסת אישרה תקציב בסך 320 מיליארד לירות, אבל כל אחד יודע שזה תקציב בלתי-ריאלי, וכבר חסרים 50—60 מיליארד לירות בתוקף גידול ההוצאות והאינפלציה. אולם לפי החוק האנטי-חוקי, שהממשלה סחטה באופן בלתי-קונסטיטוציוני מהכנסת, יכולה הממשלה להוסיף לתקציב ככל שתמצא ללא אישור של הכנסת.

צריך לדעת שהאנארכיה הכלכלית, התהויוּבוּהוּ, הם בעצם הסדר הטבעי תחת שלטון בעלי ההון, וכזה היגון שלטון ממשלת הליכוד. בעצם קיים סדר, והוא הגידול המסחרר של רווחי בעלי ההון, המוסדות הפינאנסיים, חברות הביטוח, הבנקים וכל בעלי העסקים והבורסה, שממשלת הליכוד מייצגת אותם.

דוגמה בולטת לרווחים האסטרנומיים של בעלי ההון בחסות שלטון הליכוד היה מאונה של חברת "אלגר" — ואני מביא זאת כדוגמה — חברה להשקעות. על בסיס הון מושקע בפועל בסך 8.7 מיליון לירות בלבד ב-1978 הצטברו רווחים נאים, אחרת בשלום מס, לסך של 47.2 מיליון לירות; רווחי קונצרן "כור", למשל, גדלו ב-1978 ב-354% והסתכמו ב-736 מיליון לירות, לעומת 162 מיליון לירות בשנה הקודמת. זה הסדר החברתי הטבעי תחת שלטון הליכוד, שלטון בעלי ההון הגדול. וכאשר הגרעון התקציבי הולך וגדל; וכאשר נרתעת הממשלה במקצת בפני התהום האינפלציונית המתפתחת כתוצאה מהתגברות ההוצאות הצבאיות והסובסידיות להון; וכאשר ראש הממשלה נרתע ומציע שלא יהיו עוד העלאות מחירים — מפיתים שרי הממשלה, והכלכלנים שלה הנאמנים לה, היסטריה של קיצוצים וביטול סובסידיות, והקרבות הם שירותי הרווחה, החינוך, הבריאות, תכניות השיכון והדיוור לתושבי שכונות העוני ולזוגות צעירים; הקרבן הוא הסובסידיות למצרכים החיוניים והקרבן הוא המוני העם וציבור השכירים שישלמו מחירים גבוהים ב-150%—160% כאשר יבטלו הסובסידיות על לחם, ביצה, חלב, שמן ועוד.

כל הדיבור הדמאוגי הזה על תמיכה בצורך במקום תמיכה במצרך בא כדי לחפות על הגזילה ממעוטי-היכו-לת. לפי הגיון זה הרי אפשר גם לבטל את חוק חינוך חובה חנם החל על כל אזרחי המדינה, זה ההגיון של גזול "עמד", מצער הדבר שבקרב מפלגת העבודה וב-הנהגת ההסתדרות יש השותפים באופן יסודי למחשבה שכן צריך לבטל את הסובסידיות על מצרכים חיוניים, אבל באופן הדרגתי, כביכול. לא פיסגת קמפ-דייוויד כלכלית נחוצה אלא דרוש מאבק ציבורי להגנת השכר ורמת החיים המותקפת. לא סובסידיות לייצוב המחירים של מצרכי-היסוד, הנצרכים על-ידי המוני העם והשכבות העמלות, הן הגורמות לגרענות בתקציב ולא הן המקור לאינפלציה ולקשיים הכלכליים. המקור הוא הגידול המתמיד בקניית נשק ובהוצאות צבאיות וכן מדיניות השירות להון הגדול המונופוליסטי.

מדוע אין מדברים על הסובסידיות להון לסקטור העסקי, שהגיעו ב-1978 ל-25 מיליארד לירות, לפי מקור רות המוסד לחקר התפוקה, כפי שפורסם ב"הארץ" ב-27 ביולי 1979? מדוע לא מזכירים בממשלה את מיליארדי

תפים ושיתוף פעולה בין שני העמים ולהניעו לומר לממשלת הליכוד: סטופ.

מה שמתרחש ברשות-השדור, התחיקה האנטי-דמוקרטית הפוגעת בסמכויות הכנסת ובמעמדה והמקצצת את זכויות חברי הכנסת — פעולה שבה החלו חוגי הליכוד — הם אות אזהרה לגבי הדרך המסוכנת שבה מוליכה ממשלת הליכוד.

חברי הכנסת, כשהארץ כיום זועקת חסם לנגד שלטון הליכוד והסכנות החמורות ביותר שהוא מביא לשלום ולחירויות הדמוקרטיות ולרמת החיים, הייבים אנו להזכיר לציבור שגולם זה קם וצמח על רקע המדיניות של ממשלות המערך. מדיניות הפשרה הטריטוריאלית והתנגדות לזכותו הטבעית של העם הפלשתינאי, להקים את מדינתו בגדה וברצועה, בצדה של מדינת ישראל, היא המדיניות שדישנה את הקרקע לעליית שלטון הליכוד. אם האופוזיציה הגדולה בכנסת, המערך מפלגת העבודה, לא תסיק את המסקנה המתבקשת לנוכח מדיניותה של ממשלת הליכוד ולא תציג אלטרנטיבה — אלטרנטיבה של שלום אמיתי וצדק, אלטרנטיבה של בטיחה מן השטחים הכבושים ושל כיבוד זכויותיו של העם הפלשתינאי, אלטרנטיבה של דמוקרטיה, של הגנה על זכויות העמים, אלטרנטיבה של שוויון זכויות לאוכלוסיה הערבית, ממשלת הליכוד תמשיך להוביל את ישראל מדחי אל דחי ומקרבנות לקרבנות, עד שהמוני העם, מנסיגות המר ורבי-הקרבנות, יביאו תוך מאבקים וקרבנות קשים להתלכדות כוחות חדשה שתהווה אלטרנטיבה אמיתית למדיניות והנהגות המערך הליכודי גם יחד. אנו בטוחים שהמוני העם יצמיחו כוחות שיביאו לישראל ממשלה אחרת, ממשלת שלום, ממשלת קדמה חברתית, ממשלת שוויון זכויות.

לכן אנו מזהירים וקוראים לכל המתנגדים לממשלת הליכוד להציב אלטרנטיבה, אלטרנטיבה של שלום, של הגנה על זכויות העמים, אלטרנטיבה של שוויון זכויות לאוכלוסיה הערבית. רק כך אפשר להביא לסיום הפרק העגום הזה בתולדות ישראל, פרק שחור בתולדות הארץ הזאת — שלטון הליכוד המסוכן והרפתקני.

לכן אנו מביאים לכנסת הצעה להביע אי-אמון לממשלת הליכוד. סיעת החוית הדמוקרטית לשלום ולשוויון תיתן את ידה ותעשה הכול עלי-מנת שיקום צירוף כוחות בעם שיביא לישראל ממשלת שלום, דמוקרטיה ושוויון זכויות.

הד"ר י. שמיר :

רשות הדיבור לחבר-הכנסת פעיל.

מאיר פעיל (מחנה שלי):

אדוני הישיר-ראש, כנסת נכבדה, בשם סיעת שלי אני רוצה להציע לכנסת להביע אי-אמון לממשלת ישראל. לפי דעתנו, הממשלה הנוכחית, השם היאה לה הוא ממשלת הדיסונאנס הלאומי. בכל מעשיה, בכל ההחלטות שהיא פועלת, אין הקונצפציות שלה תואמות את המציאות ואת מה שצריך לעשות, ומה שנובע ממעשיה הוא מהומה, מבוקה, מבוכה ומבולקלה, וכל זה בצרימה. לכן השתמשתי במלה דיסונאנס.

נועקנו לאי-אמון הזה לאחר אותה ישיבת ממשלה ואמללה של יום שלישי בערב, משתדבר בלש בעליל. השרים נקראו במהירות ובדחיפות לישיבה, לכאורה כדי להחליט החלטות מן הראשונות במעלה. נדמה לי שבבוקר

במקום השלום המיוחל, שבישרו אותו קארטר, סאדאת ובגין, עדים אנו למלחמה חדשה בלבנון, המתנהלת יום יום ומפילה קרבנות חפים מפשע, לבנונים ופלשתינאים, ויוצרת מוקדים מסוכנים להתלקחות אזורית כללית שתגרור את סוריה ומדינות ערביות אחרות. אם חושבת ממשלת הליכוד שכך היא תקדם את תכניותיה ההרפתקניות לסיפוח טוטאלי בגדה וברצועה ובגולן ובכך תבטל כליל את זכותו של העם הערבי הפלשתינאי — אין היא אלא טועה ומטעה ומוליכה את ישראל למבוי סתום באזור ולא להסדר המביא עמו הגשמת חלומותיהם ההרפתקניים של מתחיהו דרובלס והשר שרון ושל גוש-אמונים.

ממשלת הליכוד מבודדת את ישראל יותר מאי פעם בתולדות ישראל, ובאופן המסוכן ביותר. ההחלטה מה-20 ביולי של מועצת הבטחון המגנה את ישראל על הקמת ההתנחלויות; התובעת את הפסקת פעולה זו, והמגדרת פת-אחרי במועצת הבטחון כמנוגדת לעניין השלום וכסותרת את החוק והאמנות הבין-לאומיים; התובעת את ביטול ההתנחלויות בגדה, ברצועה ובירושלים המערבית — היא אות אזהרה לממשלה המוליכה את ישראל מדחי כלכלי אל דחי פוליטי בזירה הבין-לאומית והאזורית.

מלחמת החורמה והטורף שממשלת הליכוד מנהלת נגד העם הערבי הפלשתינאי בהפצצות ובפלישות בלבנון ובהגברת הדיכוי בשטחים הכבושים מגבירות, מצד אחד, את התמיכה הבין-לאומית ואת הפרסטיז'ה שלו בעם הערבי הפלשתינאי בתנועתו הלאומית ובאש"פ, כנציגו המוסמך; ומזהד השני גורמות לבידוד נוסף של ישראל. כשלון ביקורו של שר החוץ בהולאנד רק יעיד על כך; פגישתם של בראנדט וקריסקי בשם האינטרנאציונאל הסוציאליסטי עם יאסר עראפאת, ראש אש"פ, וההסכם לקידום השלום שאילו הגיעו, רק חושפים את פשיטת-הרגל במדיניות ממשלת ישראל בנושא הפלשתינאי ובינואל השלום עם שכנותיה, כשאין אף גורם בין-לאומי אחד ואף מדינה אחת התומכים בעמדתה המסוכנת והבלתי-צודקת של ממשלת הליכוד. כי לא לשלום ולא להסדר אתם מוליכים, עד כמה שתתכסו, בהסכם הנפרד עם מצרים אלא לקניניה נגד השלום ולעוד מלחמה, אכזרית יותר מקודמותיה.

עם העמקת פשיטת-הרגל הכלכלית והפוליטית מגביר רה ממשלת הליכוד את צעדיה האנטי-דמוקרטיים ומקצינה את מדיניותה נגד האוכלוסיה הערבית. ההידרדרות המסרית של החברה הישראלית, התפרקות שלטון החוק והמשפט בחסות שלטון הליכוד — את כל זה מבטח הממשלה להעלים ולחפות עליו על-ידי פגיעה בחירויות הדמוקרטיות ובהגברת ההסתה ומעשי הדיכוי הלאומי כלפי האוכלוסיה הערבית.

אסון הוא לכולנו כי מסמך-קניג הגועני הפך להיות דגלה של ממשלת הליכוד ביחס לאוכלוסיה הערבית. זעקת נציגי האוכלוסיה הערבית, המפגינים עתה ברחבה מול הכנסת, לכיבוד זכויותיהם כאזרחים שווים. בזכויות, להפסקת הפקעת האדמות, נגד ההתפרעויות של המשטרה והבולדוזרים במעליה הבאות לבסס את מדיניות הנישול מהקרקע, ונגד החוק האנטי-ערבי הגועני של נישול ערביי הנגב הברואים מאדמות ערב שלילית זכותם לפנות לבית-המשפט; זעקת ראשיהן וחבריהן של המועצות המקומיות הערביות ונציגי הציבור הערבי תרועים להבטיח חיי שוויון וכבוד במולדת — זעקה זו חייבת לעורר כל מי שיש לו מצפון ושואף באמת לחיים משו-

חייב להוביל, להנחות ולשכנע את העם הזה ולא רק לפעול כמתחשב אלקטורני. הרי לך עוד דיסונאנס.

דווקא בנושאי שלום מי שעומד בראש המערכת הכלכלית הוא חביב, הוא מבין יותר מראש הממשלה. אבל מה אפשר לעשות, שעל החזית שבה יש לו עמדות חיוביות, היכולות להועיל, מופקד דווקא ראש הממשלה, שעמדתו מזיקות, ושר האוצר הישראלי חבריו מהמפלגה הליברלית מופקדים על החזית הישראלית היחידות והמיוחדות שבשביל להתמודד אתה הקונצפציה שלהם איננה מתאימה. כך קורה שמתוך 3,000 זכאי דירה בירושלים נרשמו רק 800, ואין מי שיקנה דירות, וגם אז —

דוד שפרן (הליכוד):
זה לא נכון.

מאיר פעיל (מחנה שלי):

— קונים מי שיש להם כסף, ואולי הם פחות נזקקים. כך קורה שמחירי המוצרים עולים ולא תואמים את השכר. כך קורה שהפערם גדלים. כך קורה שהאינפלציה משתוללת, ועל כך אין ויכוח. ראשית חטאת האינפלציה הדוהרת טמונה בנובמבר 1977: המהפך הכלכלי-חברתי-פיננסי, תשיפת השערים, שוק חפשי למטבע-חור, התואם את התפיסות הליברליסטיות שלכם. כך קורה בכלכלת ישראל ששר החקלאות המשתולל שאב כספים, גורף כספים, עדיין איננו יודע מאין, ובמקום להשקיע אותם בפרויקטים של חברה, שיכון, דירה והתיישבות במדינה הוא משקיע אותם בבנייני קלפים בשטחים המוחזקים שהחזר נחזק אותם. מי שמופקד על המערכת הכלכלית, שאלה הישגיה, צריך, לפי עניות דעתי, להסיק את המסקנות.

בראש מערכת החינוך עומד אדם דתי מאמין, איש הגון וישר, גם הוא מאמין במעשיו. מסרתם את המשלט החינוכי ביותר במדינת היהודים, את משרד החינוך, לידי מיעוט דתי קנאי המאמין כי יש לו שליחות. באיזה כיוון האידאולוגיה שלו ואתגר החינוך שלו אינם תואמים לא רק את צרכי הציונות המדרגית במדינת ישראל; הם אינם תואמים את המאה ה-20. השקפתם על דת ומדינה כבר נדחתה על-ידי עמים באירופה במאה ה-18, והם מטיפים לנו בשער. כל עוד קיימת בישראל באזרח מאורגן מערכת חינוכית נפרדת לזרמים הדתיים, זרם ממלכתי-דתי, וזרמים פרטיים דתיים, לא יכול להיות ששר החינוך הכללי יהיה איש המפד"ל או איש ה"אגודה". אם יבוללו הזרמים, אם יהיה זרם חינוך ממלכתי אמיתי אינטגרטיבי, אם לא יהיו זרמים פרטיים או ממלכתיים-דתיים—אין בעיות. כל עוד קיימים זרמים דתיים בחינוך, בהשבוך ארוך-טווח, אין שגיאה גדולה מלתת את המשלט הזה בידי אנשים דתיים. אחרי שנתיים של שלטון המפד"ל בחינוך אני מודיע לכם: אנחנו עוד נשלם בעד זה, אגב, גם בחיי יום יום אנחנו משלמים בעד זה כסף טוב, הזורם למוסדות החינוך שממונה עליהם אגודת-ישראל ופה ושם גם מוסדות דתיים אחרים.

בחזית הרביעית, החזית החברתית, שעליה מופקד סגן ראש הממשלה הפרופסור רבי-אלוף במילואים יגאל ידין, איננו רוצה אפילו לדבר על דיסונאנס. כמעט הייתי רוצה לקרוא לך, בצער, האמלט. אתה, יגאל ידין, התא-מלט של הממשלה הזאת. אילו זו היתה ממשלה רצינית, בלי דיסונאנסים, המכלכלת את מעשיה לפחות בכיוונים מסויימים כהלכה — לא נורא לראות האמלט אחד בממ-

הודיעו בכנסת שקוראים את הישיבה לעגין בטחוני. אני יודע מה שאני אומר, כבוד סגן ראש הממשלה, ואתה יכול לברר זאת במכירות הכנסת. אחרי-הצהרים התברר שמדובר בנושאים כלכליים. השרים נתכנסו בציפיות גדולות ויצאו בקול ענות של צרימה חלושה. אני רוצה למנות, לפי הזמן שיתן לי היושב-ראש, כמה דיסונאנסים.

היו"ר י. שמיר:

יש לך רבע שעה.

מאיר פעיל (מחנה שלי):

הדיסונאנס הראשון נמצא בחזית המדינית, שברא-שה עומד ראש הממשלה. אני מאחל לו בריאות עד 120 ועד בכלל, רק שלא יהיה ראש ממשלת ישראל. כל עוד הוא ראש הממשלה והוא מתפקד כראש ממשלה חובתנו להתמודד אתו בין בשבח ובין בביקורת. האיש הזה עומד בראש המערכת המדינית איננו מבין את הדינא-מיקה המתרחשת בין ישראל לישמעאל. אם הוא נגרר למעשה שלום עם מצרים הוא נגרר שלא בזמנה. עכשיו הוא מנסה ככל שהוא יכול, על-פי השקפת-עולמו — בעניין זה הוא ישר עם עצמו — לעכב, לסחוב, למרוח ולהפוך אותה אוטונומיה, שנועדה לקום בגדה המערבית וברצועת-עזה, למעין דבר שבינו לבין מה שהוא חתם בהסכמי קמפ-דייוויד לא יהיה דמיון. הייתי אומר: לבן במוחו האידאולוגי הוא גאולה כוון, ובחינוניותו הוא שלומיאל. אני מצטער, כך מנהלים את המערכת המדינית. התפיסה הרעיונית הטבועה בו איננה תואמת את המצב-אות, לכן אין הוא יכול להוביל את המדינה לשום הישג חיובי אלא רק כתוצאה מלחץ מבחוץ.

בראש החזית הכלכלית עומד שר האוצר, בעל תפיסה רכושנית-שמרנית, שהוא קורא לה "ליבראליזם". גם הוא אדם הגון, השלם עם עצמו. אני חושב כי בגלל הגינותו קרה מה שקרה באותו יום שנלשי. כאשר חברי הציונו בפניו את פרטי החישובים של מה שיקרה למחיה המוצרים החיוניים בישראל אם האסכולה הכלכלית שהוא דוגל בה, השמרנית-ליברלית, תשרו ויפסקו הסוב-סידיות והפיקות של המוצרים — תשרו עיניו ויחד עמו חשכו גם עיני ראש הממשלה. ואז הוא אמר לי: מוכרחים לסגת. לא לחינם ראש הממשלה אמר לי: שמחה, באשה תלך — אלך. כי אם אתה תלך הוא יישאר תשוך לעממים של שכונות-התקווה. היום הוא יכול להגיד להם, גם הוא וגם דוד לוי: לא אני הגורם לכם פערים אלא המערך בעבר שמחתה ארליך היום. אם תלך הוא יישאר ערום ועריה.

האידאולוגיה של שר האוצר איננה תואמת את הצרכים של מדינת ישראל. אנו חיים במצב שבו הממ-שלה היא הבעלים העיקריים של ההון בגלל נסיבות ציו-ניות מיוחדות שלנו. אנו לא מדינה רכושנית רגילה. בת-נאים המיוחדים שלנו המדינה היא הבעלים העיקריים של הקרקע, היא הבעלים העיקריים של האינפרסטרוק-טורה, היא הבעלים העיקריים של הרבה נכסים לאומיים. אי-אפשר לנהל את כלכלת ישראל בשיטה קאפיטאליסטית. טיב ציונות ורכושנות הן תרתי-דסתרי. הן לא הולכות יחד. אפילו אוסישקין, וזכרוננו לברכה, הבין זאת.

כאשר שמעתי מה שאמר שמחה ארליך באותו יום שלישי בערב על הסובסידיות התחלתי להבין שגם האיש הזה יש לו מצפון והוא מבין שאי-אפשר לפעול בשי-טות פלומין כאשר האחריות רובצת עליו. שהרי מנהיג

היו"ר י. שמיר:
אני מבקש שלא להפריע.

שר-האוצר ש. ארליך:
חברי-הכנסת פעיל, אני מציע לך להביע אי-אמון למצולמות.

עקיבא נוף (התנועה הדמוקרטית):
הדמוקראטיה החדשה.

היו"ר י. שמיר:
אני מבקש מחברי הכנסת לשתוק.

(קריאה: לשתוק)

אני מבקש שלא להפריע.

(קריאה: זה כן.)

זה היינו-ה.

שר-האוצר ש. ארליך:

נדמה לי שלראשונה בתולדות הכנסת מוגשות הערב הצעות אי-אמון על רקע של אכזבת סיעות האופוזיציה. כל העם היה עד ראייה לאכזבתם של דוברי האופוזיציה בכל כלי-התקשורת כאשר נוכחו לדעת שהממשלה לא החליטה על ביטול מלא של הסובסידיות. כגודל הנכונות לקרב והרצון לקרוא ליצירת תהו-ובוהו על רקע ביטול הסובסידיות כן גודל האכזבה. אתם התאכזבתם מאוד וזה לי עליכם שזה הביא אתכם להבעת אי-אמון בממשלה בפעם המיוחדת-כמה בנושא שחוזר מדי חודש בחודשו. בכל אופן אני רוצה, לאחר דברי הפתיחה הקצרים, להת-ייחס לנושא בצורה עניינית.

הממשלה איתנה בדעתה להמשיך לנקוט צעדים הדרגתיים לריסון האינפלציה ולשיפור מאזן התשלומים. יודע אני כי הכנסת שמעה לא אחת על הצעדים הכל-כליים שנקטו ושאלו נקטים, אולם אין מנוס מכך כל עוד האופוזיציה חוזרת על עצמה ומציעה אי-אמון לממשלה.

עמם דר (הורבין) (המערך):
ומה התוצאות?

שר-האוצר ש. ארליך:
אגיע לזה.

שורש הרע באינפלציה ובמצב מאזן התשלומים הוא בעודף הביקוש ובמשבר הדלק בעולם, לכן הטיפול הוא בדרך של ריסון הביקושים המקומיים. אולם מסתבר כי ההתלהבות של כל הדרושים צעדים חריפים פגה כאשר נקטים צעדים לריסון הביקושים. אחד הצעדים לריסון הביקושים הוא באמצעות צד ההוצאה. הצעד הראשון שנקטו היה קיצוץ תקציב ההוצאות. סך כל הקיצוצים, בשלבי האישור השונים, הגיע ל-12.3 מיליארד לירות, ואל ייקל הדיבר בעיניכם. מי מחברי הכנסת איננו סבור שבתחום זה או אחר קיצצנו — — —

יחזקאל זכאי (המערך):
מאיה תקציב קיצצתם?

היו"ר י. שמיר:
אני מבקש שלא להפריע. איש לא הפריע לך. תאפשר לשר האוצר להשיב לך.

שר-האוצר ש. ארליך:
חברי-הכנסת זכאי, האמן לי שיכולתי לשאול אותך

שלה כזאת. אבל עם גבאים כאלה, המייצרים דיסונאנס בחזית המדינית, דיסונאנס בחזית הכלכלית ודיסונאנס מוזק בחזית החינוכית — אין פלא שאין לך מה לעשות בחזית החברתית, כי מאין אתה יכול לקבל אמצעים? גם אם פה ושם אדם כמוני יכול לשמור חלק מהקונצפציות שלך ולומח לעצמו: נו, מילא ניתן לקבל אותו, אין פלא שאתה נראה כך בממשלה. אין פלא ששר העבודה וה-רווחה נראה כך. שר הבינוי והשיכון יושב בשקט, אבל גם אתה תיראה כך. היום אתה עוד מקובל על אלה שבחרו בך. כאשר בעוד שנה-שנתיים ייווכח הציבור איך מהמחדל הכלכלי אין גם שיוכן, גם אתה לא תוכל להתחבא, סופך שגם אותך יאפרו באפר.

ואחרון אחרון לא חביב: בראש החזית המשפטית, של זכויות הפרט, עומד אדם המעוניין כי יכנוהו בעולם לישראל — שר המשפטים. הוא מאוד רוצה בכך, מאוד חפץ. הרבה שנים הוא עבד על כך בדרכו מ"חירות" לישראל כדי להראות איש מכובד ולא איש "חירות" סתם. והנה כעת חיה, לקראת הדיון הזה, הוא היה הבשילן הראשי של החוק הארור שהיום אתם רוצים להציג בכנסת שעניינו הפקעת אדמות מבדואים בכל רחבי הנגב, בלי רחמים, בתירץ עלוב של הקמת שדות-תעופה. אני מצהיר פה, ולוקח על עצמי את כל האחריות, שאפשר היה לבצע את זה בצורה לגמרי אחרת, להקים שני שדות-תעופה במקומות אחרים בהר-הנגב ובנגב הדרומי ואת השדה הזה בתל-מלחא להתחיל להקים בעוד שלוש שנים ולפ-תוח את בעיות הקרקעות כהלכה. קודם לכן. החוק הזה, אם תילמד ההיסטוריה של מדינת ישראל, יהיה אבן-פינה בדרכה של מדינת ישראל מן הדמוקראטיה — אדבר בלשון הלא-סימפטטית שהתחלתי בה קודם — בחזרה ל"חירות". זו דרכך, שמואל תמיר, במקום מ"חירות" לישראל אתה חוזר מהליבראליזם לאיפארכיה הקודמת שלך, של "חירות". אינני רוצה להשתמש בצבעים, אולם משהוכרתי את המלים שחזר וחזר נזעק מישוה במדינה הזאת.

מן הסיבות שמניתי לעיל, בגלל חמשת הדיסונאנסים האלה, לפחות — בחזית המדינית, בחזית הכלכלית, בחזית החינוכית, בחזית החברתית ובחזית של זכויות האדם — אני חושב שאם הכנסת הזאת מכבדת את עצמה היא צריכה לשלח ממשלה זו אחר כבוד הביתה.

היו"ר י. שמיר:
רשות הדיבור לשר האוצר.

שר-האוצר ש. ארליך:
אדוני היושב-ראש, חברי כנסת נכבדים, נדמה לי שלראשונה בתולדות הכנסת — — —

מאיר פעיל (מחנה שלי):
השר עונה — הטליוויזיה פעילה.
(קריאה: מה יש?)
מה יש? זו מדינה דמוקראטית.

היו"ר י. שמיר:
חברי-הכנסת פעיל, זה לא לעניין.

מאיר פעיל (מחנה שלי):
זה ועוד איך לעניין. זה העניין.

אורי אבנרי (מחנה שלי):
מי שמשלם הוא הקובע.

הדלק, אותה כמות דלק שתעלה לנו יותר בחצי-מיליארד דולר.

דוד גולומב (התנועה לשוני ויומה):
ומה על המחצית השנייה?

שרי-האוצר ש. ארליך:
גם זאת מנית.

אשר לצד ההכנסות, אינני מהסס להתפאר בהצלחה ללא תקדים בגביית המסים ובהעמקת השומה. מערכת המסים התקרבה יותר מתמיד ליעדה לגבות מס נכון ככל האפשר. רק בזכות העמקת הגביית העצומה יכולנו להגדיל את אומדן ההכנסות במידה כזאת שאיפשרה לנו להימנע מלקבל את העצות של הממלצים בדבר העלאת מסים. דווקא העמקת המסים, חברי-הכנסת זכאי, לא חסנו בה על התעשיינים והסוחרים, אף שאתה בדריש ציינת שאנחנו לא מכבידים עליהם.

יחזקאל זכאי (המערך):
על התעשיינים — לא; על הסוחרים — כן.

שרי-האוצר ש. ארליך:
העמקת הגביית אינה באה מאותו חלק שאתה התיי-
מרת לדבר בשמו.

לא זו בלבד שבנינו תקציב ללא העלאות מסים אלא אף יכולנו להוריד בשוליים שיעורי מס קנייה מוג-
זמים המוטלים על מוצרים בעלי חיוניות גבוהה ולהוריד שיעורי מסים על מוצרים רבים במסגרת החשיפה, שמג-
מתה ריסון המחירים במשק.

אשר לנושא המסעיר, או זה שגרם ל"סערה" של הימים האחרונים, הסובסידיות, אני מצהיר כאן כי אין מפלט ואין מוצא מצימצום הסובסידיות. אני שואל היום מעל במה זו: האם יכול מישור להסביר מי ישלם במקו-
מו את מחיר הדלק שהתייקר? מי מוכן לשלם במקומונו בעד הבשר או המספא שהתייקר? מי יסבסד בשבילנו כל דולר יבוא? ואם היה נמצא מישור שהיה מוכן לשלם זאת, האם היה מישור שהיה מסכים לשלם בתמורה מתח-
עצמאותנו הכלכלית והפוליטית? את הסובסידיות יש לקצץ מסיבות מספר. עומק הסובסידיה הקיים, בשיעור של 100% ויותר, מגדיל את העיוותים הנגרמים למשק ולחלוקת ההכנסות. בתנאים אלה נהנות קבוצות אוכלו-
סיה מבוססות מתקציב הסובסידיות בהרבה יותר מהקבו-
צות הגזקקות לסובסידיות. קיים תמריץ לשימוש בובזני במוצרים. מצב זה נראה אבסורדי בעיני הכול. —

עמנום הדר (הורכין) (המערך):
מדוע לא — — —

שרי-האוצר ש. ארליך:
— במצב הקיים יש גם תופעה של יצוא מוצרים מסובסדים לאוכלוסייה מעבר לקו הירוק ומחר לגבולות ישראל. המימון של הסובסידיות בשיעורים הקיימים הוא מעל ומעבר לגובה התקציב המיועד להן. לכן במצב הקיים תוספת המימון הנדרשת תבוא מהדפסת כסף. וזה אקט חמור מבחינה אינפלציונית.

על שולחן הממשלה היו מונחות שלוש אסטרטגיות — — —

עמנום הדר (הורכין) (המערך):
התיאור שלך נכון. מדוע אינכם מחליטים?

הרבה שאלות. אני מבקש ממך, חברי-הכנסת זכאי, להק-
שיב לי כפי שאני הקשבתי לך.

לכל חבר כנסת תחום הקרוב ללבו וכל קיצוץ בתקציב הוא דבר כואב, אם זה לקואליציה ואם זה לאופוזיציה. מניתי צעד זה בראש לא רק משום שהתקציב הוא המכ-
שיר החיוני ביותר והתורים יותר מכל גורם אחר. אני מקווה שלפחות חברי הבית הזה יודעים שאין זה פופו-
לארי לקצץ בתקציב, מה עוד כשמדובר בקיצוץ מכאבי של שירותים, ובתחום זה לא חסנו על שום משרד, לרבות משרד הבטחון.

הקיצוץ השני ברצף בתחום הבנייה. הוא הוכתב על-
ידי צרכי הדיור. מחד גיסא וההיערכות בנגב מאידך גיסא. קיצוץ זה בוודאי כואב מאוד, שכן מדובר על הגברת הלחץ בשנים הקרובות בבתי-החולים, בחינוך, בכבישים, ובהרבה מאוד דברים נוספים, שעוד יבואו. בנוסף על כך צימצמנו את הסיכסוד להון. גם על כך באו הרבה מאוד מחאות מכל עברי הבית. הצמדת הלוואות הפיתוח היא רפורמה שלעצמה. ייתכן שהיא נראית לציבור כדרך קלה, אך חייב להיות ברור לכול כי יש בצעד זה הסתכנות באשר להיקף ההשקעות בשנים הבאות כדי להשיג בתמורה איוון התקציב וריסון האינפלציה. צעד זה יביא פירות לא מחר אלא במשך הזמן. הצעד שעשתה הממשלה בעניין הצמדת הלוואות פיתוח הוא כה עמוק ורציני, עד שספק אם הציבור יודע להעריך את חשיבותו הפירות, כאמור, אינם למחר או למחרתיים. היה צורך בתעוזה כדי להחליט את ההחלטה הזאת, ולא אצטט את קדמי בעניין זה. נושא אחר הוא הצמדת המשכנתאות. יש בהחלטה זו מהפך בתחום מימון השיכון, עם השלכות על כל המשק, והדיור הוא צורך חברתי חיוני ביותר, אפילו לפני ריסון האינפלציה. צעד זה, בנוסף על היותו פתרון לבעיית הדיור, תורם לריסון הלחצים האינפלא-
ציוניים, אם-כי גם כאן לא באופן מיידי. הצמדת ההל-
וואות תצמצם ביקוש ספקולאטיבי לדיור ואולי גם להורדת הסטאנדארד המוגזם בדיור. עד כאן הצעדים בצד ההוצאה.

ועוד מלה אחת: משבר הדלק בעולם נתן אותותיו הקשים אצלנו. התייקרות הדלק בעשרות אחוזים בשנה האחרונה מבאה לשרשרת התייקרויות, באשר האנרגיה מניעה את גלגלי המשק. אין לך היום מוצר קל שבקלים שהאנרגיה אינה מהווה בו מרכיב.

משה שמיר (בנא"י):
או מדוע אתה מוסר את האנרגיה שיש לך בסיני, שיכולה להבריא את הכלכלה שלנו?

הי"ר י. שמיר:
חברי-הכנסת שמיר, אתה רשום.

מאיר פטיל (מחנה שלי):
משום שהאנרגיה הזאת איננה שלנו.

הי"ר י. שמיר:
אני מבקש שלא להפריע.

שרי-האוצר ש. ארליך:
אני מודיע לך, חברי-הכנסת שמיר, שבשביל השלום עדיף על נפט. חברי-הכנסת עמית דיבר על תוספת של מיליארד דולר לגרעון מאון התשלומים, תוספת של מיליארד דולר השנה. מניתי את המיליארד הזה לפני כמה ימים. אתה נעדרת מהישיבה. חצי מזה בא בגלל

אני מציע לבית לדחות את ההצעות להביע אי-אמון בממשלה.

הי"ד י. שמיר:

חברי הכנסת, אנחנו עוברים לדיון. הדיון יתקיים, כפי שקבעה ועדת הכנסת, על-ידי הודעות סיעות, במסגרת של עשר דקות לכל סיעה. רשות הדיבור לראשון הדוברים, חבר-הכנסת סבידור. בבקשה.

מנחם סבידור (הליכוד):

אדוני היושב-ראש, כנסת נכבדה, תחלואי המשק והחברה הם תולדה של המשטה הקלוקל רב-השנים, של ניפוח מנגנונים, של הפיכת העם הזה לעם בוזרים, של הרס מוסר העבודה, של משטר קיפוח, אפליה והעדפה בין מגזרים שונים, — —

(חבר-הכנסת ד. גולומב קורא קרי-את-ביניים)

הי"ד י. שמיר:

מתקיים דיון, רשומים חברי כנסת לרשות הדיבור ויוכלו להתבטא. אבקש שלא להפריע עכשיו.

מנחם סבידור (הליכוד):

— משטר של חתירה תחת כל יומה, עידוד הולכי בטל ופאראזיטים, של אבטלה סמויה המוגנית, של חיפוי ועמידה איתנה מאחורי עשרות אלפים עובדים מיד-תרים, אוכלי חנם, שההסתדרות מתייצבת מאחוריהם גם היום הזה.

זאב כץ (המערך):

חבר-הכנסת סבידור — — —

(חבר-הכנסת פ. גרוסר קורא קרי-את-ביניים)

הי"ד י. שמיר:

חברי הכנסת, אבקש שקט.

זאב כץ (המערך):

אני מקבש רשות לשאלה לנואם.

הי"ד י. שמיר:

אני מרשה לך לשאול.

זאב כץ (המערך):

אני רוצה לדעת מי הם הפאראזיטים במדינת ישראל.

הי"ד י. שמיר:

חבר-הכנסת סבידור, אתה לא חייב להשיב.

מנחם סבידור (הליכוד):

חבר-הכנסת כץ, לפני 29 שנה היה עבדך הנאמן חב"ב בועדה, כשהייתי עדיין ראש מת"ם בצה"ל, ואז קבענו שבתוך 26,000 עובדים במדינה יש 2,500 מיותרים. מאז גדל מספר עובדי המדינה, תחת השלטון שלכם, ל-85,000, ובסך-הכול בשירותים הציבוריים — 340,000 עובדים.

יעקב זאק אביר (המערך):

דברי הבל — — —

מנחם סבידור (הליכוד):

השארתם לנו בשירותים הציבוריים — — —

הי"ד י. שמיר:

חבר-הכנסת דרר, אני מבקש שלא להפריע. שאלת, די.

שר-התעשייה, המסחר והתיירות ג. פת:

כדי שלא לפגוע בחקלאות.

עמם דרר (הורבין) (המערך):

מה אתה אומר? בוקר טוב.

הי"ד י. שמיר:

אני מבקש שלא להפריע.

שר-האוצר ש. ארליך:

על שולחן הממשלה היו מונחות שלוש אסטרטגיות של מדיניות צימצום הסובסידיות, מתוך ידיעה, כאמור, שאין מפלט מזה. האסטרטגיה הראשונה היא הפעלת קיצוץ וזחל. אסטרטגיה זו ירשנו מקודמינו, המשכנו בה והיא לא עלתה יפה, ואינני מאשים איש. היא לא התאימה. האסטרטגיה השנייה, הקיצונית, היא ביטול הסובסידיות בכללותן. מנקודת-ראות כלכלית גרידא, זו דרך עדיפה, שכן היא פותרת את הבעיה בבת-אחת. אולם במציאות החברתית-פוליטית של ישראל היא איננה בת-ביצוע. אזכיר לחברי הבית כי את שיטת הסובסידיות ירשנו מן השלטון הקודם. אולם נעמוד בהתחייבותנו לצמצם אותה לממדים שבהם לא תיצור בוזת, עיוותים ונטל תקציבי שאין לעמוד בו.

מסיבה זו אציע לוועדת השרים, ואולי קודם לממשלה, הליכה באסטרטגיה שלישית, הקובעת התאמה משמעותית בהיקף הסובסידיות תוך צעדים מספר. היא נובעת מהחלטת הממשלה מה-8 בפברואר, אשר קבעה: "1. החל מ-1 באפריל 1979 תבוטל השיטה לקביעת התמיכה במחיר מוצרי-היסוד שנקבעה בהחלטה כל/9 של ועדת השרים לענייני כלכלה מיום י"א בתשנ"ח (23 באוקטובר 1977). 2. החל מן התאריך האמור יוקפאו סכומי התמיכות למצרכי-היסוד בסכומים נומינליים קבועים לכל יחידת מוצר ויהיו שווים לסכומי התמיכה ב-31 במארס 1979. המחירים המאקסימאליים של מצרכי-היסוד יקבעו בהתאם לשינויים בעלויות תשומות הייצור. 3. ועדה של שר האוצר, שר התעשייה, המסחר והתיירות, שר החקלאות, שר העבודה והרווחה ושר הדתות תפקד על ביצוע התאמות המחירים."

אסטרטגיה זו מחייבת לייקף את מחיר מצרכי-היסוד בשיעור העולה על שיעור ההתייקרויות במשק. אנו מצפים שבדרך זו נגיע תוך שנה ויותר לרמת סיבסוד שתבטל כמעט לחלוטין את העיוותים המחרימים הקיימים היום. תהיה זו אחת הרפורמות החשובות של הממשלה, רפורמה נוספת בצד הרפורמה במטבע-חוק, הרפורמה באשראי ובהלוואות הפיתוח הרפורמה במשכנתאות לדיור.

אדוני היושב-ראש, חברי הכנסת, כל אותם דברים ודיבורים על העדר קו מדיניות כלכלית, על אי-ביצוע מדיניות הממשלה ואי-נקיטת צעדים מתאימים, אשר שימשו עילה להגשת הצעות אי-האמון בממשלה, אין להם על מה לסמוך במציאות. עם כל הקשיים המרובים מבצעת הממשלה את מצעה הכלכלי. היא עושה זאת בהדרגה, תוך שמירה על מגיעת ועזרים בחברה, דהיינו מגיעת שפל כלכלי ואבטלה המוגנית, ומתוך דאגה שלא לפגוע בתהליך הצמיחה הכלכלית, שנתאפשרה תודות למהפך הפוליטי שהתחולל לפני שנתיים.

השקעות מחוץ-לארץ, לעומת 25 מיליון דולר השקעות תחת שלטונכם ב-1976.

יוסי שריד (המערך):
אני יכול לשאול שאלה?

הח"ר י. שמיר:
לא.

יוסי שריד (המערך):
מדוע אני לא יכול לשאול שאלה?

מנחם פבידור (הליכוד):
חברי הכנסת, אם יש לכם הרגשת אחריות ממלכתית לממשק המדינה, אם יש לחברי הכנסת מן המערך ולמנהיגי ההסתדרות אחריות ממלכתית-לאומית הרי שלא נגד ממשלת ישראל יש להפנות את המרץ ולא יש לקרוא לעם הזה לשנס את מחניו, להחזיר את מוסר העבודה, להעלות את פריון הייצור, להפנות בחזרה אנשים, מכל המגזרים של שירותים — אנשים מיותרים שאתם הצמחתם, קיבלתם וטיפחתם — לייצור. בלי זה אין שום סיכוי להבריא את הממשק במדינת ישראל.

אם אתם מצביעים על הרעה במאזן התשלומים, תראו מגיין היא נובעת. היא נובעת, בראש-ויראשונה, מיבוא המדי-גלם וציד להגדלת התפוקה הלאומית והיא נובעת מהעלאת מחיר הדלק.

לעם בישראל אין הזדהות עם משימותיה של ההסתדרות, עם השיטות של ההסתדרות נגד הממשלה ונגד המדינה, מתוך חוסר אחריות. הבה ונקרא לעם להבריא את הממשק על-ידי החזרת מוסר העבודה, על-ידי העמקת הייצור, על-ידי הגדלת היצוא או על-ידי הקטנת הצריכה בארץ והפניית המוצרים ליצוא. אל תפנו את חצי הבין-קורת נגד הממשלה.

(קריאה: למה הצעת אי-אמון — — —)

אתם, המערך, הדלקתם את האש והוספתם שמן למחורה בממשק שלושים שנה. לכם לא ניתן סיכוי להיות מכבי האש. אני אמנם אומר שמכבי האש שלי לא היה די טובים עד כה, אבל הם מכבי אש. אתם הדלקתם את האש ואתכם לא יקראו תורה לכבות אותה.

יוסי שריד (המערך):
למה קראתם לפטר את הממשלה?

הח"ר י. שמיר:
רשות הדיבור לחבר-הכנסת פדר, ואחריו — לחבר-הכנסת בן-מאיר.

יוסי שריד (המערך):
למה הרמקולים לא פועלים?

הח"ר י. שמיר:
נתתי הוראה כזאת.

שלמית אלוני (תנועה לזכויות האזרח):
למה?

הח"ר י. שמיר:
זה בסמכותי. אני משתמש בסמכותי. את יכולה להגיש תלונה לוועדת הכנסת. ועדת הכנסת תטפל בנושא.

נפתלי פדר (המערך):
אדוני היושב-ראש, כנסת נכבדה, ממשלה זו דומה

הח"ר י. שמיר:

חברי-הכנסת סביר, המשך בדבריי. אבקש שלא להיכנס לוויכוח עם כל מי שמפריע לך. חברי-הכנסת אמיר, אני קורא אותך לסדר בפעם הראשונה.

(חבר-הכנסת י. ז. אמיר קורא קריאת-ביניים)
אני קורא אותך לסדר בפעם השנייה.

משה עמאר (המערך):
אדוני היושב-ראש, הוא פגע בקבוצה שלמה של עובדים.

הח"ר י. שמיר:

יש לכם באי-יכולת, יש לכם נציגים, בדיון ותוכלו להתייחס לדברים, תוכלו להגיש תלונה לוועדת הכנסת. אני מבקש שלא להפריע.

מנחם פבידור (הליכוד):

אני לא מבין את ההתרגשות הזאת. כל אורת במדינת ישראל שנתקל בביורוקרטיה בכל משרד, בשותי התה, במטילי מקלות בגלגלים, יודע שיש אבטלה סמויה המונעת היא וזכה להגנה של ההסתדרות. כל אחד יודע שבמדינת ישראל פריון העבודה אינו אלא בשיעור 50% ואף 47% לעומת פועל ייצור באירופה. כל אחד יודע שמאז קמת המדינה, כאשר הממשלות ושר אוצר זה או זה תובעים שופר, הם נתקלים בהתנגדות מטעם ההסתדרות, הנותנת הגנה ללא כל אבחנה. טיפחו כאן מדינת בחורים, לא מדינת אורחים הרוצים לחיות מיגיע כפיהם ולהגיע לעצמאות כלכלית. בממשק שלושים שנה טיפחו כאן מדינה שהיתה פרשת-יד והמערך עצמו אינו אלא פרשת-רגל.

יוסי שריד (המערך):

אדוני היושב-ראש, אפשר לשאול שאלה?
(חבר-הכנסת י. זכאי קורא קריאת-ביניים)

מנחם פבידור (הליכוד):

חבר-הכנסת זכאי, את מי אתה רוצה שגבחר במקום ממשלת הליכוד — את מי ששפטו רגל? מי שלעם אין בהם אמון? מי שכל המחלות, התחלואים והבאנקרוט נובעים ממדיניותם במשך 29 שנים? אני עדיין לא ראיתי שימנו פרשטי-רגל בתור כונסי-נכסים. ראיתי ככה הרבה דברים, זאת לא ראיתי.

נכון, אני מודה שאני אחד מהאנשים המותחים ביקורת על הממשלה על שלא עשתה די ועדיין לא עיצבה מדיניות מגובשת בכמה תחומים. אבל גם בתחום הכלכלי, רבותי, הרקורד של הממשלה הזאת הוא לא רק שלילי. למדינת ישראל יש עכשיו גורמות אחידות לכל המגזרים בממשק, הכול מקבלים לפי הזכויות, ללא אפליה, ללא העדפה, ללא משוא-פנים. צא וראו, שאלו את חברי ועדת הכספים מה היה עד שבאה ממשלת הליכוד — כל פיסת נייר ששלפו ממגירה הוכיחה העדפה ומשוא-פנים, את הבכורה נתתם למגזר אחד על פני השני.

זאת ועוד. תחת הממשלה הזאת בפעם הראשונה גדלה התפוקה הלאומית. היא היתה בקפאון מאז מלחמת יום-הכיפורים. התפוקה בתעשייה גדלה ב-4.5%. אותה ממשלה שאחם לא רוצים לתת לה אמון וזכה לאמון בקרב העם היהודי, והראית — ב-1978 היו 152 מיליון דולר

ששר האוצר אינו יודע דברים אלמנטאריים אלה? כיצד קורה ששר האוצר רואה לראשונה את המספרים, הבאים לתרגם את הצעתו, רק סמוך לשיבת הממשלה והוא נבהל מהם, שלא לדבר על חברי ממשלה אחרים? מה הפלא ששר-השכונ-היבני דוד לוי היושב בממשלה על תקן של נציג שכבות-המצוקה, התבטא לאחר ישיבת הממשלה העקרה כי אילו היו מקבלים את הצעות האוצר כל יסודות החברה היו מתמוטטים.

הבעיה היא שממשלה זאת איננה מסוגלת לתשוב חשיבה שטחית. כיוון שאינה מסוגלת לחשוב — אינה מסוגלת לגבש מדיניות. באין מדיניות — אין מה לבצע. בדיוק זה מה שממשלה עושה.

האירועים מלפני שבועיים גילו רק טפת מחוסה האונים של הממשלה. אילו היתה זו אשמתה היחידה בתחום המשקי-חברתי — אפשר שהיינו עוברים על כך לסדר-היום. לפני כמה שבועות הטיח יועצה הכלכלי המחדש של הממשלה, הפרופסור אסף רוזן, כי "השרים אינם קוראים את הכתובת על הקיר". הוא התכוון לא רק למדד מחירים לצרכן, הקובע במפגיע כי האינפלציה השנה עלולה להגיע לשעור של 100% — וזהו צרה צרורה בפני עצמה; אך הפרספקטיבה של גידול הגרעונות במאזני התשלומים שלנו היא שעוררה רעד בלבנו והביאה אותנו לקריאת אוזנה. ממשלת המחדל הכלכלי נוהגת כאילו העובדה שממשלת ארצות-הברית עשויה שלא לממן הקופה הנפלת, והעובדה שיהדות ארצות-הברית מקצצת בתרומות, אינו מדאיגות אותה ביותר.

הממשלה איננה מבינה, כי כבר עתה אנו חיים על אמצעים לא-לנו ומושכים מדי יום עוד ועוד משאבים על חשבון יכולת העמידה הכלכלית, גם המדינית, בראשית שנות ה-80, כאשר נהיה חייבים 20 מיליארד דולר.

כשלונותיה של הממשלה הזאת אינם יתומים. יש להם אבא ואמא. בגין וארליך חייבים לשאת באחריות. העם הזה כבר שבע בטחנות מפיהם. אחרי כל גזירה כלכלית חוזר מר ארליך ומבטיח כי שערי הגאולה הכלכלית כבר קרובים מאוד. ביתניים למדנו לקרוא את הכתובת על הקיר, ואילו שר האוצר מנחם אותנו כאילו הפרט, להבדיל מן המשק, מרגיש דווקא טוב בשפע זה של האינפלציה.

שר האוצר שוב מתלבט; הפעם — משום שאימו להתפטר גרר איום של ראש הממשלה להתפטר. והרי זה הוא הדבר הדרוש לבריאות המשק ולבריאות העם. הבעיה העיקרית איננה בהחלפת ארליך בהורביץ אלא בהורדת ממשלת-הכשלון הזאת, ממשלה אשר במשך שנתיים בלבד הצליחה להשגיח את עצמה אפילו על בוחריה.

הי"ר י. שמיר:

רשות הדיבור לחבר-הכנסת בן-מאיר, ואחריו — לחבר-הכנסת גולומב.

יהודה בן-מאיר (חזית דתית לאומית):
אדוני היושב-ראש, כנסת נכבדה, אין ספק שמצבה הכלכלי והמשקי של ישראל הוא חמור וקשה. אין ספק שיש צורך בהתגייסות לאומית כוללת כדי להבריא את המשק וכדי להעמיד את הכלכלה הישראלית על יסודות חדשים ואיתנים. לא אכחיש שנתגלו ליקויים רציניים בתיפקודה הכלכלי של הממשלה. אבל הפתרון, לדעתנו, איננו בהבעת אי-אמון לממשלה ובהכנסת המדינה למצב

לפאני ואנפין מסאן-דיאגו שבקאליפורניה, הילדה בת החמש החולה ב"תסמונת קוקיין", אותה מחלה גנטית הגורמת לה להזדקן בקצב של 15—20 שנה בכל שנה משנות חייה. כשהיא בת חמש בלבד היא כבר טובלת מקאטארקט בשתי עיניה, קשיי שמיעה בשתי אוזניה וראומאטיסם קשה. שערה יבש ודליל ופניה צמוקים כפני אשה זקנה. הרופאים סבורים שגילה הביולוגי הוא כשל בת 90. ממשלה זו איננה אלא בת 26 חודשים וכבר אין היא רואה את בעיות המדינה ואינה שומעת את קשיי אזרחיה. אין היא מסתכלת אל העתיד אלא שקועה בעברה, כוקנה סנילית שאיננה מסוגלת להניע את אבריה. אין היא יכולה לתת הוראות לשריה ואינה יודעת להחליט. אין יד ימינה יודעת מה ששמאלה עושה. על חיי ממשלה זו אנו לא נתפלל, כתושבי סאן-דיאגו. ממשלה זו בהחלט ראויה למכת-חסד.

שנתיים של שלטון הליכוד על-פי תורת הליבראליזם הצר, של הסתמכות על כוחות השוק ללא הכוונה ומעורבות ממשלתית, הביאו את החברה והמשק ביש-ראל לשפל ללא תקדים. מלכתחילה אבד לממשלה זו כל שיקול-דעת כלכלי-חברתי, בנסותה להשליט משטר שאין בו כל אחיזה במציאותנו הישראלית.

מר ארליך העדיף את שיטת ה"הפכים" הוא טילטל את המשק טלטלה עזה ובראיתו לפני כל סיבוב מסוכן את שלט האזהרה "מחדל" שלף מן השרוול תכנית חדשה והגדיל את המהירות, בהתעלמו מכללי הזהירות האלבני-טאריים האומרים שלפני סיבוב חייבים להאט ולא להאיץ. כך נתבשרנו מדי פעם על "צעדים כלכליים" או "אמצעי מדיניות", שהשיגו תמיד את התוצאה ההפוכה מהמקוה. לרוב היו אלה מכות שהונחתו על המשק, או אמצעים חמורים שבנקט, שאפילו משק גדול יותר וחסון יותר משלנו לא היה בכוחו לספוג אותם. כל אלה לוו בנסיון "לגלגל" את האחריות למחדלים הכלכליים על ממשלת המערך הקודמת.

אירועי "ליל הברווזים" יצרו את הרושם המוטעה כאילו בעיות ביטול הסובסידיות, ייקור הדלק והבשרה הקפרא הן הבעיות העיקריות של המשק, לא ההידרדרות הכלכלית החמורה והמסוכנת שהיא תוצאה של שזרה ארוכה של משגים ומחדלים כלכליים שנעשו בשנתיים האחרונות על-ידי ממשלת בגין-ארליך. ב"ליל הברווזים" באו לידי ביטוי מחשבי העדר מוחלט של מנהיגות כלכלית, אנדרלמוסיה, חוסר מדיניות, תיפקוד לקוי של הממשלה, אי-תיאום בין השרים, אטימות לחששי הציבור ולהשפעה הפסיכולוגית ההרסנית של צעדים פוזיטים ובלתי-מחושבים. מה שקרה לפני שבועיים גרם לגל גואה של אגירה שגבלה בפאניקה, מבוכה ודיכדוך לאומי. לפני שבועיים נשחקה סמכותה של הממשלה ונתערער מעמדה. פרשת הישיבה האומללה של "ליל הברווזים" איננה עוד אפיונה בשרשרת המחדלים של הממשלה אלא תופעה טיפוסית, שיאו של משבר של שלטון מידרדר. נוצר משבר אמון בין העם לממשלתו.

הדיון על קיצוץ הסובסידיות הוא במהותו דיון סוציאלי, דיון על מערכת יעילה יותר וצודקת יותר של הקצאת משאבי החברה המוקדשים לסגירת הפערים. הגם שהסובסידיות אינן כלי אידיאלי, בפרט במצב הנוכחי, עדיין הן אחד הכלים היעילים בריסון האינפלציה. ביטולן יגרור האצה אינפלציונית. לסובסידיות תפקיד כלכלי לא מבוטל נוסף, של שמירה על כלי-התיכנון הקיימים בחקלאות הישראלית. כיצד קורה

ובאשר לשוק ההון ייקבע בחוק שכספי החסכון, על כל צורותיהן, יישמשו בשנת התקציב רק למימון השקעות. ניצול כספי החסכון לתקציב השוטף מוסיף שמן על גלגלי האינפלציה, והוא דבר שאסור לעשות; זאת ראשית. שנית — תוקם ועדה ציבורית שתפקח על פעולות החשב הכללי והממונה על שוק ההון. בין השאר תקבע הורעה את תנאי ההלוואות וההפקדות המבוצעות על-ידי החשב הכללי. לא ארחיב את הדיבור על נושא זה. חברי ועדת הכספים מכירים את "החור" הגדול שדרכו זורמים מיליארדי לירות. על-כן חייבת להיות ביקורת ציבורית על כך.

באשר לכות אדם מוצע — כדי לעודד מעבר עובדים מהשירותים לייצור — כל בשנה הקרובה יינתנו פיצויים מוגדלים לעובדים שיעזבו את השירות הציבורי, לרבות רשויות מקומיות, תוך תיאום עם ועדי העובדים וההסתדרות; תהיה הקפאה מוחלטת של כוח-האדם בשירותים הציבוריים, ובכללה ביטול התקנים הבלתי-מאוישים. הממשלה תקבע תוך שישה חודשים תקן כוח-אדם קבוע למשרדי הממשלה, לרשויות המקומיות ולחברות הממלכיות.

באשר לתחום השיכון אין ספק שבעיית מצוקת הדיור, ובמיוחד זו של הזוגות הצעירים, היא הבעיה החברתית הבוערת של מדינת ישראל ואנו חייבים לטפל בה במלוא המרץ. לכן אנו מציעים: הממשלה תביא לפני הכנסת, תוך שלושה חודשים, חוק שיסדיר סדרי הקצאתן של קרקעות הלאום למטרות בנייה לזוגות צעירים ולהספקת מצוקת הדיור. תוך הבטחה שאדמת הלאום לא תנוצל למטרות ספקולטיביות. לא ייתכן שאי-הפשרת קרקעות המדינה תהווה גורם שיעכב פתרון בעיית הדיור; ייקבעו בחוק הליכי רישוי מזורזים לבנייה למגורים, שיורכזו תחת קורת-גג אחת. הכוונה היא שכל תהליך הרישוי יסתיים תוך 90 יום מיום הגשת הבקשה עד להתחלת הבנייה; הממשלה תפטור ממסים יבוא יחידות דיור מחוץ-לארץ. יש לפטור מכל מס ומכס ולאפשר להביא יחידות דיור מחוץ-לארץ, כי רק בדרך זו נוכל להתגבר על הפיגור ולהגיע לבניית אותה כמות יחידות דיור שזקוקים לה; הדיור יועמד לזכאים בתנאי שכירות שיהיו מבוססים על חלק קבוע מהכנסתה של המשפחה, תוך התחשבות באזור המגורים, גודל המשפחה וגודל הדירה. לדעתנו זו שיטת הסיבסוד הצודק ביותר במדינה, ולפיה האיש ישלם בכל חודש דמי שכירות כפונקציה של הכנסתו, אבל אותו חלק של ההכנסה שהוא ישלם יהיה תלוי באזור המגורים — באזורי-פיתוח פחות; במרכז הארץ יותר — בגודל הדירה ובגודל המשפחה. תוקם ועדה אשר תציע לממשלה שינוי המבנה של מינהל מקרקעי ישראל, כפיפות מינהל וניהולו, כי אין ספק שזו אחד מעקבי אכילס בנושא זה.

בתחום המיסוי אנתנו מציעים שתיקרות ההכנסה, מדרגות המס, נקודות הזיכוי, נקודות הקיצבה וההנחות הסוציאליות יוצמדו באופן מלא, ב-100%, להתייקרות בראשית כל שנת מס. במקרה של עליית המדד מעל ל-15% במשך שישה חודשים תיערך עוד פעם התאמה מלאה במחצית שנת המס. הממשלה תביא לפני הכנסת, במושב קיץ מיוחד, חוק לאיחוד הגבייה של מס הכנסה, מס ערך מוסף, ביטוח לאומי ומסים עקיפים אחרים. מסי הרשויות המקומיות ייגבו אף הם על-ידי מנגנון הגבייה המאוחד. אין ספק שבאמצעות איחוד גביית המס, על כל צורותיה, אפשר לחסוך למדינה מאות אלפי עובדים

של תהוו-ובוהו פוליטי שימנע הכרעות, אלא יש צורך לגבש ולבצע תכנית כלכלית רצינית ואמיתית.

אדוני היושב-ראש, סיעתי, סיעת המפד"ל, התליטה לנקוט יומה לגיבוש תכנית כלכלית שתוכל, לדעתנו, לענות על הבעיות המרכזיות העומדות לפני המשק, ולהגישה לממשלה. בשברות האחרונים קיימנו דיונים בהשתתפות אנשי כלכלה מהעולם האקדמי ומעולם המעשה. בהודמנות זו אני יכול לומר שאני מצטער על שהצעתנו לדחות את ישיבת הממשלה לפני כשבועיים לא נתקבלה. אילו היו מקבלים את הצעתנו, ואילו היתה ניתנת שהות ארוכה יותר לגבש תכנית נכונה יותר ומבוססת יותר, היינו, אולי, חוסכים הצעת אי-אמון היום, ובעיקר היינו מונעים את האווירה שנשתרה בימים האחרונים, אווירת מרעקה, בארץ. אולם את הנעשה אין להשיב, ועלינו לשים פנינו אל העתיד.

לאחר דיונים שקיימנו במשך שבועות מספר גיבשה סיעת המפד"ל בכנסת הצעה והגישה אותה להנהלת המפד"ל בשבוע שעבר. אני שמח לציין שהנהלת המפד"ל אישרה פה-אחד את עקרונות התכנית הכלכלית של המפד"ל, והחל מהיום נפעל במרץ להביא את הממשלה לכך שתקבל תכנית זו בשינויים אלה או אלה. איננו אומרים על תכנית זו, חלילה, שהיא בבחינת כזה ראה וקדש. אבל אנו חושבים שתכנית זו, הנוגעת לבעיות המרכזיות של המשק, יש בה קווי מחשבה ועקרונות פעולה נכונים שיכולו להציע אותנו קדימה במאמץ להביא להבראת המשק. ההצעה שלנו מתייחסת ל-5 תחומים: א. פתרון מצוקת הדיור; ב. בעיות התקציב ושוק ההון; ג. תחום המסים; ד. מחירי מצרכי-יסוד והפיצול ההולם. שאיננו רמת חיים גאוה של השכבות החלשות; ה. אירגון וביצוע, כדי להבטיח שהתכנית לא תישאר על גבי הנייר אלא תגיע לביצוע, והתחלטות הממשלה יבוצעו ולא יישארו בגדר אות מתה.

אדוני היושב-ראש, אני רוצה להביא את עיקרי התכנית. אין הזמן מאפשר לי להביא את התכנית כולה, המשתרעת על 9 עמודים. אבל היא פורסמה, ואנו נביא אותה לפני הממשלה. כאמור, אעמוד על עיקרי התכנית.

התחום הראשון — בעיות תקציב המדינה ושוק ההון. אין ספק שהעובדה שתקציב המדינה בולע אחוז כה גדול מהמקורות העומדים לרשות המשק היא שורש הרע. משום כך מוצע שייקבע כיעד שמשקל תקציב המדינה בתוצר הלאומי הגלמי ירד בכ-3% לשנה בשנתיים הבאות. באופן מיידי מוצע שבשנת התקציב הנוכחית יכרצו קיצוץ נוסף בתקציב בשיעור של עוד 3%, ואנו מציעים שיקצוץ זה יכול להיעשות בלא לפגוע בשירותים הניתנים על-פי חוק; קיצוץ זה ייעשה בעיקר בסעיפי הוצאה של קניות סחורות, הורדת עמלות וכוח-אדם. שנית — יותר לממשלה להשתמש ברורות רק ברבעון האחרון של התקציב, והן תיועדנה להוצאות בלתי-צפויות מראש ולהתייקרויות בלבד. אדוני היושב-ראש, הרורבות הן "החור" הגדול שדרכו עוברים הרבה מיליארדי לירות למקומות שלא נועדו להם. ובמידה מסוימת סעיף הרורבה מרוקן את התקציב מכל תוכן, לכן אנו מציעים שהרורבות יישמשו למטרות אשר להן נועדו, קרי להוצאות בלתי-צפויות מראש, שאי-אפשר היה לתכנן אותן, וכמובן להתייקרויות. שלישית — יינתנו פריסים מיוחדים לעובדי ציבור ולאזרחים שיציעו הצעות מעשיות שיביאו לחסכון תקציבי.

אף לא נאום התשובה של שר האוצר; הקו המאפיין היה נאום ההגנה הראשון שנישא על-ידי דובר הליכוד. קם חבר-הכנסת סבידור, ראשית חכמה אטם את אגויו מפני כל קריאות-ביניים כדי שלא להתבלבל, גטה את גורנו והוציא נעימה של התקליט השחוק כבר שניתים: אתם אשמים. כאילו אין ממשלה צריכה לעמוד לביקורת הציבור על מה שהיא עצמה עשתה. אילו לפחות היה הנימוק חדש, רענן: ישבנו, חשבנו, וגילינו היום כי גם אתם אשמים. הרי כל יום אנחנו שומעים אותו דבר, כאשר יש קריאות-ביניים הדבר הטוב ביותר הוא, פשוט, להתעלם מהן ולהמשיך בתקליט ללא שרש. הנעימה מיושנת, התמליל שחוק, רק הקול רועם.

אמת, היה מתח לפני דבריו, ספסלי הליכוד היו מלאים יותר, הם חששו שמא יוציא מר סבידור מכיסו את הנאום שהכין למרכז הליבראלי, שמא הוא מתכוון לומר את מה שהזהיר לציבור, ששר האוצר צריך להתפטר. אל דאגה, העניין עבר בשלום. הוא מצא את הו שיעליו תולים את הכשלונות, "ליל הברווזים" כאילו לא היה, מדיניות האוצר כאילו לא היתה והמדיניות הכלכלית של הממשלה כאילו איננה. הבעיה הברורה של הכלכלה היא, כנראה, מה שעשה המערך לפני שגתיים וחצי.

ובכן שאלה זו מעניינת מאוד, אבל מעניין אותי גם מהו מצב מאזן התשלומים של ישראל היום. האמת היא כי לא אנחנו מגישים את הצעת אי-האמון. אנחנו רק הד מרוסן, מתורבת, אשר מבצע בשפה פארלאמנטאית את מה שאמרו כל דוברי הקואליציה בזה אחר זה. היתה התייצבות של תור ארוך לפני המיקרופונים, לפני דוברי התקשורת, בזה אחר זה: חבר-הכנסת גרופר מודיע שהוא יציע ויזום את הפלת הממשלה אם לא תתקבל החלטה; דוברי המפד"ל הסתובבו וחזרו ואמרו את דעתם על חוסר התיפקוד של הקואליציה; חבר-הכנסת שי לנסקי הציע התפטרות המזנית של כל השרים, לשם ריאורגניזאציה. האם אנחנו מגישים את הצעת אי-האמון? עשו זאת לפנינו רבים מתחרי הכנסת, וכולם מהקואליציה. מרגיץ.

עכשיו, כמובן, הדברים נשכחו ושכחו וכולם עומדים שכם אחד להגנת התומה הקואליציונית. יפה, אולי יהיה לכם רב. האם אתם מרגישים את רעידת האדמה תחתיתכם? אם קהיתם ואינכם מרגישים את רעידת האדמה תשאלו אולי את הברכים שלכם מהקואליציה, לא את האופוזיציה. כל אחד יבחן מה השני אומר לו במסדרון או מה הוא מצביע במרכז מפלגתו. איני מדבר על תכנים קטנים בין אופוזיציה לקואליציה. הבעיה היא בעיה לאומית.

אולי טוב שהתרחקנו מ"ליל הברווזים". הבעיה איננה רק איך תיפקדה הממשלה בערב ההוא. אמת, זה היה מחזה מרגיץ, מחזה של הדר, של הדר, של תיפקוד, של מלה-זו-מלה; שלחנו שלח לקואליציה, לועדת הכספים, קיבלנו החלטה, השליח חזר והשעה את עצמו, ולאחרי מכן, בתוקף הכבוד, קיבל השליח פלומין מכתב רשמי של פטורין בדין. האם את כל זה האופוזיציה עשתה? האם את כל זה אנחנו אמרנו? רק צריך לפתוח את הטלוויזיה כל ערב בשעה 9 ולראות במצולם את הכותרות ומת שמאחוריהן, בתמונות חיות, נאות ונעות.

מנחם סבידור (הליכוד):

חבר-הכנסת דוד גולומב, ביקורת היא לגיטימית אפילו בתוך הקואליציה, וזה ההבדל בין הדמוקרטיה

ומיליארדים של לירות. אין סיבה בעולם שזה לא ייעשה, ואנחנו חייבים לעשות את הדבר הזה. לעובדים במפעלי ייצור תינתן הנחה של 10% במס הכנסה. תשלום פיצויי פטורין לעובד העובד מענף השירותים לענף הייצור יהיה פטור ממס, בתנאי שהעובד ימשיך לעבוד בענף הייצור תקופה שתוגדר בחוק.

והתקודה האחרונה היא נושא הסובסידיות. התכנית רחבה, אבל אני ידע שהזמן קצר, לכן אני מנסה לצמצם.

(חבר-הכנסת ש. הלל קורא קריאת-ביניים)

חבר-הכנסת הלל, הדיון הוא כפי שכל אחד מבין אותו. אני חושב שזה נושא הדיון, המדיניות הכלכלית.

בנושא הסובסידיות אנחנו מציעים שהסובסידיות תוגבלנה לארבעה מצרכי-יסוד: חלב, לחם, שמן ועוף קפוא, חרץ מתחבורה ציבורית. אנחנו מציעים ששיעור הסובסידיות יוגבל לרמה שלא תעלה על 25% מעלות המוצר ולא תעלה על 1% מסך כל התקציב. עם זה אנחנו מבטיחים מערכת אשר תבטיח אי-פגיעה ברמת חיתון של השכבות החלשות, באמצעות חוק שבר מינימום, באמצעות קיצבאות הילדים וקיצבאות אחרות של הביטוח הלאומי, שתותאמנה לכך, וינתן מלוא הפיצוי על כל עליות מחירים של מצרכי-היסוד, לא לפי אחוזים ממוצעים אלא לפי העלות הממשית.

ולבסוף, אדוני היושב-ראש, ביצוע התכנית. על-מנת להבטיח את ביצוע התכנית הכלכלית תופקד האחריות לביצועה בידי ועדת שרים, הכוונה לוועדת שרים לענייני כלכלה, אשר לידה יופעל קאבינט מומחים שיינתנו להם סמכויות. הממשלה תאציל לוועדה ולקאבינט המומחים סמכויות נרחבות הדרושות לביצוע המדיניות שנקבעה על-ידיה ואשר לא יכולה להיות נושא להתדיינות בלתי-פוסקת בין השרים. רק אם תהיה ועדה כזאת, רק אם יהיה קאבינט כלכלי, קאבינט-חירום, אשר יהיו לו סמכויות — כמו שהיה בארצות-הברית בזמן המלחמה ה-W.P.B., אותו "War Production Board" אשר תיכנן את כל הייצור המלחמתי ואשר היה בסמכותו לחתוך את כל הבירוקרטיה ולהגיע לתוצאות מיידיות — אפשר יהיה לבצע את התכנית הזאת. אנחנו מציעים שהיה בסמכותה של ועדה זו לקבוע מה שצריך במי-נהל, ברישוי, בכל רשויות הממשלה, כדי למנוע מצב שהיה האחר תעשה את ההיפך מהיד השגירה. ואנחנו מציעים ששר האוצר ידווח מדי חודש בחודשו לממשלה ולכנסת על ביצוע לוח הזמנים של תכנית זו.

אדוני היושב-ראש, אם תהיה התייחסות רצינית לתכנית הזאת, ואנחנו נעשה כל אשר ביכולתנו כדי להמריץ את הממשלה לקבל אותה בדחיפות, עם הקשיים שהם, ויש בה דברים של קלים; אם לממשלה יהיה הכוח לאמץ את התכנית הזאת עם מנגנוני הביצוע — אנחנו מאמינים שיהיה בכך צעד חשוב להבראת הכלכלה ונוכל לעלות על דרך-המלך לבניית משק של יסודות אחרים, בריאים יותר, איתנים יותר, ובעיקר — צודקים יותר.

הדו"ר י. שמיר:

רשות הדיבור לחבר-הכנסת גולומב, ואחריו — לחבר-הכנסת לורינץ.

דוד גולומב (התנועה לשינוי ויזומה):

כבוד היושב-ראש, כנסת נכבדה, אני סבור שהקו המאפיין את הדיון היום לא היה נאומי הגשת אי-האמון,

דוד גולומב (התנועה לשינוי ויזמה):
אמרת, חברי-הכנסת שלמה הלל, שהעניין רציני מדי משאעטק בקטנות. אולי הן נכונות, אבל אנחנו נמצאים כעת בעידן כל כך חמור מבחינה כלכלית שאין לעסוק בקטנות.

אמרת: אולי מוטב שהתרחקנו מ"ליל הברווזים" ואולי נביט בפרספקטיבה שתכניס לאזור התמונה את מכלול הדברים. אמר, "ליל הברווזים" הרתיח את כולנו — לא את כולנו חברי הכנסת, אלא את כולנו אזרחי המדינה — אבל התרחקנו בשבוע. אדרבה, מה עומד לבחינה ולדין? האם רק העובדה שהממשלה לא תיפקדה באותו היום הרבה יותר מזה — הממשלה הזאת במדיניותה הכלכלית מנהלת, קובעת ומתכננת אי-אמת. היא אינה מספרת את האמת לעם. היא אינה מבצעת את מה שהיא חושבת לבצע. היא קובעת שפע תכניות, שכולן לא כל כך רעות, ואף אחת לא באה לידי ביצוע. והיום אנחנו במצב שמאין התשלומים יגיע בסוף השנה ל-4.5 מיליארד דולר גרעון — זו לא קביעה שלי, זו קביעה של נגיד בנק ישראל היום בישיבת ועדת הכספים. הגרעון במאזן התשלומים שחרדנו שמה יגדל במיליארד דולר השנה, על הגרעון הזה הוא אומר, הנגיד — אומדן חסר. גרעון הממשלה יגיע השנה ל-25 מיליארד לירות, גרעון זה מניע את כל הגלגלים של האינפלציה — והממשלה במה עוסקת? במה מטפלת? כיצד מתכננת ומה מבצעת? באינפלציה ששעורה השנתי עולה על 90% או קרוב לכך עולה היום שר האוצר ומשבכת את תכניות הממשלה. על מדיניות הממשלה הוא אמר היום: מה אתם רוצים ממדיניות הממשלה? יש מדיניות עקבית. הנה, קיצצנו קיצוצים מכאיבים. ובכן, לאחר הקיצוצים המכאיבים האלה הגיע הגרעון התקציבי בשלושת החודשים הראשונים של השנה ל-9 מיליארד לירות — אלה נתוני בנק ישראל. זה תואם את התקציב? זה תואם את התחזית של 100% אינפלציה. זה תואם את התחזית של מיליארד ויותר דולר גידול פער במאזן התשלומים.

כלכלנים שונים ואנשי משק אומרים כבר הרבה שנים, חזרו ואמרו, שאם המדינה תמשיך כך אזי גיקלע למשבר. אבל יש הבדל בציר הזמן. לפני שש שנים אמרנו: אם המדינה תמשיך כך עשוי להתהוות משבר תוך 3-4 שנים. עכשיו התחזית נמדדת בחודשים, חברי הכנסת, מפני שאם בעוד חצי-שנה או שלושת-רבעי-שנה, בעקבות חילוקי-דעות עם ארצות-הברית על בסיס הקונסנזוס הלאומי בקשר לבעיות יהודה ושומרון, יהיה "ריאסמנט" — בחינה מחדש — כלכלי על-ידי האיה האמריקני ירדד הדבר את המשק והחברה למאות אלפי מובטלים. אתם מוכנים לעמוד בזה? אנחנו מסוגלים לעמוד בכך? אם זו ראייה משותפת לכולנו — ואני יודע כי כלכלני הממשלה כך רואים את הדבר — מה עושה הממשלה? מר ארליך קם ואומר פה שיש לקצץ הדגל-תית את הסובסידיות להשאיר את הגודל הנומינאלי ועל-ידי כך לייקר בשיעור גדול מזה שנקבע בתקציב. מה קרה בשלושת החודשים האחרונים? מדרע עלה אחוז הסובסידיות בכל מצרך? לכל זה אני קורא מדיניות ובי-צוע של אי-אמת, כי עוסקים בפאטנטים, עוסקים בהזות מחושים ותיקון תקנות, במקום לאחוז בציצית הראש של הבעיה, במקום לעסוק בקיצוץ תקציב אמיתי, אולי על-ידי התקנת מצבת העובדים.

שרי-הבריאות א. שופטק:
במה לקצץ?

שלנו לבין אחדות-דעים. אם תסתכל על האלטרנאטיבה של פושטי-הרגל או הביקורת שלי היום היא מוצדקת.

דוד גולומב (התנועה לשינוי ויזמה):
דבריי ברורים, חברי-הכנסת סבידור, בזה פתחתי את דברי. אני עושה אך ורק דבר אחד: מצטט אותך כפי שהופעת — ואינך מכחיש — באמצעי התקשורת ואמרת שצריך לפטר את שר האוצר.

מנחם סבידור (הליכוד):
אני לא מכחיש.

דוד גולומב (התנועה לשינוי ויזמה):
אז צריך לפטר את שר האוצר.

מנחם סבידור (הליכוד):
אני לא תבעתי להביע אי-אמון בממשלה.

דוד גולומב (התנועה לשינוי ויזמה):
חס-וחלילה, חס-וחלילה. אני קובע שאנחנו נשקול — ואני אומר זאת בשם סיעת ש"י — את הסרת הצעת אי-האמון אם שר האוצר יקום פה ויודיע כי הוא יתפטר ויתחיל שידור מערכות של הממשלה לפי דרישת חברי הכנסת סבידור. אבל כל זמן שהוא אינו עושה זאת והממשלה קובעת שאכן היא, כפי שהיא כיום, מבקשת אמון, אין לי בה אמון בגלל הדברים שאתה ניסחת באופן אולי יותר חריף משלי.

שלמה הלל (המערך):
כאשר סבידור ופלומין מבקשים את התפטרותו של שר האוצר, זה עלימנת שהם ימלאו את מקומו, את תפקידו. זה בעצם כל ההבדל וזו הרמה שלהם.

מנחם סבידור (הליכוד):
זו הערה זולה. אנחנו לא חניכי המערך. הקארייריסם צמח אצלכם, לא אצלנו.

היו"ר ש. ארבל-אלמזליני:
חברי-הכנסת סבידור, קריאת-ביניים אחת, שנייה, שלישית מספיקות, נכון? אז אי-אפשר להמשיך בהן.

דוד גולומב (התנועה לשינוי ויזמה):
חברי-הכנסת שלמה הלל, העניין רציני מדי לגבי גורל המדינה משאעטק — — —

זאב כין (המערך):
יש לי שאלה אל היושב-ראש: האם אפשר לפתוח את המיקרופונים? המיקרופונים סגורים, משום-מה. אפ-שר לפתוח אותם?

היו"ר ש. ארבל-אלמזליני:
לפי קריאות-הביניים של חברי-הכנסת סבידור הרמ-קולים פועלים.

מרדכי וירשובסקי (התנועה לשינוי ויזמה):
סבידור לא צריך רקמול.

זאב כין (המערך):
יש לו עוצמה טבעית.

היו"ר ש. ארבל-אלמזליני:
אני מבקשת לתת אותה אפשרות לכל חברי הכנסת. בבקשה, חברי-הכנסת גולומב.

חבורת ל"ח, ישיבה רנ"ג

— הצעות סיעות שונות להביע אי-אמון לממשלה —

ובכן לסיום דברי אני קובע אך ורק דבר אחד — שהאינטרס הלאומי, מעבר לכל ויכוח והתנצחות מפלגתית, הוא במדיניות הכלכלית העונה על שתי בעיות יסוד ובעיה אחת בתשתית: מאזן התשלומים, אינפלציה ומשטר של עבודה.

הממשלה הזאת רופסת לכל אורך דרכה, ומשום כך יש להחליפה, וכל המקדים הרי זה טוב למדינה.

היו"ר ש. ארבל-אלמוזלינו:

רשות הדיבור לחבר-הכנסת לורינץ, ואחריו — לחבר-הכנסת משה שמיר.

שלמה לורינץ (אגודת ישראל):

גברתי הישבת-ראש, כנסת נכבדה, בראשית דברי ברצוני לשלוח מכאן ברכת רפואה שלמה לראש הממשלה. אני מקווה שבעזרת-השם הוא יחזור לעבודתו הברוכה בהקדם ובכוחות רעננים.

כנסת נכבדה, העילה להצעת אי-האמון היום היא ישיבת הממשלה בלילה ההוא לפני שבועיים, אי-אמון על שלא היה לממשלה אומץ להחליט לבטל את הסוב-סידיות באותו הלילה. חברי הכנסת, נדמה לי שאוי ואבוי היה אילו הממשלה היתה מחליטה בשיטת "זבנג וגמרנו", ולחם היה עולה 6.50 לירות במקום 2.50 לירות, ושמן היה עולה 36 לירות במקום 14 לירות. אז, חברי הכנסת, הצעת אי-האמון של היום לא היתה נשמעת בקול ענות חלושה, כפי ששמענו אותה הערב, אלא היתה קמה זעקה גדולה ומרה, ובצדק.

ההסתדרות קיימה באותו ערב ישיבת-חירום, תיכננה לעלות על באריקאדות, להכריז על שביתה כללית בכל הארץ. ברוך-השם, הממשלה באותו לילה לא החליטה.

עקיבא נוף (התנועה הדמוקרטית):

היא השמיטה את השטיח מתחת לבאריקאדות.

תופיק טובי (החזית הדמוקרטית לשלום ולשוויון):

מדוע אתה אומר שלא החליטה? הרי אחרי כן היו העלאות מחיר למכביר.

ירוחם משל (המערך):

הממשלה נרתעה מלהחליט בגלל החלטות הוועד הפועל של ההסתדרות.

אורי אבנרי (מחנה שלי):

חבר-הכנסת לורינץ, יש לך פשוט אי-הבנה. חבר-הכנסת לורינץ, הצעות אי-האמון לא הוגשו בגלל הסיבה שאתה אומר אלא להיפך. זו הנחה מוטעית לחלוטין.

היו"ר ש. ארבל-אלמוזלינו:

חבר-הכנסת אורי אבנרי, תיכף תהיה לך רשות הדיבור.

שלמה לורינץ (אגודת ישראל):

חברי הכנסת, אני אגיד בכל גילוי הלב ובכל כל תיסכול שאילו היתה הממשלה שואלת אותי, לאחר שהיא עלתה גבוה גבוה, האם לקפוץ מתוך אומץ-לב ולגרום להתאבדות לעצמה ולציבור, במיוחד לשכבות החלשות, או האם לרדת, אולי מתוך קצת התפכחות הדעת ומתוך ביקורת — אני הייתי אומר לממשלה בלא כל היסוס שעליה לרדת, ואני משבח אותה על כך שהיה לה האומץ לרדת.

דוד גולומב (התנועה לשינוי ויזמה):
בעובדים ובסובסידיות.

שרה-הבריאט א. שוסטק:

ממה נוצר הגרעון, מזה שהממשלה מבזבזת כספים לדברים שאינם נחוצים? תגיד לי. אתה מדבר על ביזבז, על מה אתה מדבר?

דוד גולומב (התנועה לשינוי ויזמה):

לפי החלטת הממשלה קבעתם להשאיר נומינאלית את הסובסידיות ואחר כך הוספתם עליהן 4 מיליארד לירות, והיום שר האוצר, בשם הממשלה — — —

שרה-הבריאט א. שוסטק:

9 מיליארד, אבל זה לסובסידיות. זה הביזבז שאתה מדבר עליו? סובסידיות זה ביזבז?

דוד גולומב (התנועה לשינוי ויזמה):

לא, לא, שר הבריאט — — —

אמנון רובינשטיין (התנועה לשינוי ויזמה):

כן, הגדלת סובסידיות זה בהחלט ביזבז לפי ההחלטות שלכם עצמכם. אתם לא יודעים מה ההחלטות שלכם?

שרה-הבריאט א. שוסטק:

סובסידיות זה ביזבז?

היו"ר ש. ארבל-אלמוזלינו:

אדוני שר הבריאט.

דוד גולומב (התנועה לשינוי ויזמה):

אולי יש ויכוח בינך לבינינו, אך אין ויכוח בממשלה, זו החלטת ממשלה, וכל מי שנותן כספים יותר ממה שנקבע בהחלטת הממשלה, לפי דברייכם, מבזבז כסף. אם לדעתך זה לא ביזבז אל תקצצו סובסידיות.

שרה-הבריאט א. שוסטק:

מה אתה מדבר על פורמאליסטיקה?

דוד גולומב (התנועה לשינוי ויזמה):

אני מדבר על פורמאליסטיקה? אני מדבר על מדיניות כלכלית ממשלתית, אני מדבר על כך שהשנה אתם קיבלתם בסקטור הציבורי עוד 27,000 עובדים — — —

אמנון רובינשטיין (התנועה לשינוי ויזמה):

לעומת 4,000 בתעשייה.

דוד גולומב (התנועה לשינוי ויזמה):

לעומת 3,000 בתעשייה.

שרה-הבריאט א. שוסטק:

הממשלה קיבלה? הממשלה הזאת לא קיבלה את העובדים.

אמנון רובינשטיין (התנועה לשינוי ויזמה):

לא מדובר רק על הממשלה, מדובר על הסקטור הציבורי.

דוד גולומב (התנועה לשינוי ויזמה):

האם אתה טוען שהממשלה אחראית רק למה שקורה לה עצמה? ולרשויות המקומיות אין לה אחריות? ולסוכנות אין לה אחריות? אתם דיברתם על איחוד המנגנונים ועל אחריות לאומית.

גנון הזה, שהוא כבר לא בגלל אבטלה סמויה אלא יש כבר היום תיקים המסומנים "בלתי-משובץ" — האם כל זה קרה פתאום? בן-לילה, במשך שנתיים, הוצנחו 50,000—60,000 איש?

דוד גולומב (התנרעה לשינוי ויומנה):
סלח לי, אני דיברתי על — — —

שלמה לורינץ (אגודת ישראל):

חבר-הכנסת גולומב, תן לי לסיים את דברי.

הרי הדבר הזה גדל והתפתח במשך 28 שנים.

חברי כנסת דיברו כאן על התפוקה הירודה. נכון, התפוקה שלנו, בהשוואה לשווייץ, היא שליש, אם כי גם המשכורת היא רק 50%. אבל זה קרה במשך שנתיים? פתאום חלה ירידה טוטאלית במוסר? לפני ארבע-חמש שנים התפוקה היתה ממש כמו בשווייץ ומאז עלתה ממשלת הליכוד לשלטון ירדה התפוקה בשני-שלישים? זו התפתחות שחלה במשך השנים, וזה עניין של חינוך, או יותר נכון של אנטי-חינוך, במשך עשרים-ושמונה שנים.

דוד גולומב (התנרעה לשינוי ויומנה):
בשנתיים האחרונות קיבלנו 50,000.

שלמה לורינץ (אגודת ישראל):

אתם כולכם חונתם את הציבור לריקוד מסביב לעגל הזהב, להרוויח יותר כסף ככל האפשר, ולא חשוב אם זה מתוך יצירה, מתוך עבודה בבניין, בתעשייה או בצמודים, בריבית קצוצה ואפילו מתוך עבריינות ושוד.

מנחם הכהן (המערך):
למי אתה מתכוון?

שלמה לורינץ (אגודת ישראל):

גברתי היושבת-ראש, זוהי תוצאה ישירה של חינוך לעולם הזה, מתוך כפירה בעולם הבא. אם קיים העולם הזה בלבד הרי שנכונה הפילוסופיה: אכל ושתה, כי מחר נמות. עקרו המוסר שהיה העיקר בעם היהודי. מוסר, מי אינו יודע אותו? זה העולם הבא, מושג שהחזיק אותנו כעם-סגולה, כי אם קיים העולם הזה ורק העולם הזה, למה להיות כאן בכלל בארץ-ישראל? וסאן-פראנץ' סיסקו היא בגדר העולם הזה יותר מאשר ירושלים עיר-הקודש, ושם גם אין בעיות בטחוניות.

אורי אבנרי (מחנה שלי):
מה יש לך נגד העולם הזה?

שלמה לורינץ (אגודת ישראל):

מי שחינך את הדור הזה שקיים העולם הזה, והעולם הזה בלבד, מתוך כפירה בעולם הבא ומתוך כפירה באי-דיאלים שלנו — אינו יכול לבוא ולהציע אי-אמון. כן, הוא יכול להציע אי-אמון לעצמו, למפלגתו, כי החינוך הוא השורש שפרה רש ולענה במשך השנים.

גברתי היושבת-ראש, אני רוצה לסיים בחצי-פסוק, וכדאי לשמוע. החכם מכול אומר: "ההכסף יענה את הכול", אומר הספורנו, שחי לפני חמש מאות שנה, והקי שיבו לדבריו. אני מצטט: "ההכסף של שוחד וחמדת המ-מון ישפיל את הכול, את המדינה ואת מנהיגיה בסור מהם צדקה ומשפט".

לדעתי אמנם יש צורך לבטל כליל את הסובסידיות, אבל לא בבת-אחת אלא בשלבים, אולי ב-8—10 שלבים, ולהקדים את הרפואה למכה. יש להכין את הפיצוי, פי-צוי אמיתי, בלי כל התחכמות. לא מספיק לקבוע שכתור-צאה מביטול הסובסידיות יעלה המדד בין 5% ל-6%. במה שנוגע למשפחות מרובות-ילדים, לזוגות מבוגרים החיים ומתקיימים רק על קיצבת הביטוח הלאומי, צריכים לעשות חישוב אמיתי, כמו בעל מכולת — כמה באמת יעלה ביטול הסובסידיות לאותו זוג מבוגר, כמה הוא יעלה לכל ילד וילד; ובלי כל התחכמות, מבלי לרצות להרוויח אלא להכין כהלכה את הפיצוי כפי שזה צריך להיות. אי-אפשר היה לעשות זאת במטה-קסם של לילה אחד. הדבר לא היה מוכן, ולכן טוב עשתה הממשלה שלא היה לה "האומץ" להחליט דבר שלא היה מוצדק ושללא היה מתבקש.

אלא על מה אי-האמון? לא לגופו של דבר, כי אין חילוקי-דעות ביני לבין חברי-הכנסת משל על שאסור היה באותו לילה לבטל פתאום את כל הסובסידיות. על מה הביקורת?

ירוחם משל (המערך):

אני לא הייתי רוצה בזה גם כלילה אחר.

שלמה לורינץ (אגודת ישראל):

טוב, בסדר, אני שמח לשמוע.

אם כן, הביקורת היא לא על כך שבאותו לילה לא החליטו על ביטול הסובסידיות. הביקורת היא על כך שהממשלה לא החליטה — — —

ירוחם משל (המערך):

הביקורת היא על כך שהממשלה לא יודעת חשבון.

שלמה לורינץ (אגודת ישראל):

הביקורת היא על כך שהממשלה לא החליטה, או שההודעה שלה היתה קצת שלומיאליה, ולא כפי שאני הייתי מודיע.

תופיק טובי (החזית הדמוקרטית לשלום ולשוויון):
קצת?

שלמה לורינץ (אגודת ישראל):

כן, קצת. יש צורך בפרופורציה מסויימת. על כך להגיש הצעת אי-אמון? אין דבר קל מלדחות הצעה כזאת.

גברתי היושבת-ראש, נכון שהמצב הכלכלי הוא קשה. ברגעים המעטים שניתנו לי כדי לדבר אוזכר רק שני דברים יסודיים: האחד — האינפלציה הדוהרת, שהיא לא רק פגיעה קשה בכלכלה אלא יש לה גם הש-פע פסיכולוגית קשה ביותר. השני — ההרעה במאזן התשלומים. אנו נגיע השנה, כפי הנראה, לגרעון של 4.5 מיליארד דולר, והתחזית לגבי השנים הבאות היא קודרת מאוד. אולם, גברתי היושבת-ראש, וכנסת נכ-בדה, אסור לשכוח ולהשכיח ששרשי הבעיה, השרשרת שפרה רש ולענה, נורע וגדל במשך 28 שנים. חברי-הכנסת גולומב דיבר לפני על האנשים המיותרים בשי-רות הציבורי בכל המישורים, ואני מסכים אתו. אני נקבתי במספר של 50,000 איש מיותרים לגמרי ומקבלים משכורות גינם. אולם אותם 50,000—60,000 איש, האם הוצנחו פתאום בשנתיים לשירות הממשלה, לרשרי-יות המקומיות, לסוכנות היהודית ולהסתדרות? הרי המנ-

כו. על-כן, גברתי היושבת-ראש, אני מביע בעת ובעונה אחת אי-אמון גם כלפי הממשלה וגם כלפי האופוזיציה.

לממשלה זו היו תכניות טובות ומבטיחות בכל התחור-מים, ותמציתן: שינוי, בלימת תהליכים שליליים — וכאשר היתה האופוזיציה ידעה להצביע עליהם באופן מצויין — ופתיחת תהליכים טובים. אף אחד מהתהליכים השליליים במדינת ישראל, הנמשכים אולי עשרות בשנים, ובוודאי עשר שנים, לא נבלם; אין מתחילים לראות את בלימתו, ואף תהליך טוב אחד לא נפתח. לבנה על לבנה לא נשארו בתכניות הליכוד. הן ממש נחקקו והיו לאבק פורח והתעופפו.

מה שנוגע לתכנית המדינית שלה — הממשלה הזאת, פשוט, בגדה ומעלה בתכניתה המדינית, כי תמציתה היתה חיווקו של הצד הלאומי הארץ-ישראלי במדיניות, היא עשתה ההיפך: היא החלישה אותו במקום לשמור על הישגי מלחמת ששת-הימים בשטח, באפשרויות הפי-תוח, בהתיישבות, בקווי הבטחון ובעוצמה הלאומית. היא, פשוט, הפקירה אותם וממשיכה להפקיר אותם, ולפי הק-הזה תפקיר אותם עד תומם.

ואשר לתכנית הכלכלית החברתית שלה — היא אינה מסוגלת להגשים אותה, משום שכמו האופוזיציה בדיוק היא נחספת ונגררת אחרי הליכים של אכילת בשר עצמנו ושל מכירת המחר שלנו ושריפת גשר הגאולה שלנו בשביל להחם את בשרנו.

כל דבר שממשלה זו נוגעת בו נהפך לעפר ואפר. אפשר להמשיך עליה את המשל של מידאס הקדמוני, אבל בכיוון ההפוך: כל זהב שהיא נוגעת בו נהפך לאשפה.

מרדכי וירשובסקי (התנועה לשינוי יוזמה):
בכיוון ההפוך.

משה שמיר (בנא"י):

כן, בהיפוך. זאת נקודת פלוס לצדך על שניחשת מה שאני עומד לומר.

כל הבגידה והפחד וההבטחות ונטישת המערכה של הממשלה הזאת נובעות מדבר אחד: אין היא רוצה ואין היא מסוגלת להוביל, להוליך, למשול, לשלוט, לעמוד בהתמודדות, לעמוד בקשיים ולקרוא לעם לעמוד בקשיים. היא, פשוט, רוצה לשבת על הכיסא הגבוה של מרכבת השררה, להחזיק במושכות ולהרביץ בשוט באוויר.

האסוציאציה של משחקי ילדים אינה מקרית. הכול כאן הוא פיקציה של גן משחקים: כאילו שלום, כאילו מהפך כלכלי, כאילו התיישבות, כאילו מדיניות חוץ.

המפלות במדיניות אינה מורגשת ואינה ניכרת כמו המפלות בכלכלה, מסיבה פשוטה: במדיניות קל להעמיד פנים. יש נייר, חותמים, מצטלמים, יש טלוויזיות, ביי-קורים בדיזינגוף, ביקורים באלכסנדריה. זה סלע המת-כרסם בחשאי מלמטה, עד שיבוא יום ויכרע תחתיו במה-לומה אחת. בכלכלה יש קנה-מידה שוטף ויומיומי להת-מוטטות: האינדקס, יוקר המחיה, שער המטבע. אנו רואים וחשים בכל בית שהממשלה הזאת היא כמו ילד המשחק בקוביות, אינה רואה את ההתפוררות המתחור-לת ממש לגד עיניה.

תמונת הממשלה כיום, גברתי היושבת-ראש — אדוני שר האוצר, אתה יודע זאת — היא תמונה של תהוירובוהו, תהוירובוהו, תהוירובוהו —

אורי אבנרי (מחנה שלי):
נאה דורש, נאה מקיים.

שלמה לורניץ (אגודת ישראל):
זה החינוך שנתתם במשך 28 שנים ואלו הן התוצאות.

לכן אי-האמון צריך להיות מופנה לכתובת אחרת ולא לכתובתה של הממשלה.

(קריאה):

הי"ר ש. ארבל-אלמזלינו:
רשות הדיבור לחבר-הכנסת משה שמיר, ואחרי — לחבר-הכנסת אבנרי.

משה שמיר (בנא"י):

גברתי היושבת-ראש, כנסת נכבדה, אדוני שר האוצר, הרשו לי לפתוח בזעקה שמבקשת להתפרץ, אף כי נימוסי הלשון והדיבור בכנסת אינם מרשים את הזעקות האלה. בעוד יומיים, ערב חשעה באב, שנביאו ומקוננו היה ירמיהו, אין לנו היום ירמיהו, אבל ישנם פשוטי-עם, ואני רוצה לחזור כאן באזני מי ששרד מהליכוד באולם הזה על מה שאומרים היום פשוטי-עם: הממשלה הזאת הורסת את מדינת ישראל.

יודאק עטשי (התנועה לשינוי יוזמה):
אנחנו לא ניתן לה.

משה שמיר (בנא"י):

על כן השאלה איננה שאלה של אי-אמון. מי עוד מאמין בממשלה הזאת? מה החידוש הגדול שמביאה הצעת אי-אמון? בציבור האמון בממשלה הזאת ירד לשפל שאולי רק השפל של קארטר בארצות-הברית נמוך ממנו. בקואליציה עצמה מתייחסים לממשלה הזאת בתערובת של זילזול ורחמים, אבל השלילה היא מוחלטת. כל מי ששומע את החברים יודע, בליכוד יש ציניות, אדישות, ויכוחים, שלילה הדדית, אבל גם בהלה. וזה אני רוצה לומר לכבודם של חברי המפלגה הליברלית בכנסת ושל המפלגה הליברלית כולה. הזעזוע שעבר על המפלגה הליברלית, שכמעט החליטה להסיר מעליה את האחריות לממשלה, היה זעזוע אמיתי. קרה משהו, והאנשים הללו הבינו שהם ממיטים שואה, חס-שלום, על מדינת ישראל ועל עם ישראל. האנשים האלה הבינו וראו שהכול מת-מוטט והם באמת נבהלו. והממשלה עצמה, על שריה, על עקיצותיהם והכשלותיהם ההדדיות, כבר מזמן פסקה אי-אמון כלפי עצמה. אין בעלי-בית לא במדינה, לא בממשלה ולא בכנסת.

השאלה אינה אם יש אמון אלא שאלה היא איך נפטרים מן הממשלה הזאת בלי לחזק את המערך, שעברו הקרוב מעביר בנו לחלה. מה שהוא עלול לעשות אם יחזור לשלטון הרי זה להמשיך שוב ביתר שאת את פעולת ההרס, ההתפוררות והכירסום של הממשלה הנור-כחית.

מכיוון ששתי הממשלות הללו, שני החלקים הללו של הכנסת — הקואליציה והאופוזיציה — שניהם מח-ניפים ונגררים אחרי הרע שישנו, אחרי החלש שישנו בעם הזה, אין הם מובילים אינם מתכוונים להוביל. בעצם שניהם גם יחד, ובעיקר בנושאים שבהם הם משתפים פעולה, מוכנים להוסיף ערפל ועוורון ואשליה ובלבד שימצאו חן בעיני המכנה המשותף הנמוך ביותר והחמורני ביותר של העם, כאשר הרוח איננה קיימת בתו-

שמצית אש מתחת לרגלינו; בשכר; בתקן העובדים בשי-
רותים; במחירים; בכל בנייה שאיננה למגורים עממיים
הכרתיים; בכל בנייה באזור החוף המאוכלס; הקטנת
היבוא; הקפאה בהחזר חובות פרטיים וממשלתיים; להביא
לידי תחושה אמיתית של מצב-חירום. הפסיקו להיגרר
אחרי כל הרע והחלש שבתוכנו. היאחזו בטוב, בנרצו
שיש בנו. ברגע שאני אומר זאת אני מרגיש את טעם
התפלות על שפתי, כי אין בליכוד אולי אין בכנסת
הזאת און קשבת לקריאה אשר כזאת. המצב הוא
ששלושה מיליון יהודים מחפשים ממשלה — ואין.
את זאת יש לסלק. אנו זקוקים למנהיגות חדשה.

היח"ר ש. ארבל-אלמזלניו:

רשות הדיבור לחבר-הכנסת אבנרי, ואחרי — לח-
בר-הכנסת פלאטו-שרון.

אורי אבנרי (מחנה שלי):

גברתי הישבת-ראש, כנסת נכבדה, "כאשר ינוס
איש מפני הארי ופגעו הדב, ובא הבית וסמך ידו על
הקיר ונשכו הנחש. הלא חושך יום אדוני ולא אור ואפל
ולא נגה לו. שנאתי מאסתי חגים ולא אריח בעצרותיכם."

הממשלה הזאת הובילה את האומה מן הפח אל
הפחת. העם מאס באולקוס של המערך ובחר בסרטן של
הליכוד. המערך השאיר אחריו אדמה חרוכה, הליכוד
לא ישאיר אחריו אדמה בכלל. בכל אשר הוא נוגעת
זורעת הממשלה הזאת הרס וחורבן.

מה לא הרסה הממשלה הזאת? שר האוצר הורס
את המשק יום אחרי יום, הופך את הכסף לזבל — את
המטבע הישראלי לבדיחת העולם. האינפלציה מתקרבת
ל-100%. אם הליכוד יישאר בשלטון תעלה היא על
100% ותגיע למאות. שר המשפטים הורס בפטיש ברזל
את מערכת המשפט המפוראת שירשנו מן השלטון הברי-
טי. הוא מביא לכנסת את חוק הבדואים, חוק תועבה
שלא יכירנו מקומו במדינה המתיימרת להיות דמוקרא-
טית, חוק שהיה נפסל אוטומאטית על-ידי בית-המשפט
העליון אילו היתה חוקה למדינת ישראל — אותה חוקה
שהליכוד הבטיח אותה לעם הזה שנה אחרי שנה ובחי-
רות אחרי בחירות, והיום היא רחוקה מאתנו יותר מאשר
אי פעם.

הרמטכ"ל פוגע ביסודות המשמעת והמוסר של צבא-
העם.

יצחק יצחקי (הליכוד):

חבר-הכנסת אבנרי, תסכים אתי שהרמטכ"ל לא שייך
לממשלה.

אורי אבנרי (מחנה שלי):

מי ממנה את הרמטכ"ל? — אלוהים? האם זו גזרת
שמיים?

פוליטיקאציה ואידיאולוגיאציה ירדו על צה"ל, והמו-
רשה הגדולה של אחדות לאומית, שהתגלמה בצבא-העם,
הולכת ונהרסת לעינינו. שר החקלאות זורע הרס ולא
בניין. כל כולו חבית של חומצת גפרית, ההורסת כל
דבר הבא עמה במגע, ההורסת את ריקמת החיים בין
עברים וערבים בתוך המדינה, בין ישראלים ופלשתינאים
בשטחים המוחזקים. שר החינוך והתרבות הורס את
מערכת החינוך הממלכתית, המאוחדת, שנפלה בידי,
וכופה על מערכת החינוך את הכיפה הסרוגה של מיעוט
קטנטן בעם. הוא הורס את ערכי הרוח שעליהם נבנתה

הוא התווה בחוץ? לממשלה הזאת יש דבר אחד שבו
היא מתפארת — הבאנו שלום ששום מפלגה אחרת לא
הביאה. הדברים צריכים להיאמר בצורה פשוטה מאוד —
במחיר הזה של מסירת הכול, של כניעה ללא תנאי, של
צעדים כל כך חסרי אחריות עד שאחר כך אתה נחנק
אפילו בבעיה איך לפנות את השטחים בנגב שלך, בחוסר
אחריות כזה אפשר היה להשיג שלום בכל שנה משנות
המדינה לפני זה. אפשר היה להתחיל להחזיר את כל
הפליטים בשנות ה-50; אפשר היה להחליט להחזיר שט-
חים מיד אחרי 1967, את הכול, בבת-אחת. בהפקרות
כזאת אפשר היה מזמן להתגאות בפארסה הזאת של
השלום.

לבד מזאת — אין לממשלה הזאת לומר דבר לזכו-
תה. יש המשך השיגרה הקיימת, בתוספת שממון
ותפלות של אכזבה מן השממון והשיגרה, בכל תחום,
בתרבות ובחינוך ובממשל וביחסי אזרח ופקיד. כמה
הרבה דיבר הליכוד על כך שאנחנו נשנה את ענייני
הביורוקרטיה והניירות, האזרח ירגיש טוב יותר, יחסי
הכלכלה יתנהלו בקלות יתירה, פחות מכשולים — שום
דבר מן הדברים הללו לא נשתנה ולא השתפר. לעומת
זאת — החשה והגברה של הליכיים שליליים, תהליכים
שלילים יש בכל חברה, בכל זמן. הם נבטים, הנבטים
הללו גדלים, צומחים, או נמצאים תחת ביקורת, או מקו-
צים ונכסחים. אפשר להמשיך עד אין קץ להצטדק
באשמת העובדות שהיו לפני שלטון הליכוד. אבל ההצ-
טקות והגברת הזאת ופוסת ואין לה לא טעם, לא ריח
ולא שום צל של שיכנוע. התפקיד של ממשלה הוא
לקצץ בעשבים השוטים ולגדל פירות ועצי פירות של-
ממש. את זה ממשלת הליכוד לא עשתה.

תמונת הימים האחרונים בלבד בצילום-בוק מביאה
לנו: ארצות-הברית מפרה את ההסכם שהיא בעצמה חתמה
עליו והממשלה אינה מסוגלת לעשות שום דבר בעניין
זה; מצרים מפרה את ההסכם בשדה-התעופה של אל-
עריש והממשלה איננה מסוגלת לעשות שום דבר; מרי-
בוח ואי-תיאומים בממשלה — כל "הירידות" הללו מצ-
ריימה: שביט, פרס, משל, "התכוונות", אומר שר החוץ.
אפילו את זה הממשלה איננה מסוגלת לתכנן, מה שכל
משרד נסיעות קט בנחלת-בנימין היה עושה. פריקת
העול והתקוממות פלשתינית אש"פית בתוך ארץ-ישר-
אל — ואף לא צל של תגובה מצד הממשלה. שתי ועידות
בסוף שבוע אחד — הוועידה לענייני חברה כביכול
בירושלים, שהיתה ועידה אש"פית טרוריסטית, עם הסתה
נגד הציונות, נגד היהודים, נגד מדינת ישראל — לא
מלה ולא צל של תגובה מצד הממשלה ולא מצד אמצעי
התקשורת. לצעוני; בימים אלה יש נסיעה לוועידה
אש"פית בארצות-הברית כאשר שליחים מארץ-ישראל
יוצאים אליה.

היח"ר ש. ארבל-אלמזלניו:

אבקש לסיים.

משה שמיר (בנאי):

אני רוצה לסיים ולומר: דרושה תכנית שהממשלה
הזאת אינה מסוגלת לעמוד בה. דרושה תכנית הקפאה
לשלוש או לחמש שנים, הקפאה מוחלטת, כי המדינה
נמצאת במצב חמור שלאחר תאונה, באיבוד דם חמור.
הקפאה מוחלטת במהלכים המדיניים, בהליכי הפיגוי
והנסיגה בסיני, להיאחזו כטובע הגאחו בקש בנפט שעוד
ישנו בידינו עד היום; במשא-ומתן על האוטונומיה

אני חושש מאוד שתחת שהממשלה תתפטר מתפ"קידה האזרחים מתפטרים מן המדינה. בראש כל מחדליה וכשלונותיה של הממשלה הזאת עומד מחדל וכשלון שאין לו תקנה, שלא ישאיר אחרינו אימה חרוכה אלא לא ישאיר אדמה בכלל — והוא הירידה. המוני-מונים במדינה הזאת יושבים ברגע זה על מזודותיהם. מאות אלפים נוסעים לחוץ-לארץ, כתיירים כביכול, אבל כמה מהם אינם אלא מרגלים הפוכים, התרים בנכר כדי להכ"שיר את הדרך לירידה? אין סטאטיסטיקת-אמת על ממדי הירידה מהארץ.

ממשלת הליכוד, הממאסה את החיים על האוכלוסיה, המכניסה את המדינה למנהרה שאין שביב של אור מבויק בקצה, מקבלת עליה אחריות נוראה לגבי רוחו של העם הזה. מה נשאר מישראל היפה, שלמענה לחמנוז מתהלכת בארץ בדיחה האומרת שהממשלה עומדת להחליט על הקדמת הבחירות כדי להפחית שליש מהעו"גש שהוטל על העם הזה בזכות התנהגותה הטובה. חוש"שני שבדיחה זו אך בדיחה היא, והעם הזה, שהביא על עצמו את ממשלת הליכוד, לא יזוכה לו אף יום אחד מהעונש. הוא ישא בעונש עד תום.

היו"ר ש. ארבל-אלמוזלינו :

רשות הדיבור לחבר-הכנסת פלאטו-שרון — איננו באולם. רשות הדיבור לחבר-הכנסת אבו-רביעה — איננו באולם. רשות הדיבור לחבר-הכנסת כהנא, ואחריו — לחבר-הכנסת אלוני.

קלמן כהנא (פועלי אגודת ישראל):

גברתי הישובת-ראש, חברי הכנסת, בראש דברי אני רוצה לאחל לראש-הממשלה מר מנחם בגין רפואה שלמה והחלמה מהירה, שיחזור בקרוב לכנסת ושנוכל להיאבק אתו פנים אל פנים.

לנושא היום. אינני מתכוון להביע אי-אמון לממשלה על רקע החלטותיה או העדר החלטותיה באותו לילה לפני שבועיים. העובדה שלא החליטה או על ביטול הסובסידיות היתה חיובית; הצורה שבה הגיעה להחלטתה זו היתה שלומאלית. על זה לא מגיעה לה עדיין אי-אמון. אבל על מדיניותה הכלכלית הכללית של הממשלה, על זה בהחלט מגיע לה אי-אמון. מסופקני אם יש מישורה המוכן להביע לה אמון על מדיניותה הכלכלית הכללית. הרי שמענו את דבריהם של שותפי הקואליציה כולם, והם היו לא פחות חריפים מאשר דבריהם של חברי האופוזיציה בבית. אמנם עלולים להיות חילוקי-דעות בקשר לצעדים שעלינו לנקוט.

כאן ברצוני להביע את התנגדותי המוחלטת לביטול הסובסידיות כפי שמוצע על-ידי חוגים כלכליים בקרב הממשלה. הרי מדובר על ביטול סובסידיות למצרכים עממיים ביותר, דבר העלול לפגוע קשות בשכבות נרח"בות של האוכלוסיה. הפיצוי המובטח כבר איננו אלא פיצוי לעשירונים נחשלים ביותר ויש להניח שהוא ינתן באחוז ההתייכרות הממוצע, וכבר למדנו שביטול הסוב"סידיות שעליו מדובר יפגע פי כמה בשכבות הנחשלות. על-כן יינתן רק פיצוי חלקי להן ויהפוך אותן לנוזקי סעד, דבר בלתי-רצוי בהחלט. ואין אנו יכולים לומר שמדיניותה הכלכלית של הממשלה היא נגד סיבסוד מצרכים כדי שלא לסבסד את השכבות האיתנות מבחינה כלכלית. הרי הממשלה הזאת הפכה את הסיבסוד לנצרך בשטח החינוך התיכון לסיבסוד למצרך והכריזה על חינוך

הציונות בשלושת הדורות האחרונים, הערכים ההומא"ניים-חילוניים — — —

נאולה כהן (בנא"י):

תראה לאן הגענו עם החילוניות הזאת.

אורי אבנרי (מחנה שלי):

אוי ללאומנים הבזים להישגי האומה, העושים עפר ואפר משלושה דורות של יצירה — — —

יגאל הורביין (הליכוד):

מי עושה עפר ואפר אם לא אתה?

נאולה כהן (בנא"י):

עפר ואפר זה מה שאתה עושה.

אורי אבנרי (מחנה שלי):

מנכ"ל רשות-השידור הורס את הפלוראליסם הלאומי, שנקבע בחוק כמסגרת לרשות-השידור, ועדה של קומי"סארים קטנטנים פושטת כמו חידקי מחלה על הטלוויזיה והראדיו הממלכתיים-כביכול. שר הרווחה, האיש שעורר

יגאל הורביין (הליכוד):

תשאיר אחד לא מפורט.

אורי אבנרי (מחנה שלי):

אתה יצאת בעוד מועד, אשריך.

יצחק יצחקי (הליכוד):

אולי תאמר מלה אחת טובה על השלום?

אורי אבנרי (מחנה שלי):

שר הרווחה, האיש שעורר תקוות כה רבות, שהיה מזוהה עם מוסר הרווחה במדינה הזאת, מערכת הרווחה מתפרקת תחת ידי ועובדי הרווחה מפגינים לפני משרדו, ושומרי משרדו נועלים את שערי המשרד בפני עובדי הרווחה שמא יפלוש לשכת השר ויזכירו לו מה הוא אמר לפני שהוא הפך שר הרווחה בממשלה הזאת. ומעל כולם, ראש הממשלה, האיש שנכשל דווקא במקום שבו ציפו שהוא יצליח — במנהיגות; האיש שאיננו מנהיג, שאיננו יכול להפיח רוח, שאיננו יודע להוביל, שאיננו יודע להחליט ולא לבצע ולא לנהל.

יצחק יצחקי (הליכוד):

אולי על זה תהיה מוכן לוותר, כי הוא חולה כרגע ונמצא בבית-החולים?

אורי אבנרי (מחנה שלי):

כמו כולם אני מאחל לראש הממשלה החלמה מהירה ובריאות שלמה, ואין הדבר נוגע במאומה בחובתי למתוח ביקורת על כשלונו המונומנטאלי של ראש הממשלה בתפקיד הראשון והמרכזי שלו — ניהול ממשלה המסור גלת לתפקד.

ולשלוש. ההישג היחידי שהיה לממשלה זו — שניתן לה לתפוס קצה קצהו של חוט השלום. ומאז, ביד גסה, היא מנפצת ומנתצת ומשברת כל סיכוי לשלום, כאילו לא ידעה מה היא עשתה ועל איזו דרך היא עולה. היא ממשיכה ללכת בדרך שכל צעד בה מרחיק אותה מהש"לום, שעמד לנגד עינינו כאשר אנואר א-סאדאת עמד על הדוכן הזה.

העם הזה. כי הממשלה הזאת מביאה לנו חוקים לא טובים, ומשפטים לא יחיו בם. אין חוק ואין גורמה ואין מעשה ואין מחשבה, לא בתחילתו של מעשה ולא בסופו. לא נעשה ונשמע ולא סוף מעשה במחשבה תחילה. ממשלה זו הכניסה עם צעיר ומדינה דינאמית לדימומים, לחוסר אמון ולחולשת דעת. איש לעצמו ואיש בכוחו יחיה.

אדוני שר האוצר, גיבורים בארץ הזאת הם יהושע בן-ציון, מימון לוי ומרדור ושר תורמי "קרן תל-חי" ושאר הקרנות שלכם, ואין פלא שמהססים איך להצביע בוועדת הכנסת. שהרי זו השיטה, ורק עתה ביקשתם לשחרר גנב מבית-הסוהר כי הוא תרם לקרנות שלכם, וזאת עשה יושב-ראש הסיעה שלכם. תומכים בכנסת, יכין ובונו שלכם, וזה, כמוכן, תמורת כסף מלא, הם אגודת-ישראל ורבות האברכים שלהם שאוכלים ואינם עושים ומעיקים עלינו בתביעותיהם, בחומר וברוח, כעגלה המלאה לה עמיר.

הממשלה הזאת הפכה לבבל. בליל של רצונות הנאמרים במלים שהן, כביכול, בשפה אחת אך אינן באותה שפה, כי איש אינו מבין לשון רעהו, האחד סותר את דברי רעהו ומשחק בוויזר ראשי של מדינת חלם, ודי בזיון וקצף.

אדוני שר האוצר היושב פה ומייצג את הממשלה הזאת — הגיע הזמן שתגידו לנו מה. הסתלקו מהשליטון במקום לשחק פה במשחקים של הצבעת אמון ואי-אמון. מה שקורה בכנסת אין לו שום קשר למה שקורה במדינה. תסתלקו מהשלטון ותחשבו לכם זאת לצדקה. שכבר נאמר כי "צדקה תציל ממוות", ואם אתם תסתלקו זאת תהיה צדקה לעם שלכם ותחיו יחד אתנו. ולא, אוי לנו ואוי לכם לפי הדרך שבה אתם מובילים את הארץ. את הממשלה שמענו, ואפשר לצטט אתכם בוועידות שלכם ובישיבות שלכם בחדרים סגורים ובחדרים פתוחים. הגיינו לנו ותחשבו לכם הצדקה.

די בכס. שכן צריך להביע לכם אי-אמון בבית הזה ומחוץ לבית הזה וירוח לכולנו.

חיו"ר ש. ארבל-אלמזלינו:

רשות הדיבור לחבר-הכנסת האוזנר, ואחריו — לחבר-הכנסת ביטון.

גדעון האוזנר (מפלגת הליברלית העצמאית):

גברתי היושבת-ראש, כנסת נכבדה, על מה מציעים כרגיל אי-אמון לממשלה? כרגיל עושים זאת כדי לעורר את הציבור לכך שהממשלה שאותו ציבור בחר בה והעי לה אותה לשלטון קילקלה את דרכיה. ממקדים את תשובת-הלב בנושא בוער. מבחינה זו ההצעה מפגרת אחרי המציאות. הציבור אינו מאמין. זה כשלונה הגדול והראשון של הממשלה הזאת. הציבור אינו מאמין לה, דעת-הקהל כבר מזמן הביעה אי-אמון לממשלה. מי עוד תומך בממשלה שלה האת שאין לה יכולת להחליט, ומה שמחליטה אין לה כוח לבצע, ומצליחה לעשות כל שגיאה אפשרית הידועה בספרי הכלכלה?

אינפלאציה מגיעה כרגיל לגבול והיא מרפאה איך שהוא את עצמה, כי היא מגיעה לקצה. האינפלאציה שלנו, אין לה גבול. יש אינפלאציה, יש האמרת מחירים, פירושו של דבר שיש באותה עת לאט לאט שיפור במאזן התשלומים, כי מגיע קץ ליבוא. אצלנו הצליחה הממשלה גם זאת וגם זאת. גם נחשול אינפלאציוני גואה וגם נסיגה חזרה במאזן התשלומים. פלא כלכלי נדיר. כלכלי-

תיכון חינוך ועל-ידי זה החלה לסבסד שכבות כלכליות מבוססות. המדינה מסבסדת את התחבורה הציבורית באור פן ישיר, ויחד עם זאת הרי על-ידי בניית כבישים ומתן אפשרות להשתמש בהם ללא אגרה היא מסבסדת לא פחות את התחבורה הפרטית, שרבים לא יכולים להרשות לעצמם ליהנות ממנה. אלה רק דוגמאות אחדות, וביטול הסובסידיה למצרכים החיוניים ביותר יפגע קשות בשכבות נרחבות, ייקר את המצרכים כולם במדינה ויגביר את האינפלאציה.

המהפך הכלכלי הביא אותנו למצב שבו אנו נמצאים, והפתרון כעת ודאי איננו המוצע. אבל המצב הכלכלי כשלעצמו אינו הנימוק היחיד להעדר אמון שלנו בממשלה. לא טוב ממנו המצב המדיני. לצערנו לא מתקיים דיון מדיני בכנסת, במצב המדיני הקשה שאליו נקלענו. בבעיה העומדת היום על הפרק, תחליף לכוח האו"ם, מוכרחים להגיע למסקנה שאם לא היה מחלל מצד ממשלת ישראל בטיפול בבעיה זאת — ובעצם ארצות-הברית מאשימה את ישראל במחלל בטיפול זה — הרי התערערה בצורה קשה עד מאוד אמינותה של ארצות-הברית בקשר לביצוע ההסכם בינינו ובין מצרים על כל פרטיו. וכשנציף לזה את העובדה שמצרים אמנם מדברת על גורמא-ליזאציה אך לא מגיעה אליה, מקבלת כבר בשלב שני שטחים מאתנו ויחד עם זאת מגלה בפורום הבינ-לאומי עמדה קשוחה כלפיו — לא נוכל להתנחם בכך שההצעה רות המצריות על הקמת מדינה פלשתינית, על תכנה של האוטונומיה והכללתה של ירושלים במסגרת זו הינן רק מסשפתיים לצרכי-פנים ערבים. בהיסטוריה של הזמן האחרון של העם היהודי למדנו לקח שנחמה כעין זו הינה נחמת-שווא, ועלינו להקשיב היטב לדברים הנאמרים על-ידי שליטי מצרים ולהסיק מסקנות מהתייחסותם אלינו בזירה הבינ-לאומית. הגענו, לצערי, כבר עד לידיו כך שאחד מהלוחמים לשלום, מי שהיה נציגנו באו"ם, חיים הרצוג, מאשים אותנו בעצם בהתרפסות ובחוסר גאווה לאומית ביחסינו עם מצרים. וזוהי מדיניות ממשלה זו.

ואחרון אחרון, המצב החברתי והדתי במדינה. שבענו הבטחות, הבטחות בקשר לחוקים אשר היתה צריכה ממשלה זו לחוקק ואשר היא דוחה את חקיקתם מחודש לחודש וממושב למושב. ולא אחזור ואמנה אותם. אבל מצטרף לכל זה מצב חברתי קשה ביותר. כשמשטרה מדווחת על פשיעת נוער יש נחמה אחת — מכחישים את הדברים. כשמתרבה הזנות — יש תרופה אחת, צריך למסד אותה, להתיר אותה. כאשר רבו הדי הקול האומרים שבמסגרת הצבא חדרה מתירנות בצורה מדאגה ביותר — מרביתם להתעניין בהרחבת השירות הצבאי או הלאומי לנשים, לשכבות שעדיין לא נפגעו והרוחות לשמור על דרכן שלהן.

העדר כל טיפול בבעיות החברה שלנו וההידרדרות המוסרית הקשה במדינה מצביעים בעליל על אולטימ-גמורה של הממשלה, ובמיוחד על זה מגיע לה אי-אמון.

חיו"ר ש. ארבל-אלמזלינו:

רשות הדיבור לחברת-הכנסת אלונג, ואחריה — לחברת-הכנסת האוזנר.

שולמית אלונג (תנועה לזכויות האזרח):

גברתי היושבת-ראש, חברי, חברי הכנסת הנכבדים, טוב שיש פה רשות דיבור, שאם לא כן הייתי צועקת "געוואלד" שהיה מבטא את כל מה שאנחנו חשים, כל

צר לי לומר את הדברים, כי גם אני תליתי תקוות בממשלה, והיו זמנים שתמכתי בה אף כי אינני יושב על ספסלי הקואליציה, אבל הממשלה עודדה וזילתה, עודדה רמת חיים גבוהה, עודדה יבוא, עודדה הלוקירות של אכול ושתה, אכול ושתה — ומחר מה? מפני זה מגיע לכם אי-אמון.

היו"ר ש. ארבל-אלמזליני:

רשות הדיבור לתבר-הכנסת יגורי, אחרון הנואמים.

אסף יגורי (יעד):

גברתי היושבת-ראש, חברי הכנסת, בראשית דברי רצוני לאחל לראש-הממשלה מנחם בגין רפואה שלמה. אי-אפשר להבין מדוע התנדבו הליברלים לכסות על ערוותה של הממשלה, וזאת בזמנתם. מה תאווה ההתאבדות הלאומית הזאת? כמו אותם לווייתנים שנפג-מו חושיהם ומצאו עצמם מטורפים על החולות. לממשלה הזאת יש תסמונת של קצרת ואול, כנראה, החמזן בריאותיה. לא לילד הזה התפללנו. קשה מאוד להבין כיצד עוקרים את הצמח הרך של מדינת ישראל, לא רק גוזמים בו את הצמרת אלא אף עוקרים אותו משורש — נעקרים מסיני, מבארות הנפט, ובעיצומו של משבר אנרגיה נפדרים מהמקורות היקרים האלה, נפדרים משט-חי תימות והתיישבות. זו תקופה שבה מתערערות אשיות החברה בישראל. נחלשת התקווה שיש בכוחה של ישראל לבנות את עתידה וכלכלתה.

כשאני בא היום להרים את ידי ולהביע אי-אמון לממשלה, בעיצומה של עשיית השלום האפשרי, צר לי על כי באנו עד השפל הזה. נולדנו בארץ והאמנו בימים של שלום. לחמנו למען עתיד החברה בישראל, ואנחנו בעיצומו של משבר. בנינו כלכלה — והנה מתבקעים יסודותיה. האמנו בחוסן רוחנו — וקול נכאים עולה מהמחנה. זה אמנם יום של חשבון-נפש, אבל יום עצוב, עצוב לכולם. יש המתחרים ביניהם במתן תארים לכל שר ושר ולכולם ביחד. לעתים אני תמה מה טעם יש בכך, מה תכלית לדברים האלה.

אדוני היושב-ראש, לא בחירות נחוצות כדי לדעת שהממשלה הזאת בסוף דרכה. כל בעל חושים, כל בר-דעת, יודע זאת. דרוש אימוץ כללי של הכוחות, לדעתי, דרושה ממשלת-חירום לאומית. מכל המשפטים שאמר שר האוצר זה אולי המשפט היחיד שראוי באמת להיאחז בו. צריך להתגבר את הממשלה בכוחות נוספים, שתייה נבחרת לאומית שתוכל להתמודד עם מה שנותר בשטח. ואילו אצלנו, לעומת זאת, יש כנסים במלון בערד, ויש כנסים בכפר-המכביה, יש ביקורי אורחים ברחובות תל-אביב, ויש מטוסים צבאיים בשדה-התעופה של אל-עריש. אני מודאג פן השלום שאלי כל כך ייחלנו גם הוא עלול להישמט מידנו בגלל קוצר ראייה ודלות מעש.

לממשלה הזאת אין אסטרטגיה ואין טאקטיקה. אין תחום אחד שבו תוכל להצביע על מוצא מהמבקר. יש בישראל יעדים, יש בישראל אתגרים, ואין מי שיוביל אליהם. כולנו צפינו לכך שיהיו חילופי שלטון לאחר תקופה ארוכה של שלטון המערך. חשבנו שזה לטובת הדמוקרטיה, אבל מה שקרה זו אכזבה. לא לכך ייחלנו. עולים לא באים, הנושרים חוגגים. תנועת "יורדים" ומסיבות פרידה בראש חוצות. הפשע ברחובות מחריד כל אזרח. לראשונה מפגינים שוטרים. קצינים במדים שובתים. חברות לכלליות נמכרות — בנקים, חברות

נים צריכים לבוא ללמוד מישראל איך עושים זאת — גם אינפלוציה וגם הרעה במאזן התשלומים.

אין בציבור קול אחד בעד הממשלה.

שר האוצר דיבר פה היום בשבח הגבייה של המסים. הלוואי, אדוני שר האוצר, שיתקיימו כל התחזיות על גביית המסים, הלוואי ותעמיק. אבל גם אם יתגשמו כל התחזיות האלה הרי אנחנו נגיע השנה, במקרה הטוב ביותר, לגביית מסים של 50% בערך מכלל ההכנסה הלאומית. זה יהיה טוב. אבל זאת עשינו גם ב-1976, אדוני שר האוצר, ואותה ממשלה קלוקלת, שאינם נלאים מלהצביע על כשלונותיה, בשנת 1976 גבתה מסים בשיעור 50% מההכנסה הלאומית. על מה יש לכם כל כך להשתבח?

שר-האוצר ש. ארליך:

המספר שמסרת על שנת 1979 איננו נכון.

גדעון האזנר (המפלגה הליברלית העצמאית):

אדרבה, תגיד לנו מהו המספר. אני מדבר על התקציב הלאומי וזל העצפית למסים, ואני מדבר לפי נתונים שלכם. לפי הנתונים שלכם תגיעו ל-50%.

שר-האוצר ש. ארליך:

זה יהיה יותר משני-שלישים מההכנסה הלאומית.

גדעון האזנר (המפלגה הליברלית העצמאית):

אני מדבר על מצב רגיל שבו מגיעים אל פי שניים מהתקציב הרגיל. האם תגיעו ליותר מזה, יותר מפי שניים מהתקציב?

יש עוד עילה אפשרית להגשת הצעת אי-אמון והיא לעורר את חברי הכנסת המפקקים, התומכים כרגיל בממשלה, לעורר אותם להירחור שני. גם מבחינה זו, צר לי לומר, הדיון בא באיחור, מפני שכמעט בכל סיעות הקואליציה, ללא יוצאת מן הכלל, כבר הובע אי-אמון לדרך שהממשלה מתפקדת, ומלבד דוברי הממשלה הרש-מיים לא שמעתי קולות רציניים מתוך הקואליציה התומ-כים בממשלה הזאת.

השותף המרכזי, הליברלים, העמידו את הממשלה במבחן של תשעים יום. מה אתם מקווים, חברי הליבר-לים, שהממשלה תשעה בתשעים יום ולא עשתה בשני-תים? מה יימצא לה בתשעים יום, בתקופה הקשה, וי-דוע שכדי לצאת מאינפלוציה המכאובים הרבה יותר רבים מאשר כשנכנסים לאינפלוציה? מה תעשו כעת ולא עשיתם? מניין יבואו לכם עכשיו הכוח, היכולת, עוז התבונה, הגיבוש החברי, נחישות הביצוע, ההכרחיים כדי להתגבר על הקשיים שנכנסתם בהם? צר לי לומר, איתרתם את המועד להבראת המשק. בתשעים יום לא תעשו את זה.

לכן העילה העיקרית להגשת הצעת אי-אמון יכולה להיות הותביעה מחברי הכנסת שציבנו גם כאן, בבית הזה, במקום שההצבעה קובעת, כפי שהם מדברים ומת-בטאים וצועקים בכלי-התקשורת מחוץ לבית הזה, בסי-עות, במפלגות, בעתונות, בטלוויזיה. רוב הבית הזה כבר הביע אי-אמון לממשלה. אם נצרף דעה לדעה, הופעת להופעה, התבטאות להתבטאות, יש רוב. וצריך רק לצפות שיהיה גם כאן העוז הזה ואותו גילוי הלב ואותו גילוי אחריות, כי כאן זה קובע, לא מה שאומרים בטלוויזיה ובסיעות ובעתונות; כאן זה קובע. יהיה לכם גם כאן העוז לומר מה שאתם אומרים במקומות אחרים.

הצעות סיעות שונות להביע אי-אמון לממשלה; הודעת שר האוצר על פקיעת כהונתו של סגן שר האוצר; חוק לתיקון פקודת המשטרה (מס' 6) —

נראה שזו תסמונת של קצרת. הממשלה, לדעתי, איבדה את נשימתה. אול החמצן בריאותיה. היא בסוף דרכה. אסור שסוף דרכה של הממשלה יהיה סוף דרכנו שלנו. כדי שלא להגיע לסוף הזה על הממשלה להתפטר. תודה רבה.

היו"ר י. שמיר:

חברי הכנסת, אנחנו ניגשים להצבעה. אמנה שני מונים. אבקש מאת חברי הכנסת אולמרט וחברי הכנסת רוזילוי למנות את הקולות.

הצבעה

בעד ההצעות להביע אי-אמון לממשלה — 48

נגד — 58

ההצעות להביע אי-אמון לממשלה לא נתקבלו.

ג. הודעת שר האוצר על פקיעת כהונתו של סגן שר האוצר

הודעה על כך ניתנה לממשלה. על-פי הוראות סעיף 40(א)(6) לאותו חוק תודיע הממשלה לכנסת על דבר הפסקת הכהונה.

משה עמאר (המערך):

אפשר לדעת מה הנימוקים?

היו"ר י. שמיר:

רשות הדיבור לשר האוצר להודעה, על פקיעת כהונתו של סגן שר האוצר.

שר-האוצר ש. ארליך:

אדוני היושב-ראש, כנסת נכבדה, בהתאם לסעיף 36(3) לחוק-יסוד: הממשלה, החלטתי להפסיק את כהונתו של חברי-הכנסת יחזקאל פלומין כסגן שר האוצר.

ד. חוק לתיקון פקודת המשטרה (מס' 6), תשל"ט—1979 * (קריאה שנייה וקריאה שלישית)

אני רוצה לומר ולהדגיש כי דרך הטיפול בוועדת הפנים ואיכות הסביבה, בהרכבה מאוד תחומים היתה לפנים משורת הדין. רצינו לאפשר לשוטרים, לאותם המתקראים "אירגון השוטרים" ולגורמים ציבוריים אחרים, להעלות את השגותיהם ומחשבותיהם. גם לאחר שעבר החוק את הדיון בוועדה חזרתי והבאתי לפני הוועדה הערות והצעות מספר שקיבלתי מן השוטרים על-מנת שייבחנו בוועדה. מאחר שנתברר שהדיון בקריאה השנייה והקריאה השלישית יתקיים היום בכנסת, ומאחר שקיבלתי פניות מוועד השוטרים וכן מכמה חברי ועדה, שיש מקום לבחון מחדש את הצעת החוק ואולי לדחות את קבלת החוק בקריאה השנייה ובקריאה השלישית, עשיתי הבוקר דבר חסר-תקדים: כיושב-ראש הוועדה פניתי לכל חברי הוועדה ושאלתי אם היו רוצים, לאחר שהנחנו את הצעת החוק על שולחן הכנסת, כי החוק יוחזר לדיון מחדש בוועדה. עשיתי זאת ולוא רק למנוע צל-צלו של ספק בלבו של מישור שמא יש כאן, או שהיה כאן, נסיון לקבוע עובדות מוגמרות בלי שהיה סיפק בידי חברי הוועדה והכנסת לדון בעניין כדבעי. לפיכך ביקשתי מכל אחד מחברי הוועדה הנוכחים שיתן את תשובתו. ואני צריך לקבוע כי רק שלושה חברי ועדה ציידו בתחזות החוק לוועדה ובדיון מחדש, ואי-לו הרוב המכריע של חברי הוועדה — הרוב המכריע באמת — חשב שאין סיבה לקיים דיון מחדש. ולכן אני מביא עתה את ההצעה לקריאה שנייה ולקריאה שלישית.

היו"ר י. שמיר:

אנחנו עוברים לסעיף הבא בסדר-היום: חוק לתיקון פקודת המשטרה (מס' 6), תשל"ט—1979 — קריאה שנייה וקריאה שלישית. את החוק יביא יושב-ראש ועדת הפנים ואיכות הסביבה.

שלמה הלל (יו"ר ועדת הפנים ואיכות הסביבה):

אדוני היושב-ראש, חברי הכנסת, אני מתכבד להביא לפני הבית, לקריאה שנייה ולקריאה שלישית, את החוק לתיקון פקודת המשטרה (מס' 6), שנדון בכנסת בקריאה ראשונה לפני שבוע-שבועיים. החוק היה בדיון ממצה הן בוועדת-המשנה לענייני משטרה של ועדת הפנים ואיכות הסביבה והן במליאת ועדת הפנים ואיכות הסביבה. הוועדה הכניסה בו תיקונים מסויימים, ואבהיר אותם בהמשך דברי.

בפתח דברי ברצוני לציין כי שמעתי שקיימת תחושה כאילו נעשתה החקיקה בחופזה. עלי לומר כי לא כן הדבר. האמת היא, שאם יכולה להיות טענה לגבי החוק הזה הרי שיש לטעון כי בא באיחור; אין לטעון שהוא בא בחופזה. צר לי על שהחוק לא הובא בזמן ובצורה כזו שהיה בה כדי לחסוך לציבור השוטרים ולכולנו את המועקה שנוצרה עקב התארגנותם של שוטרים רבים. במצב שנוצר, החוק הזה לא בא למנוע התארגנות אלא לבטל המשך של התארגנות קיימת. וכך יכולה להיות טענה שהחוק בא באיחור, אבל לא בחופזה.

בצבא-הקבע יחול הלכה למעשה על המשטרה, גם עכשיו וגם בעתיד. על-מנת למנוע צל-צלו של ספק שמא עכשיו אנו אמנם מגיעים להשוואה ולאחר מכן שוב ייווצר פער, ועניינם של השוטרים יקופח, אני רוצה לציין ששר הפנים הודיע בצורה קאטגורית בוועדה כי השוואת תנאי השכר אכן מתממשת. אני מצטער על כך שהיה איחור מסויים במימוש החלטה זו של הממשלה שצריכה היתה להיכנס לתקפה לפני שנתיים. אני שמת לציין, כי על-פי הדברים שנמסרו לנו בוועדה אכן השווה את תנאי השכר מתממשת עתה להלכה ולמעשה.

אולם לא על השכר בלבד יחיה האדם. יש תנאים נלווים לשכר, תנאי פרישה, תנאי מגורים, מענקים אלה ואלה, שלגביהם אין עדיין השוואה מלאה למה שמקובל בצבא-הקבע. חלק מן הדברים נתקבלו כבר לפני כמה שנים וחלקם נתקבלו לאחרונה. אנו דרשנו משר הפנים התחייבות מפורשת כי לגבי התנאים הנלווים לתנאי השכר, והמענקים לסוגיהם, תהיה השוואה בין המשטרה וצבא-הקבע לא יאוחר מאשר עד סוף שנת תקצב זו. שר הפנים לא יכול היה לתת הצהרה בשם הממשלה בגלל הזמן המוגבל, אולם הוא סכים שאמסור מעל במת הכנסת כי הוא רואה בכך התחייבות מוסרית שלו לפעול כך שעוד לפני סוף שנת תקצב זו, או לא יאוחר מסוף שנת תקצב זו, אכן תיעשה השוואה מלאה לא רק לגבי תנאי השכר אלא גם לגבי התנאים הנלווים לשכר. לכן אני יכול לומר שבעניין זה אנו יכולים להיות שקטים, מצפוננו יכול להיות שקט, כי לא הפקרנו זכויותיהם של השוטרים אלא היפוכו של דבר הוא הנכון.

גאולה כהן (בנא"י):

מי יערוב לנו שזה יימשך גם בעתיד?

שלמה הלל (יו"ר ועדת הפנים ואיכות הסביבה):
יש החלטות ממשלה מן העבר, יש החלטה של ועדת שרים לענייני שכר מהזמן האחרון, והדבר צריך להיות מעוגן בהחלטת ממשלה.

כאן אני בא לנקודה נוספת, שעליה ביקשה הבהרה חברת-הכנסת גאולה כהן. אנו קבענו — והדבר נתקבל על דעת השור — להחליט כל שינוי העלוף לחול, גם לטובה, יובא לפני ועדת הפנים ואיכות הסביבה, על-מנת שנוכל להבטיח כי כל שינוי כזה יידון בוועדת הפנים ואיכות הסביבה.

ירוחם משל (המערך):

מי יופיע לפני ועדת הפנים ואיכות הסביבה?

שלמה הלל (יו"ר ועדת הפנים ואיכות הסביבה):
שר הפנים, אנשי המשטרה ואנשי התקציבים התחייבו לפנינו שכל שינוי שיחול יובא לוועדת הפנים של הכנסת.

שולמית אלוני (תנועה לזכויות האזרח):
שר הפנים הוכיח שהוא לא מתחשב בהחלטות הכנסת. איך אתה יכול — — —

שלמה הלל (יו"ר ועדת הפנים ואיכות הסביבה):
אני מדבר על דברים המעוגנים בהחלטות הממשלה שהובאו לידיעתה של הכנסת. ולמעשה המלצות הממשלה לה מחייבות פורמאלית את כל המערכת כולה. (חברת-הכנסת י. משל וש. אלוני קוראים קריאות ביניים)

גברתי היושבת-ראש, אני רוצה לפנות מעל במה זו אל השוטרים — גם לאותם שהתארגנו, גם לאותם שנתפסו למחשבה שיש סיכוי להקמתו של אירגון — ולומר להם כי אל נא יחשבו לרגע שההחלטה של הרוב בוועדת הפנים מכוננת נגדם או נגד האינטרסים שלהם.

רונת מילוא (הליכוד):

אולי אפשר לבטל את ההחלטות בדרגה שנגזרו על כמה קצינים בגלל התארגנות זו?

שלמה הלל (יו"ר ועדת הפנים ואיכות הסביבה):

חברת-הכנסת מילוא, כמי שהיה אחראי בעבר לנו — שא לא הייתי פונה מעל במת הכנסת בנושאים משמעי — תיים אלה ואחרים. אני פונה בתור יושב-ראש ועדת הפנים ואיכות הסביבה אל ציבור השוטרים ומבקש מהם לקבל ברוח טובה ובהבנה כל מה שנעשה בעניין זה כי זה לא נעשה, חלילה, כדי לפגוע בשוטרים אלא כדי למנוע נזק לדמותה של החברה שלנו, ולפי דעתי, גם לעניינם של השוטרים.

(חברת-הכנסת י. משל קורא קריאת ביניים)

חברת-הכנסת משל, בהמשך דברי אומר משהו בעניין זה. אני חושב שדווקא כאן הושג דבר בעל חשיבות, ואני חושב שהוא הושג במידה גדולה כתוצאה מהימיה שאתה, חברת-הכנסת משל וחבריה רבים בהסתדרות, גיליתם.

הכנסנו שינויים לא מעטים בהצעת החוק לעומת ההצעה המקורית. יש שינויים המשתקפים בהצעת החוק ויש שינויים שהושגו לגביהם הבנה. וברשותו של שר הפנים, היושב כאן אתנו, אוזכר אותם דברים שהם בגדר הבנה בינינו כי לא ניתן היה להכניסם בהצעת החוק.

שינוי אחד יש בו, לכאורה, החמרה. הצעת החוק מסמיכה את שר הפנים להתקין תקנות ולהביאן לפני ועדת הפנים ואיכות הסביבה, ורק לאחר אישורן על-ידי ועדת הפנים ואיכות הסביבה תהיינה הן לתקנות מחייבות. הוועדה דנה בעניין זה והגיעה למסקנה שכלל — יש בזה הגיון. באותם מקרים — ואני קורא מהצעת החוק — ש"השר ראה כי הדבר דרוש לשם פעולתה התקינה של המשטרה, רשאי הוא, באישור ועדת הפנים ואיכות הסביבה של הכנסת, להתקין תקנות — — — כלומר רק במקרה שהשר משוכנע שהדבר דרוש לצורך פעולה תקינה של המשטרה, וועדת הפנים ואיכות הסביבה מאשרת זאת, מתקבלת התקנה שהתקין השר. אולם היות שכל הדיון בחוק זה נסב סביב השאלה המרכזית של הקמתו של אירגון שוטרים קבעה הוועדה כי הסעיף הון באיסור התארגנות אינו צריך להיעשות בדרך של תקנה של השר אלא הוא ייקבע כסעיף בגוף החוק. וזה יהיה סעיף 393, הקובע איסור התארגנות של שוטרים. ואילו סעיף 393 מאפשר לשר הפנים לבוא אל ועדת הפנים עם הצעת תקנות נוספות, שהוועדה תבחן אותן, ורק אם הוועדה תאשר אותן הן תתקבלנה כתקנות מחייבות.

לעומת זאת — וכאן אענה במשהו על הערתו של חברת-הכנסת משל — הרחיבה הוועדה את הבריור עם שר הפנים על כל המשתמע מאיסור התארגנות השוטרים. כאשר אנו באים לומר שאנו רוצים להגביל התארגנות של שוטרים בשל ההשלכות השליליות שיש לדבר אנו צריכים להבטיח שורה של תביעות בעניינים של תנאי שכר ומשכורת והתנאים הנלווים לתנאי השכר. קבענו שהעקרונות של השוואת תנאי השוטרים למקובל

שלמה הלל (יו"ר ועדת הפנים ואיכות הסביבה):
חלילה. אין לי עניין להגן על הממשלה, אך יש לי עניין להגן על השוטרים ולהבטיח לאנשי המשטרה את התנאים הטובים ביותר שאפשר להבטיח להם. ואני רוצה לקוות שאותם דברים שהובטחו אכן גם יקוימו. אין לי שום עניין להגן על הממשלה יש לי עניין רב להגן על השוטרים, על המשטרה ועל החברה הישראלית.

דבר נוסף שהובטח הוא זכות העירעור, שלא היתה קיימת, בבתי-דין משמעתיים ובשיפוט יחיד משמעתי. הדבר הזה הובטח והוא יוסדר.

אני רוצה להתייחס לשאלה שהעלה כאן חבר-הכנסת משה ואני רוצה לומר שבמידה רבה בזכות הפעולה הגדולה שלו ושל חבריו בהסתדרות ובזכות הפניות וה- שיחות הרבות שהיו לנו בעניין זה הכנסנו לתוך החוק, כחלק ממנו, את סעיף 93(ג). השתמשנו בסעיף זה בנוסח שקיים לגבי כל אותם תחומים שבהם שרים מקימים לידם מועצה ציבורית מיעצת, הנקראת "מועצה ציבורית מיי-עצת" אבל יש לה מעמד סטטוטורי. ובעצם כל שר מת-חשב התחשבות מאקסימאלית, על-כל-פנים חייב לעשות זאת, בהמלצותיה של הוועדה הציבורית המיעצת המוקמת בדרך סטטוטורית. לפני שאקרא את הסעיף אני רוצה לומר ששר הפנים חזר ואמר בפני הוועדה, הוא גם ביקש ממני לומר זאת מעל במת הכנסת, שבעקבות ההצעה שהוא קיבל מחבר-הכנסת משה ומישראל קיסר הוא אכן ימצא את המסגרת הנאותה על-מנת להביא להקמתה של מועצה ציבורית בהשתתפותם של כל הגורמים האלה, אנשי ציבור, אנשי ההסתדרות המכירים את בעיות התנאים והשכר, והוא אכן מתכוון לממש את זה. לא הסתפקנו בהבטחה, והדבר הזה מעוגן בהצעת החוק המונחת לפניכם, בסעיף 93(ג), שלשונו, בערך, כלשון הסעיפים הדנים בהקמתן של מועצות ציבוריות. ההצעה אומרת: "השר רשאי להקים מועצה ציבורית שתייצג לו בעניינים הנוגעים לרווחתם של שוטרים; הודעה על הרכב המועצה תפורסם ברשומות."

נאילה כהן (בנא"י):
למה "רשאי"?

שלמה הלל (יו"ר ועדת הפנים ואיכות הסביבה):
כי זה הנוסח המקובל לגבי הקמתן של מועצות ציבוריות. אין משמעות לומר "חייב" אם לא נותנים פירוט, מה חייב, איזה מספר וכיוצא-באלה. כל זה לא יכול היה להיות מעוגן בחוק. אין כל ספק בלבי שעם הכנסת סעיף כזה לחוק גם כשאמר "רשאי", שר הפנים, כל שר, יראה בו כאילו נכתב "חייב".

נאילה כהן (בנא"י):
אין לו זמן היום. הוא היה רוצה, אבל הוא עסוק.

שולמית אלוני (תנועה לזכויות האזרח):
הנוסח המקובל בחוק הוא "יקים". כאשר אומרים "רשאי", הוא רשאי כן לעשות והוא רשאי שלא לעשות. כאשר רוצים שיקים אומרים "יקים", "יעשה". זו השיטה בחוק.

שלמה הלל (יו"ר ועדת הפנים ואיכות הסביבה):
חברת-הכנסת אלוני, אין משמעות לומר "יקים" אלא אם כן אנחנו נותנים לזה פירוט, הגדרה, מספר מתחפים וכיוצא-באלה.

היו"ר ש. ארבל-אלמזליו:

חברי הכנסת, איננו פותחים עכשיו בוויכוח. הדיון על הצעת החוק התיקיים כאשר היא הובאה לקריאה ראשונה. כעת החוק מובא לקריאה שנייה ולקריאה שלישית, ועל כך מוסר יושב-ראש ועדת הפנים. לאחר מכן יש הסתייגויות. כל חבר כנסת שרצה להסתייג היתה לו הזכות לעשות זאת.

שלמה הלל (יו"ר ועדת הפנים ואיכות הסביבה):

חבר-הכנסת משה, ברגע שקבענו בצורה מפורשת ומחייבת השוואת תנאי השכר והתנאים הנוגעים לשכר לאלה הקיימים בצה"ל לגבי אנשי צבא-הקבע, לפי דעתי זו הקביעה העיקרית שמשמעותה היא כי אין מקום לב-הל משא-ומתן נפרד, משום שאנחנו עמדנו על עקרון ההצמדה. ואני רוצה לומר בצורה חד-משמעית שמבחינתם של השוטרים עניינם מובטח יותר ובצורה טובה יותר על-ידי השוואת תנאי השכר שלהם לאלה של כל אנשי צבא-הקבע במדינה.

(חבר-הכנסת י. משה קורא קריאת-ביניים)

היו"ר ש. ארבל-אלמזליו:

חבר-הכנסת משה, יכולת לבקש להשתתף בוועדת הפנים ולהביע את דעתך בנושא. עכשיו אי-אפשר לקיים ויכוח.

(קריאה: האם אי-אפשר להעיר הערה?)

אפשר, אבל לא בלי סוף.

שלמה הלל (יו"ר ועדת הפנים ואיכות הסביבה):

אני חושב שהנקודה הזאת בהירה, ואני רוצה לומר בצורה אחרת, כמי שמכיר את העניין מקרוב: אם מיישמו מתאר לעצמו — ואחת היא אם הוא באירגון השוטרים או חבר הכנסת או איש ציבור אחר — שהשוו"ר יוכלו במלחמה עצמאית על תנאי השכר שלהם להבטיח לעצמם תנאי שכר ותנאים נלווים לשכר טובים יותר מאלה הקיימים לגבי אנשי צבא-הקבע במדינת ישראל — לפי דעתי הוא טועה ומטעה. אני אומר זאת במלוא האחריות גם לאנשי המשטרה. עניינם מובטח יותר על-ידי ההצמדה המלאה שלגביה ניתנה לנו התחיי-בות מפורשת מצד נציג הממשלה והיא מעוגנת בחל-טות הממשלה. זה מה שאני יכול למסור, ואני מניח שהממשלה תעמוד בזה.

אבל היו עוד עניינים שאינם נוגעים רק לשכר. היתה בעיה מפורשת של אומבודסמן במשטרה. שר הפנים הביא לפנינו את עיקרי הצעת החוק, המופצת היום במשרדי הממשלה לפני הנחתה על שולחן הכנסת. אני מניח שהיא תובא לכנסת בתחילת המושב הבא. יש בהצעת חוק זו כדי להבטיח את העניין הזה בצורה חד-משמעית. שר הפנים התחייב לפנינו שהצעת החוק תונח על שולחן הכנסת בהקדם. ואני רוצה לומר על סמך מה ששמעתי טלדעתי יש בהצעת חוק זו כדי לענות על הבעיה וכדי לכסות את המחסור הגדול שהיה בהעדרו של אומבודסמן במשטרה לגבי תלונות שבין שוטר לשוטר ובין שוטר למפקד. דומים שגם את העניין הזה אנחנו יכולים לרשום לפנינו כדבר שהובטח, אני מקווה שגם כדבר שאכן יקויים.

ארי אבנרי (מחנה שלי):

תענוג לשמוע איך אתה מגן על הממשלה.

שלמה הלל (יו"ר ועדת הפנים ואיכות הסביבה):
גברתי היושבת-ראש, יש הסתייגויות מספר.

יוסי שריד (המערך):

גברתי היושבת-ראש, יש ישיבת ועדה חשובה למטה
ושם צריך להצביע וכאן צריך להצביע. אולי היושבת-ראש
תדריך אותנו איך צריך לנהוג?

הח"ר ש. ארבל-אלמזלינו:

כל חבר כנסת יתליט על-פי שיקוליו שלו וזה לא
עניין להתלטת יושב-ראש הישיבה.

יוסי שריד (המערך):

יש למטה ועדה חשובה, שם צריך להצביע בעניין
חשוב וכאן צריך להצביע בעניין חשוב.

נאולה כהן (הליכוד):

ועדות יושבות בזמן המליאה?

הח"ר ש. ארבל-אלמזלינו:

תפנה לחברים המסתייגים שיוותרו על ההנמקה ונוכל
לגשת להצבעה. זה רמז ברור, גם ליושב-ראש הוועדה.

שלמה הלל (יו"ר ועדת הפנים ואיכות הסביבה):

יש הסתייגויות מספר ואם יגומקו, ארשה לעצמי,
לפי הצורך, להשיב עליהן מטעם הוועדה ובשם הוועדה.

הח"ר ש. ארבל-אלמזלינו:

אנחנו עוברים להנמקת ההסתייגויות. רשות הדיבור
לחבר-הכנסת עמאר.

משה עמאר (המערך):

גברתי היושבת-ראש, כנסת נכבדה, בחודשים האחרונים
נשמעו דברי ביקורת נגד השוטרים הרבה דובר
כאן על המשטרה. אני חושב שעתה, ביום הזה, עת להשיב
מיע ולומר גם כמה דברי הערכה. השוטר הפרט נרשם
במילוי תפקידיו בשקט. באמונה ובמסירות, ולעתים רחוקות
הוא זוכה להבעת תודה. על-פי החוק הוא נמצא
בתפקיד במשך 24 שעות ביממה — יום ולילה, תג ומועד.
כשעם ישראל חוגג השוטר בתפקיד שומר על הסדר ועל
הבטחון. כשבני ישראל יוצאים להפגנה עומד השוטר טל
המפגינים. איש אינו שואל אותו ואת דעתו לגבי הנרשם
של ההפגנה. אפשר שהוא מזדהה עם הנרשם, עם המפגינים
גם, אך את תפקידו הוא ממלא. וכשקבוצות מפגינים
זורקות אבנים, על מי הן זורקות? — על השוטר, אם זה
בכביש רמות ואם במעיליה. והשוטר נרשם, סובל ושזקק.
ואשת השוטר מה אומרת? יש לה על מה להלין, היא צודקת
בתלונתה ולשוטר אין מענה.

כבר שנתיים ימים אנו טוענים ותובעים השוואת שכר
רם של השוטרים לזה של משרתי צבא-הקבע. עד היום
הוא עדיין לא הושלמה ההשוואה, והאחרונים להסדר הם
דווקא השוטרים בעלי הדרגות הנמוכות. כשעומד השוטר
בודד, נרשם במאמץ מילוי התפקיד, נלחץ מחמת קשיי
הקיום, לא תמיד הוא זוכה להבנה ולהיענות מצד מפקד
דיו, אלה שבדרגה גבוהה ממנו בהירארכיה המשטרתית.
לעתים, והן אינן נדירות, דווקא הוא זוכה ליחס של זיל-זול,
חוסר התחשבות במידה המגיעה אף לפגיעה בכבוד
האדם שבו. וממזי — ממפקדיו. ולו אין למי להלין. וכש-
השוטר מבקש תמיכה וסעד, תמיכה להסדר בעיות משפחה
תיות, דיור, חינוך ילדיו, למי יפנה? לכן אני אומר: יקום
אירגון שוטרים למען השוטרים, שיוכל לעזור לשוטר
במצוקתו ובשעת דחק.

אני חושב שהסעיף הזה פותח את האפשרות הברורה
והטובה, ואם אני מוסיף על זה את ההבטחה המפורשת
שניתנה, ולפי בקשת שר הפנים אני חוזר עליה מעל
במת הכנסת, אין לי כל ספק שהדברים אכן ימומשו.

ירחם משל (המערך):

למה לא להוסיף לרווחתם, שכרם ותנאי עבודתם?

שלמית אלוני (תנועה לזכויות האזרח):

זה סעיף-אליבי.

אורי אבנרי (מחנה שלי):

זה נקרא סעיף-אליבי.

שלמה הלל (יו"ר ועדת הפנים ואיכות הסביבה):

הסברתי שבעניין השכר אנחנו צריכים לטפל באחת
משתי צורות: או שאנחנו אומרים בצורה קאטגורית
ששכרם של השוטרים והתנאים הנלווים יהיו זהים עם
אלה הקיימים לגבי אנשי צבא-הקבע, או שהולכים בדרך
אחרת. אבל לומר את זה ועם זאת לומר שיתנהל משא-
ומתן על שכרם — בזה נחליש את הקביעה. ובעניין זה
אני אומר גם לפי מיטב הכרתי: הבטחון הטוב ביותר
שאני יכול להקנות לאנשי המשטרה במציאות של ימינו
הוא בהשוואה מלאה של שכרם ותנאיהם לאלה של צבא-
הקבע ולא גיהול משא-ומתן נפרד על-ידי מועצה ציבור-
רית זו או זו, גם על-ידי הקמתו של אירגון שוטרים
שמרשם אומרים שהוא יהיה בעל-מום ויימנע מלעשות
שביתות ויסתפק בתביעת בוררות חובה. אני אפילו חשבי-
תי, למשל, שחבר-הכנסת משל מתנגד תכלית התנגדות
לעניין של בוררות חובה.

אורי אבנרי (מחנה שלי):

מי שמתנגד לבוררות חובה רוצה מאבק חפשי
מקצועי, אבל להיות נגד זה ונגד זה — זה חידוש.

שלמה הלל (יו"ר ועדת הפנים ואיכות הסביבה):

יש חידוש בזה שבמקום בוררות חובה, שלא מעוניי-
נים בה, ובמקום הקמת איגוד מקצועי שיהיה בעל-מום,
משום שהוא יהיה מוגבל בדרך מלחמתו המקצועית, הדבר
הטוב ביותר בקונסטלציה הזאת — אם הממשלה תקיים
זאת, כי אם לא תקיים זה סיפור אחר — הוא להצמיד
את תנאי השכר ותנאי השוטרים למה שמקובל לגבי
צבא-הקבע. לגבי בעיות רווחתם של השוטרים אכן יקום
גוף ציבורי שיטפל בעניין. לגבי הדברים האחרים —
הרי הם מופיעים בחקיקה.

ירחם משל (המערך):

הרי זה הולך יחד: רווחתם, שכרם ותנאי עבודתם.

שלמה הלל (יו"ר ועדת הפנים ואיכות הסביבה):

גם אם אחזור פעם נוספת לא יועיל שום דבר.

אורי אבנרי (מחנה שלי):

כבוד השר, מותר לשאול אותך שאלה?

(קריאות: הוא לא שר.)

אני רוצה לשאול שאלה.

הח"ר ש. ארבל-אלמזלינו:

חבר-הכנסת אבנרי, יש לך הסתייגויות ותינתן לך
אפשרות לגמק אותן. אי-אפשר להמשיך בדרישה.

שידאגו לשוטרים המסכנים. ואם לא, הבה נסמך על קבוצה של פוליטיקאים שידאגו לשוטרים.

אני שם לב לכך שבנוסף החוק המוצע כאן כל השלילי הוא מוחלט וחד-משמעי — זה אסור, זה אסור וזה אסור. ואילו כל החיובי הוא בגדר רשאי. השר "רשאי" להקים מועצה, ירצה — יקים, לא ירצה — לא יקים. ירצה לקים מועצה — יתליט מי יהיה במועצה, מה יהיה הרכבה, מה תהא דמותה. הכל בגדר רשאי, בעוד שהאסור הוא חד וחלק.

הסעיף על המועצה הוא סעיף-אליבי מובהק. הוא מוכנס לחוק כדי לסבר את האוזן, אולי כעלה-תאנה בש"ביל המערך, כדי שיתן ידו לכך. אני מוכרח לומר שכאשר שמעתי את יושב-ראש הוועדה היה נדמה לי שאנו חיים עדיין בתקופת המערך ושחבר-הכנסת הלל לא ויתר על תפקידו כשר משטרה. בין הממשלה והאופוזיציה אין כיום הבדל. הגישה היא בדיוק אותה הגישה, וגם נימת הקול היא בדיוק אותה הנימה. אך מקרה הוא שחבר-הכנסת הלל הוא היום באופוזיציה ולא בממשלה. אינני יכול לומר זאת על השר בורג. אצלו זה לא מקרה, השר בורג יהיה תמיד בכל ממשלה.

מאיר פעיל (מחנה שלי):
עד גיל מאה ועשרים.

אורי אבנרי (מחנה שלי):
כן, עד מאה ועשרים.

גברתי היושבת-ראש, אינני מבין את החפזון שבו הובלה החוק הזה בכל שלבי הדיון בכנסת. היום ערך יושב-ראש הוועדה משאל שלפוני, כך שמעתי, בין חברי ועדת הפנים של הכנסת — — —

שלמה הלל (י"ר ועדת הפנים ואיכות הסביבה):
פניתי בכתב.

אורי אבנרי (מחנה שלי):
אם כך, הוא ערך משאל בכתב ושאל אם ויאילו חברי הוועדה לדון בעניין זה בפעם נוספת. אבל הוועדה החליטה ברוב מוחץ שאין שום מקום לדיון מחדש. מתחילים להתייחס אצלנו אל השוטרים כמו אל הברדאים, באותה גישה המתפשטת היום לאורך כל החזית. מה זאת אומרת "אין מוכנים לדון מחדש"? בשעה שניציגים של ציבור השוטרים באים ומבקשים — האין מגיע להם שישמעו אותם עוד פעם, כשיש בפניהם הצעות חדשות? איזה יחס ברוטאלי. ואיני מדבר כלל על תוכן הדברים אלא על היחס עצמו — איזה יחס ברוטאלי, קולוניאלי מגבה.

שמעתי שהשוטרים רצו להציע הצעה סבירה: שבגוף החוק עצמו יכלול התקנון של איגוד השוטרים, שיהיה זה עם התקנון הנהוג בבריטניה. שם יש, ברונ' השם, משטרה טובה מאוד, אולי הטובה בעולם, גם הדמוקראטי ביותר בעולם. הם רצו להציע שהחוק יכיר באיגוד השוטרים ושהתקנון של האיגוד יהיה כלול בגוף החוק, באופן שהשוטרים עצמם לא יוכלו לשנות אותו מחר אלא רק הכנסת תוכל לשנותו. מה הרע בזה, ריבונו-של-עולם? איזה עוול גורא ייגרם למדינה אם יתקבל דבר כל כך הגיוני אך גם לולא השתכנעו בכך ברגע הראשון, איזה עוול היה נגרם למדינת ישראל אילו היו דוחים את הדיון הזה ביום נוסף, בשבוע נוסף, בתדרש נוסף, והי יושבים עם האנשים האלה כדי לשכנע ולהשתכנע, כדי לדבר בדבר איש אל רעהו? איזה מין אווירה נכנסת למדינה

אמנם נכון שיש להגביל בתחילה את תחומי הטיפול של האירגון. יש להגביל עתה, ואולי במשך שנים, לאחר שנים, אפשר להרחיב, אבל למנוע ולאסור כליל — כפי שמציעה הצעת החוק — אין כל הצדקה, לדעתי. ניקח לדוגמה את אירגון השוטרים באנגליה: שם גבע בחוק שאירגון שוטרים למען רווחה כן יקים. והוא קם, מתפקד ועוזר ומשטרת אנגליה היא דוגמה למשטרה טובה. לכן בהסתייגות שלי הצעתי להוסיף את המלים: "למעט אירגון לענייני רווחה של השוטרים" מיד לאחר סעיף קטן (א) שבו נאסר על הקמת אירגון שוטרים. דעתי היא שהקמת אירגון שוטרים לענייני רווחה, בנושאי רווחה, תפתח פתח למערכת מציאות חדשה במשטרה, שיש בה גם מן התועלת למשטרה, לכוחה ולתיפקודה.

ההצעה שלי גם תואמת ומקדמת את הצעתה של ההסתדרות בנושא זה והיא יכולה להיות, אם תתקבל — ואני מבקש שתתקבל — לטובת המשטרה, לטובת השוטר, ולדעתי היא צודקת ביסודה.

חז"ר ש. אריבלי-אלמזליוני:
רשות הדיבור לחבר-הכנסת אבנרי.

שלמה הלל (י"ר ועדת הפנים ואיכות הסביבה):
מה על חבר-הכנסת וירשובסקי?

מרדכי וירשובסקי (התנועה לשינוי ויזמה):
ויתרתי.

חז"ר ש. אריבלי-אלמזליוני:
הוא ויתר על ההסתייגות, ותכונאה מכך — על ההגמ"קה. רשות הדיבור לחבר-הכנסת אבנרי, ואחרי — לחבר-הכנסת פעיל, ואחרי — לחבר-הכנסת טובי.

מאיר פעיל (מחנה שלי):
אם הייתי יכול לדבר עד הבוקר, כדי שלא יקבלו את החוק, הייתי עושה זאת.

חז"ר ש. אריבלי-אלמזליוני:
חבר-הכנסת אבנרי, יש לך הסתייגויות בסעיפים 1 ו-3, אולי תואיל לנמק אותן ביד?

אורי אבנרי (מחנה שלי):
אנמק הסתייגות לסעיף 1 בלבד, ועמיתי ינמק את ההסתייגויות של שנינו לסעיף הבא.

גברתי היושבת-ראש, מדברים על ברוטאליות של המשטרה, אך הפעם אפשר לדבר על ברוטאליות נגד המשטרה. הברירה שלפנינו פשוטה בתכלית: האם אנחנו רוצים במשטרה כמו המשטרה הבריטית, או במשטרה תורכית? האם אנחנו רוצים במשטרה שתמשוך חומר אנשורי מעולה ותחזיק בו, משטרה מתוחכמת, שקצינים ואנשים בעלי תדעיה רואים בה את תפקידם, את ייעודם ואת ביתם? או שאנחנו רוצים משטרה שלא תוכל למשוך אלא קלגסים, חומר אנשורי ירד שבידך, המוכן להסתפק בכל התנאים, ויהי אשר יהי?

אני רואה ביוזמי אירגון השוטרים אנשים המייציגים את הטיפוס של הישראלי היפה, המוכנים להיאבק על עקרונות, להסחכן ולהקריב למענם. ירבו-גא אנשים כאלה במדינת ישראל. כנגד זה באה גישה שלטונית שרירותית, גישה מאטרנאליסטית קולוניאלית: שהכול יישאר על מקומו כמו שהיה בימי התורכים, כמו שהיה בימי המאנדאט הקולוניאלי הבריטי. הבה נסמך על הקצינים הבכירים

אנו מציעים, איפוא, לאפשר לשר הפנים, באישור ועדת הפנים, לפתוח פתח, להתקין שסתום, כדי לפרוק את הלחץ וכדי לאפשר אירגון, התראיינות, הפגנות ותהלוכות של שוטרים בעתיד, לפי הצורך. אני רוצה לציין, ואני אומר זאת מנסיוני כמפקד במשך שנים רבות, כי יהא זה משגה ממדרגה ראשונה לחשוב שבמורסדות כמו משטרה וצבא, שבהם המשמעת היא אבסולוטי, הכול בנוי בצורה מכאנית: נותנים פקודה, מקבלים פקודה, מצדיעים ואומרים "כן, המפקד", הולכים הביתה והכול בסדר. אנו עדים לתופעה חברתית בין השוטרים, תופעה של תסיסה. כבוד השר, לפי הערכתי אם החוק הזה יתקבל, ואם הסתייגות זו לא תתקבל, יש סכנה גדולה שטובי שוטרי ישראל יעזבו את המשטרה, אותם שהצטרפו אל שורות המשטרה בשנים האחרונות, לאחר שסיימו את לימודיהם במוסדות אקדמיים ואותם רצינו לראות במשטרה. מתוכם החלה לצמוח ההתארגנות, כפי שהיה בר קורה באינטגרציה טובה בבתי-הספר, כאשר מתחילים בני עדות שונות, בני תרבויות שונות, להתמוגג יחד, מתקרבים אלה לתרבותם של אלה, המשכילים יותר מתחילים לעזור למשכילים פחות, מתחילים להתארגן, מתחילים להיאבק, זה סמל להתבגרות. מה שקורה במשטרה הוא שחלק מטובי בניה שהצטרפו אליה בשנים האחרונות — ואותם רצינו לראות שם — הם שיומו את ההתארגנות.

אם נקבל את סעיף 1 ונישאר דבקים בו בצורה קשה-ניצור במורדינו רקע, שהצדפתם קוראים לו "אמבלי-אנס", שיבריה מהמשטרה את טובי השוטרים, וברחובות ישתוללו, אתם יודעים מי. בלא-הכי היתה קיימת תופעה של בריחה מן המשטרה. אינני יודע אם היא קיימת גם כיום. במורדינו נעודד את הבריחה מתדש.

לכן אני מציע שאם הכנסת לא תיטיב עשות ותקבל את סעיף 1, בעוונותינו, מתוך איוז שהיא כמיהת שידוכים של שר הפנים הנוכחי עם שר הפנים הקודם, עם שר הפנים הקודם לו ועם שר הפנים שיבוא, יחד עם יושבי ראש ועדת הפנים ואיכות הסביבה של הכנסת, שהיה שר המשטרה הקודם, ואני מניח שהוא מתכוון להיות שר קצת יותר חשוב בממשלה הבאה; במין שידוכים של ממשל, בלי לשים לב למה שקורה למטה — אני חושב שהכנסת תיטיב עשות אם תחבר לסעיף 1 את סעיף 2 שאני מציע והאומר: גם אם החוק אוסר התארגנות, הכנסת מתירה לשר בשקט ובנחת, במקרים מסויימים, אם יהיו פניות, לאפשר באופן חלקי התארגנות כדי לפתח שסתום לוויסות לחץ.

אני אומר שוב: הדבר הטוב ביותר הוא שלא לקבל את סעיף 1 ולקבל את התיקון שחבר-הכנסת אבנרי ואני מציעים לסעיף זה. אם לא תקבלו תיקון זה אנחנו מציעים לכם לבנות על דוד הקיסור שאחם מקימים סתם שיאפשר לחץ פריקת לחץ. אם לא תסכימו לא לסעיף 1 ולא לסעיף 2, כפי שאנחנו מציעים, אנו מרשה לעצמי כאדם בישראל להזהיר אתכם ואותנו מעל במה נכבדה זו: החוק הזה, אם יתקבל, דומה לדוד קיסור בלי שסי-תומל לחץ. במשטרה יחול פיצוץ. מהמשטרה יברחו רבים מטובי בניה. הנזק יגרום לכלל החברה הישראלית. אינני רוצה לומר: דמכם בראשכם. למד לי לדבר במונחים כאלה? אבל האחריות תיפול על הממסד הפוליטי והביורוקראטי הזה של המשטרה, שלא היה לו די שכל לנהל את המשטרה הזאת כשנדרש יכול היה להחליט החלטות מתוחכמות בזמן.

בתקופת הליכוד, ובעזרת המערך, שבכלל אין מוכנים כבר לדבר עם שום ציבור של אורחים? האורחים שוב אינם אורחים אלא נתינים בלבד, וישנו מעין "דבר המלך במעצתו" המופעל נגד בדואים, נגד שוטרים, נגד ערבים ונגד יהודים.

אתם הורסים את המשטרה בדם קר. אולי אינכם תופים מה אתם עושים. אתם הורסים את המשטרה, כמו שהרסנו בעבר את הימאות. אתם לוקחים ציבור בעל תודעה, בעל ייעוד, אתם רומסים אותו ומתייחסים אליו בגסות. הסוף יהיה שאחם תרחיקו מהמשטרה כל אדם בעל גאווה ובעל זקיפות-קומה.

הח"ר ש. ארבל-אלמוזילנו:
רשות הדיבור לחבר-הכנסת פעיל, להנמקת הסתייגותי.

מאיר פעיל (מחנה שלי):
לא מצביעים על כל סעיף לחד?

הח"ר ש. ארבל-אלמוזילנו:
לא, תחילה נשמע את כל ההנמקות ולאחר מכן נצביע. אני מבינה, חבר-הכנסת פעיל, שאתה תנמק את כל ההסתייגויות יחד.

מאיר פעיל (מחנה שלי):
גברתי היושבת-ראש, כנסת נכבדה, מדוע הייתי מעדיף שנצביע תחילה על סעיף 1? — כי אם ההסתייגות שלנו לסעיף 1 היתה מתקבלת לא היה ערך להסתייגות שלנו לסעיף 2. ההסתייגות של חבר-הכנסת אורי אבנרי ושלי לסעיף 2 היא לחלופין. אם הכנסת תעשה משגה, לפי דעתנו, ותקבל את סעיף 1, אזי אני מציע לתקן את סעיף 2 כדי לקזז קמצא במגבלות של סעיף 1 המקורי; ואני רוצה להסביר זאת.

בסעיף 1 נאמר ש"עבירה על הוראות סעיף זה תיחשב כעבירה הפוגעת בסדר הטוב ובמשמעת". זאת אומרת יהיה כתוב ש"שוטר לא יהיה חבר באירגון שוטרים ולא יטול חלק בפעילות להקמתו, לקיומו או לגיוסו של אירגון כזה" — ואם אכן יעשה זאת יעבור עבירה. אם תחליטו, אם תעשו משגה זה, אני מציע לכם שבסעיף 2 של אותו חוק תשאירו שסתום שבאמצעותו אפשר יהיה לתקן במעשה תבונה את הכסילות של סעיף 1.

מאחר שסעיף 1 הוא קשוח מאוד, ולכאורה הוא מונע התארגנות באורח טוטאלי, ומאחר שאני עדיין מאמין שהשכל הישר צריך שלוט גם בישראל, גם במשטרה הפנים, גם בפיקוד העליון של המשטרה, אנו מציעים אפשרות שסעיף 2 יאמר: "ראה השר כי הדבר דרוש לשם פעולתה התקינה של המשטרה רשאי הוא, באישור ועדת הפנים ואיכות הסביבה של הכנסת, להתיקן תקנות בעניין אירגון המשטרה, ניהולה והמשמעת בה, שיש בהן להסדיר את תחום פעולתה של האיגוד המקצועי של השוטרים, ובין השאר להגבילו לענייני רווחה ויחסי עבודה, וקידום במקצוע ולמעט ענייני משמעת." אם הצעתנו זו לא תתקבל אנו מציעים: "רשאי השר, באישור ועדת הפנים ואיכות הסביבה של הכנסת, להתקין תקנות בעניין אירגון המשטרה, ניהולה והמשטרה והמשמעת בה, שיש בהן לאשר או לזנוח את הקמת אירגון שוטרים, חברות בו ונקיטת כל פעולה הבאה לקדם הקמת אירגון כאמור, לרבות הקמת איגוד מקצועי, התראיינות שוטרים, הפגנות ותהלוכות."

השוטרים באיגוד מקצועי יש בהן פגיעה בתדמית המשטרה, כפי שטוענים המתנגדים. היפוכו של דבר: הקמת איגוד מקצועי לשוטרים יש בה כדי לנסוך על המשטרה אור אנושי יותר ולשפר את תדמיתה החברתית. נציגי השוטרים שובתים היום שביתת-רעב בתמיכה לדרישתם הצודקת למנוע חקיקת חוק אנטי-פועלי ואנטי-סוציאלי זה. חשוב היה להיענות לבקשתם לדחות את הקריאה השנייה והקריאה השלישית של החוק ולהזמין אותם לוועדה כדי לשמוע את הערותיהם.

חברי הכנסת, בהסתייגותנו אנו מביעים את התנגדותנו לחוק המוצע. משום שהוא בא לדכא גם במשטרה עצמה כל מגמה של אנושיות וכיבוד זכויות האדם. לכן אנחנו מתנגדים לו.

היו"ר ש. ארבל-אלמזלינו:
האם יושב-ראש הוועדה רוצה להשגיב בבקשה.

שלמה הלל (יו"ר ועדת הפנים ואיכות הסביבה):
גברתי היושבת-ראש, חברי הכנסת, אני רואה צורך להעיר הערות קצרות אחדות לגבי הדברים שהושמעו כאן. גם חברי-הכנסת עמאר וגם חברי-הכנסת מאיר פעיל הציעו מעין-פשרה "קצת מאורגנת", ודבר כזה איננו יכול להתחזק מעמד. כל איגוד, מטבע הדברים, נאבק על קיומו, על התפתחותו. בצורה כזו נזרע זרע לפוליטיזציה ולהיאבקות. במקום לתקן את העניין נגרס בעצם להידרדרות. אנחנו כבר עדים לכך שהאיגוד מפגין — מפגין נגד הכנסת. אני חושב שאנחנו כאן ניצור מציאות שלא נוכל לעמוד בה.

חבר-הכנסת אבנרי נוהג היה לדבר על הברוטאליות של המשטרה וכיום הוא מדבר על הברוטאליות נגד המשטרה. כשם שלא קיבלתי מימי את הכללותי הקוד-מות, אינני מקבל את הכללתו הזאת היום, הכוונה היא להביא לשוטרים כל מה שניתן להביא, מבלי לסכן אותם ומבלי לסכן אותנו בהתארגנות שאין בה שום דבר חיובי ושתביא רק נזק להם ונזק לחברה.

אני רוצה בסיום דברי להרשות לעצמי לפנות מעל בימה זו לשוטרים — גם לשובתים וגם למושפעים מן השובתים. לזכותם אפשר לומר שהם נאבקו עד עכשיו בדרך חוקית ולא עשו דבר המנוגד לחוק. לזכותם ייאמר שהם עשו מה שעשו תוך עקשנות והתמדה בעניין הנ"ל אה להם צודק, ונאבקו לפי הכללים. אני קורא להם עתה לגלות תבונה ואחריות גם לעניין, גם לחיל, גם לציבור ולהסתפק בכך שמה שעשו היה בו, אולי, כדי לקדם את העניין שלמענו הם נאבקו, ועליהם להיוהר שלא תצא תקלה מתחת ידם, ושיחזרו לשורות על-מנת לשרת את הציבור ועל-מנת לעזור לחבריהם במשטרה. תודה רבה.

היו"ר ש. ארבל-אלמזלינו:
חברי הכנסת, אנחנו עוברים להצבעה. לסעיף 1 הסתייגות לחברי-הכנסת עמאר.

יעקב ז'אק אמיר (המערך):
נא למנות.

היו"ר ש. ארבל-אלמזלינו:
נדמה לי שיש רוב נגד התיקון. אבל אם אתם רוצים למנות — בבקשה. אני מקווה שאין צורך למנות שני מונים.

היו"ר ש. ארבל-אלמזלינו:

חברי-הכנסת תופיק טובי, האם אתה רוצה לנמק את ההסתייגויות? בבקשה.

תופיק טובי (החזית הדמוקרטית לשלום ולשוויון):

כבוד היושבת-ראש, כנסת נכבדה, בהסתייגות של סיעתנו לחוק אנו מבקשים לבטל את הסמכות המוענקת לשר הפנים להתקין תקנות האוסרות התארגנות שוטרים. המשמעות של הסתייגותנו היא, לאמיתו של דבר, הבעת התנגדותנו לחוק המוצע, חוק אנטי-דמוקרטי ואנטי-סוציאלי, המתכנן לזכות יסודית של עובד, גם אם הוא שוטר, להתארגן כדי להגן על רמת זיויו ועל תנאי עבודתו כעובד שכיר.

כעובדים הם השוטרים טובלים ממדיניות קיפוח וגם הם קרבן המדיניות הכלכלית והחברתית של הממשלה. כיוון שהגיעו מים עד נפש התארגנו השוטרים המקופחים באיגוד להגנת זכויותיהם המקצועיות. אף בית-המשפט הגבוה לצדק אישר את זכותם להתארגן ולהתאגד ולהגן על תנאי חייהם ולתבוע חיי עבודה טובים יותר. כתגובה על עמדת בית-המשפט, שאישר את זכות השוטרים להתארגן, באה הצעת החוק האנטי-דמוקרטית הזו, האוסרת על השוטרים להיות מאוחדים באיגוד מקצועי. חוק זה, האוסר התארגנות שוטרים לצורך הגנה על זכויותיהם, פועל בכיוון של חיזוק מנגנון המשטרה כאמצעי בלתי-הומאני, מדכא ודורש צייתנות.

בדברים אלה איננו מתייחסים לתקנון שעידדו השוטרים כתקנון לאגודתם. אפשר להעיר הערות כהנה וכהנה. לא התקנון הפנימי של האיגוד הוא חשוב אלא הזכות של השוטרים להתארגן ולהגן על רמת חייהם היא חשובה. גם אין אנו מתייחסים כאן להתנהגות המשטרה בכל מיני חיותות נגד ציבור הפועלים בהפגנותיו ובשביתותיו, נגד האוכלוסיה הערבית המגינה על זכויותיה ונגד שוויון הזכויות. ביקרנו ונבקר את התנהגותה הקטלנית של המשטרה בהזדמנויות שונות, כשליחת מנגנון הדיכוי, נגד ציבור הפועלים ונגד האוכלוסיה הערבית. אבל בהזדמנות זו מבקשים אנו להוקיע את מה שעוללה היום המשטרה בירושלים ברחוב בן-יהודה לזוגות הצעירים המפגינים, איך השתמשה בכוח ללא רחמים נגד נשים, וביניהן גם נשים הרות שהפגינו בשלום. השוטרים פגעו בהן בגסות. המשטרה לא נרתעה גם מלחקוף את חברי הכנסת צ'רלי ביטון, שמחה על התעללות המשטרתית נגד אשה הרה. המכות והבעיטות שהנחיתו השוטרים על חברי-הכנסת צ'רלי ביטון והפגיעה החמורה בחסינותו הן התעללות בחברי הכנסת ובחסינותם.

רוני מילוא (הליכוד):

כל זה משום שאין איגוד שוטרים?

תופיק טובי (החזית הדמוקרטית לשלום ולשוויון):

זה לא שייך ישירות לקיום איגוד שוטרים או אי-קיום איגוד שוטרים, אבל בהזדמנות זו אני מוצא לנכון להביע מחאה נמרצת נגד ההתעללות והפגיעה בחברי הכנסת צ'רלי ביטון, נגד המכות והבעיטות שהנחיתו עליו שוטרים וקצינים ברחוב בן-יהודה, יש בהחלט למחות ולתבוע חקירה נגד האחראים לפגיעה זו בחסינותו של חבר הכנסת.

חברי הכנסת, יחד עם מחאתנו זו על התנהגות השוטרים אנו שוללים את הטענה שהתארגנות והתאגדות

היו"ר ש. ארבל-אלמזולינו:

חברת-הכנסת אלוני, אני רוצה להפנות את תשומת-לבך לסעיף 54(א)(2): "שלא השתתפה בהצבעה או נמנעה ממנה בקריאה בלישית."

שולמית אלוני (תנועה לזכויות האזרח):
זאת אומרת למי שלא הגיש הסתייגות?

היו"ר ש. ארבל-אלמזולינו:
כן.

גאולה כהן (בנא"י):

אנחנו אומרים שההתארגנות הזאת צריכה להיות בעלת אופי מיוחד, לא כמו כל איגוד מקצועי, לא איגוד מקצועי במובן המקובל, אבל איגוד שיענה על מה שהחוק הזה אינו עונה.

חברי הכנסת, במעמדו של השוטר — — —

דב שילנסקי (הליכוד):

האם את בעד איגוד מקצועי של חיילים?

גאולה כהן (בנא"י):
לא. יש הבדל.

במעמדו החברתי והכלכלי של השוטר היום יש הרבה מאוד פרצות הקוראות לגנב, הקוראות למחבל, הקוראות לסרסור, נערות במצוקה הקוראות לסוחר סמים, הקוראות לנהג רצחני בדרכים — לחזור דרכן. איננו יכולים להיות צבועים בנושא הזה. מצד אחד אנו באים ואומרים שזהו שירות מיוחד במינו, משווים אותו לצה"ל ואומרים שכמו שבצה"ל לא יכולה להיות "שום התארגנות גם פה לא יכולה להיות. מצד שני, כאשר צריכים לתת לשוטר את כל התנאים ואת כל היחס המיוחד ואת כל הכבוד הנותנים לצה"ל, ולהגיע למצב שייאמר "כל הכבוד לשוטרים ולמשטרה" — זה איננו. ויש לזה סיבה, כי השוטר באמת איננו בדיק כמו חייל. שוטר בא במגע עם הציבור, עם אזרחים, יש לו נקודות חיכוך לגמרי אחרות מאלה של החייל, והוא גם אזרח. הוא לא יכול ליפול בין שני הכיסאות.

אני חושבת שתיקון מעמדו של השוטר יתרום לתיקון מעמדה של החברה. אנו יודעים באיזה מצב נמצאת היום החברה שלנו. אבל אנו יודעים איזו תשומת-לב הממשלה הזאת נותנת לנושאי החברה והפשיעה. לצערי הרב אני חוזרת ואומרת יותר מפעם אחת, מעל הבמה הזאת, שאילו היה שר המשטרה מתמסר לנושא הפשע או הפשיעה הגואה והולכת בחברה היה הוא רואה שהוא צריך להיות שר וחצי-שר.

משה שמיר (בנא"י):

אדוני שר הפנים, מדברים אליך.

גאולה כהן (בנא"י):

מדברים אליך, שר המשטרה, גם המציאות מדברת אליך ואתה לא שומע. מה שאתה עוסק בו היום — המשא-ומתן על האוטונומיה — בעינינו הוא פשע מאורגן לאומי. אבל אני רוצה בכל זאת להפנות אליך את השאלה באיזו מידה אתה יכול להקדיש את עצמך היום לכל הנושאים הדורשים ולחלייה של החברה, שהשוטר רואה אותם לראשונה ונתקל בהם, עם כל חוסר היוקרה שלו, עם כל חוסר ההבנה שיש גם מצד השר שלו ולפעמים גם מצד הצמרת שלו. הבעיה היא לא רק הטבת

הצבעה

בעד התיקון של חברת-הכנסת מ. עמאר

לסעיף 1 — 21

נגד — 42

התיקון של חברת-הכנסת מ. עמאר לסעיף 1 לא נתקבל.

היו"ר ש. ארבל-אלמזולינו:

חברת-הכנסת וירשובסקי ויתר על הצעתו למחוק את הסעיף. לאותו סעיף הסתייגות לחברת-הכנסת אבנרי ופעיל.

הצבעה

הצעת חברת-הכנסת א. אבנרי ומ. פעיל לסעיף 1

לא נתקבלה.

סעיף 1, בנוסח הוועדה, נתקבל.

התיקון של חברת-הכנסת א. אבנרי לסעיף 2 לא נתקבל.

התיקון של חברת-הכנסת מ. פעיל לסעיף 2 לא נתקבל.

התיקון של חברת-הכנסת ת. טובי לסעיף 2 לא נתקבל.

סעיף 2, בנוסח הוועדה, נתקבל.

הצבעה

הצעות חברת-הכנסת א. אבנרי ומ. פעיל לסעיף 3 לא

נתקבלו.

סעיף 3, בנוסח הוועדה, נתקבל.

היו"ר ש. ארבל-אלמזולינו:

חברי הכנסת, אני מעמידה את החוק לתיקון פקודת המשטרה (מס' 6), תשל"ט—1979, להצבעה בקריאה בלישית.

משה שמיר (בנא"י):
מי נמנע?

היו"ר ש. ארבל-אלמזולינו:
מי נמנע? שני נמנעים.

הצבעה

חוק לתיקון פקודת המשטרה (מס' 6), תשל"ט—1979,

נתקבל.

היו"ר ש. ארבל-אלמזולינו:

רשות הדיבור לחברת-הכנסת גאולה כהן, להודעה על הימנעות סיעתה מהצבעה.

שולמית אלוני (תנועה לזכויות האזרח):

אחרי קריאה בלישית אין זכות הודעה לנמנעים.

היו"ר ש. ארבל-אלמזולינו:

בקריאה בלישית יש זכות הודעה לנמנעים. למה לא? הם לא הגישו הסתייגויות. אם יש נמנעים בקריאה בלישית — יש זכות הודעה לנמנעים. אני לא רוצה לשלול את הזכות הזאת מהם. יש זכות הודעה על הימנעות. זה לא בניגוד לתקנון.

גאולה כהן (בנא"י):

גברתי היושבת-ראש, כנסת נכבדה, אנחנו נמנעו כי אנחנו מודים שלפנינו בעיה לא פשוטה. גם אם אנחנו תומכים בהתארגנות של שוטרים יודעים אנחנו כי ההתארגנות הזאת היא התארגנות שצריכה להיות בעלת אופי — — —

— חוק לתיקון פקודת המשטרה (מס' 6); חוק לתיקון פקודת המכס (מס' 9); חוק לתיקון ולהארכת תוקף של תקנות-שעת-חירום (אבטחת מוסדות חינוך) —

רק מעשה אישי לעצמם. הם בעניין הזה תורמים לחברה. אני פונה אליך שוב, ואפנה אליך שוב ושוב בכל פעם שאעמוד כאן ואתייחס לדבר הנוגע לך: עווב את המשא ומתן על האוטונומיה, התרכז בתפקידים הקשורים בביצוע עיות פנים שאתה ממונה עליהם, ואולי אז תראה טוב יותר את הצרכים המיוחדים של השוטר. אז אולי תראה את התנאים החמריים הנוראים שלו, ואם תלך אתו לשטח, לכל המאורות שבהם רובצים השוטרים ובתנאים שבהם הם עובדים, ותהיה פחות במלונות המפוארים במצרים וכאן, עם כל מי שיניחו לנו פצצות-זמן במשך הזמן, שלא תוכל לפרק אותן ותצטרך את השוטרים כדי לפרקן, והם מסכנים את חייהם בשל כך — רק אז תוכל לראות את תנאי העבודה של השוטרים. מה התגמול שהם מקבלים על כך? — לא יחס של כבוד. אנו יודעים איזה יחס יש בציבור אל השוטר, להבדיל היחס למשטרה כמדיניות. הוא לא ראוי ליחס הזה.

גברתי היושבת-ראש, כל יום שעובר, אדוני שר הפנים, ואינך מקדיש את עצמך כולך, וגם אז זה מעט, לנושא הזה, אתה בעצמך יוצר מצב של חולשה פנימית והתמרת אותם הנושאים שאתה מופקד לרפא אותם.

ה. חוק לתיקון פקודת המכס (מס' 9), תשל"ט — 1979 * (קריאה ראשונה)

קובל בחלק מן המדינות התחומות על אמנת המכס הבין-לאומית, תשלומים ואגרות אלה הם תמורה בעד הוצאות הסבלות והסוורות הניתנות ליבואן, ויש לראות בהם תוספת להוצאות ההובלה, האריזה והביטוח, אשר לגבי כלילתם בשווי הטובין לצורך חישוב המכס אין כל ויכוח.

הצעת החוק המונחת לפניכם, חברי הבית, מיועדת לחסל את אי-הבהירות הנובעת מניסוח סעיפים 130 ו-131 לפקודת המכס. במקביל יזמה ישראל דיון בנושא זה במוסדות המועצה לשיטות פועלה בענייני מכס, מתוך כוונה להגיע לגוהלים אחידים בנושא זה בכל המדינות התחומות על אמנת המכס הבין-לאומית.

אבקש את אישור הבית להעברת הצעת החוק לועד דת הכספים.

היו"ר ש. ארבל-אלמזלינו:

חברי הכנסת, לא נרשמו נואמים לחוק זה. אנו עוברים להצבעה.

הצבעה

ההצעה להעביר את חוק לתיקון פקודת המכס (תיקון מס' 9), תשל"ט — 1979, לוועדת הכספים נתקבלה.

ו. חוק לתיקון ולהארכת תוקף של תקנות-שעת-חירום (אבטחת מוסדות חינוך), תשל"ט — 1979 ** (קריאה שנייה וקריאה שלישית)

חינוך, תשל"ט — 1979 — בקריאה שנייה וקריאה שלישית. את החוק תביא יושבת-ראש ועדת החינוך והתרבות. רשות הדיבור לחברת-הכנסת נמיה.

שכר והטבת תנאים. אנו יודעים ששוטר זקוק למוטיבציה, ויש חוקים איך מוטיבציה נולדת ואיך היא נרקמת. יש בזה גם ערך של התנדבות. זה לא צו קריאה שבא לכל בית ומחייב את החייל ללכת לשרת. האם זה מקרה שיש התפטרות כאלה מהמשטרה? האם זה מקרה שלא תחומר המשובת ביותר הולך למשטרה? איך שוטר יכול לטפל בעוול בחברה כשהוא חושב שגם לו עצמו נעשה עוול? מה שייך כאן עניין השביתה? הלא השוטר רים מוותרים על נושא השביתה ועל העיצומים.

אני רוצה לראות בעיני את המועצה הציבורית הזאת, כאשר כתוב שם "רשאי", אנו יודעים מה קורה כאשר כתוב "חייב", כמה זה מחייב, על-אחת-כמה-יכמה כאשר כתוב "רשאי".

יש פה זילזול. השוטר נלחם בפשע הגדול ביותר, במחבל המסוכן ביותר. כי המחבל מבפנים הוא הרבה יותר מסוכן מן המחבל מבחוץ. איך אתה נערך לזאת, אדוני שר המשטרה, איך אתה נערך לטפל באויב הזה? — עלייך כך שאתה מקדיש יותר זמן לאויבים האחרים?

ובכן אנו חושבים שהשוטרים, ברצון האחרון שלהם לתקן ולשפר את מעמדם ולשקם את כבודם, אינם עושים

היו"ר ש. ארבל-אלמזלינו:

חברי הכנסת, אנו מדלגים על הסדר המקובל של סדר-היום ועוברים לסעיף ט': חוק לתיקון פקודת המכס (מס' 9), תשל"ט — 1979 — קריאה ראשונה. את החוק יביא שר האוצר.

שר-האוצר ש. ארליך:

גברתי היושבת-ראש, כנסת נכבדה, דמי המכס שהיבואן חייב בהם מחושבים על-פי ערך הטובין בנמל היבוא. סעיף 130 לפקודת המכס קובע: "ערכם של טובין מיובאים לעניין דיני המכס הוא המחיר שאפשר להשיג בעדם בשעת פדיתם במכירה בשוק הפתוח, כשהמוכר והקונה אינם תלויים זה בזה (להלן — המחיר המקובל)". שלטונות המכס בישראל נהגו במשך שנים לכלול את הוצאות הסבלות, הסוורות ואגרות הנציף בערך הטובין לעניין המכס, בהנחה שזו אמנם היתה כוונת המחוקק בהגדרת "המחיר המקובל". לאחרונה פסק בית-המשפט העליון כי אגרות סבלות אינן נכללות בערך הטובין לצורך המכס. בית-המשפט ראה באגרות מעין-מס, וכך זה אין לכלול אותו בחישוב המחיר לצורך קביעת דמי המכס המגיעים מן היבואן. להערכתנו, וגם על-פי המ-

היו"ר ש. ארבל-אלמזלינו:

אנו עוברים לסעיף ו' בסדר-היום: חוק לתיקון ולהארכת תוקף של תקנות-שעת-חירום (אבטחת מוסדות

* רשומות (הצעות חוק, חוב' 1412).

** "דברי הכנסת", חוב' ל"ו, עמ' 3569; נספחות.

בדברי בקריאה הראשונה של הצעות החוק התרעתי על כך שהצעות החוק הוגשו לכנסת זמן קצר לפני תום מושב הקיץ של הכנסת ותום תקפן של התקנות. בנסיבות אלה נבצר מהוועדה לקבל מידע מלא על דרכי ביצוע התקנות. הוועדה החליטה שלא לעכב את אישור החוק, אולם היא תקיים במושב החורף הקרוב דיון מיוחד בנושא אבטחת מוסדות החינוך.

לחוק אין הסתייגויות והנני מבקשת לאשר אותו בקריאה שנייה ובקריאה שלישית.

היו"ר ש. ארבל-אלמזולינו:
חברי הכנסת, אנחנו עוברים להצבעה.

ה צ ב ע

סעיפים 1, 2, 3, 4, 5, 6, נתקבלו.

היו"ר ש. ארבל-אלמזולינו:
אני מעמידה את החוק להצבעה בקריאה שלישית.

ה צ ב ע

חוק לתיקון ולהארכת תוקף של תקנות-שעת-חירום (אבטחת מוסדות חינוך), תשל"ט—1979, נתקבל.

ז. חוק הצלילה הספורטיבית, תשל"ט—1979 *

(קריאה שנייה וקריאה שלישית)

בתנאי שהצולל קיבל את ההכשרה הדרושה ומקפיד על כללי הבטיחות הן לגבי ציוד הצלילה והן לגבי הצלילה עצמה.

החוק המונח על שולחן הכנסת אינו מתייחס לצלילה למטרות עבודה. מטרתו לאפשר פיקוח על העוסקים בצלילה הספורטיבית, על בתי-הספר לצלילה ומרכזי הצלילה והשירותים הניתנים בהם. החוק בא לאכוף את מילוי הוראות הבטיחות בצלילה הספורטיבית. ברצוני לציין כי לחוק זה קדמו הוראות בדבר בטיחות הצלילה באזור דרום-סיני. הוראות אלה פורסמו על-ידי מפקד אזור דרום-סיני ב"צו בדבר צלילה (אזור דרום-סיני) (מס' 100), תשל"ה—1974".

ברשות היושבת-ראש אציין את התיקונים העיקריים אשר הוכנסו לחוק על-ידי ועדת החינוך והתרבות: (א) הפיקוח על מרכזי צלילה יורחב גם על מרכזי צלילה שבכלי-רכב ובכלי-שיט (סעיף 1 לחוק); (ב) הוטל איסור של לימוד צלילה ושל ביצוע צלילה על מי שלא הגיע לגיל 15 (סעיפים 1 ו-6 לחוק); (ג) הוענקה לשר החינוך והתרבות, באישור ועדת החינוך והתרבות של הכנסת, סמכות להכריז על אזורים האסורים לצלילה ספורטיבית (סעיף 4 לחוק); (ד) הוטל איסור הסמכתו להיות מדריך צלילה של מי שלא מלאו לו 21 שנים (סעיף 6 לחוק); (ה) הוחמר ענשם של העבריינים על הוראות החוק או התקנות על-פיו, ונקבע כי העונש יהיה מאסר שנה או קנס בסך 100,000 לירות (סעיף 10 לחוק); (ו) נקבע כי

אורה נמיר (יו"ר ועדת החינוך והתרבות):
גברתי היושבת-ראש, כנסת נכבדה, הנני מתכבדת להגיש לכנסת לקריאה שנייה ולקריאה שלישית את החוק לתיקון ולהארכת תוקף של תקנות-שעת-חירום (אבטחת מוסדות חינוך), תשל"ט—1979.

חוק זה הוא מיוזג של שתי הצעות חוק שאושרו בכנסת בקריאה ראשונה ביום 17 ביולי 1979: הצעת חוק להארכת תוקף של תקנות-שעת-חירום (אבטחת מוסדות חינוך), תשל"ט—1979, והצעת חוק לתיקון תקנות-שעת-חירום (אבטחת מוסדות חינוך), תשל"ט—1979. על-פי יומת ועדת החינוך והתרבות, ובאישור ועדת הכנסת, מוזגו שתי הצעות החוק לחוק אחד המונח לפניכם.

בחוק הוכנסו על-ידי הוועדה שני תיקונים: (א) בעוד שבהצעת החוק הוצע להאריך את תקפן של התקנות לשנתיים אישרה הוועדה את הארכת תקפן של התקנות לשנה אחת בלבד, היינו עד לסוף שנת הלימודים תש"ם. זאת כדי לאפשר בדיקה של הוראות התקנות ודרך ביצוען עם תום שנת הלימודים ולקראת חידוש תקפן; (ב) בסעיף 5 של החוק הוענקה לשר החינוך והתרבות סמכות לבטל את התקנות, כולן או מקצתן, או להגביל סמכויות על-פיהן, הוועדה תיקנה סעיף זה וקבעה כי הפעלת סמכותו של השר תהיה טעונה קבלת אישורה של ועדת החינוך והתרבות של הכנסת. תיקון דומה נעשה על-ידי הוועדה אשתקד בעת הארכת תקפן של התקנות.

היו"ר ש. ארבל-אלמזולינו:
חברי הכנסת, אנחנו עוברים לסעיף ה' בסדר-היום: חוק הצלילה הספורטיבית תשל"ט—1979 — קריאה שנייה וקריאה שלישית. את החוק תביא יושבת-ראש ועדת החינוך והתרבות.

אורה נמיר (יו"ר ועדת החינוך והתרבות):
גברתי היושבת-ראש, כנסת נכבדה, הנני מתכבדת להגיש לכנסת לקריאה שנייה ולקריאה שלישית את חוק הצלילה הספורטיבית, תשל"ט—1979. החוק אושר בקריאה ראשונה בכנסת ביום 22 בינואר 1979 והועבר לוועדת החינוך והתרבות.

חברי הכנסת, ספורט הצלילה בישראל התפתח בשנים האחרונות לממדים גדולים. עד תחילת שנות ה-70 היו בארץ כ-800 צוללנים; כיום מגיע מספרם לכ-15,000, מהם כ-8,000 החברים בהתאחדות לפעולות תת-מימיות. כמו-כן גדול מספרם של התיירים הצוללים בחופי הארץ, הנהנים ממראות הדגה והצמחייה התת-ימית. בצדה של התפתחות מרשימה זו עלה, לצערנו, מספר תאונות הצלילה. בין השנים 1962 ל-1974 היו 20 תאונות צלילה; משנת 1974 ועד לשנת 1978 היו 130 תאונות ו-15 מקרי מות; מחודש יולי 1978 ועד היום עלה מספרן של התאונות בצורה מדאיגה — 150 תאונות ו-22 מקרי מות. תאונות הצלילה, כולן, נגרמו כתוצאה מזלזול בכללי הבטיחות בצלילה. ספורט הצלילה נחשב לספורט בטוח

גברתי היושבת-ראש, אין הסתייגויות לחוק והנני מבקשת לאשר אותו בקריאה שנייה ובקריאה שלישית.

הידיד ש. ארבל-אלמזולינו :

אני מעמידה את החוק להצבעה לקריאה שנייה.

הצבעה

סעיפים 1—13 נתקבלו.

הידיד ש. ארבל-אלמזולינו :

אנחנו עוברים להצבעה בקריאה שלישית.

הצבעה

חוק הצלילה הספורטיבית, תשל"ט—1979, נתקבל.

ת. חוק רשות השידור (הוראת שעה), תשל"ט—1979 *

(קריאה ראשונה)

הידיד ש. ארבל-אלמזולינו :

חברי הכנסת, אנחנו עוברים לדיון. הדיון הוא אישי, במסגרת של עשר דקות לכל נואם. רשות הדיבור לחברי הכנסת אבנרי, ואחריו — לחברי הכנסת וירשובסקי. אני רוצה להביא לדיעודת חברי הכנסת שרשומים לדיון זה עשרים חברי כנסת, והפעם אקפיד על הזמן.

אציר אבנרי (מחנה שלי):

גברתי היושבת-ראש, כנסת נכבדה, אני מציע להציג חוק זה לממשלה כביטוי לאי-האמון הטוטאלי שאני רוחש לרשות-השידור, בהרכב הנוכחי של מוסדו-הזה. מה שקורה עכשיו ברשות-השידור, תחת ממשלת הליכוד, עושה פלסטה את חוק רשות-השידור כפי שקיבלנו אותו בכנסת. החוק בא לתקן מוסד ציבורי ממלכתי שאינו כפוף לממשלה ואינו כפוף למפלגות אלא מבטא את הציבור בכללותו, את הפלוראליזם של חברה חפשית. כל זה מעוגן בחוק עצמו. הברצות של חוק זה לא היה מעולם מושלם, וגם זה חייב להיאמר. אמרתי קודם שהעם מאס באולקוס של המערך ובחר בסרטן של הליכוד, וזה נכון גם לגבי רשות-השידור. מעולם לא היתה הרשות בלתי-מפלגתית, מחוץ למערכת השלטונית. אבל בעוד שהמערך עשה את הדברים בעדינות, תוך שמירה על גבולות של הגיון, הרי עתה נגרסו כל הסכרים. יש תהליך השתלטות של כת קיצונית קטנה על הרשות הזאת.

כאשר הרכיבו את מליאת רשות-השידור בימי המערך היה ההרכב מפלגתי מובהק, בהסוואה. פלוגי ייצג את אגודת הסופרים, אלמוני ייצג את אגודת העיתונאים, וכן הלאה וכן הלאה. אבל באורח פלא התקבל הרכב מפלגתי מובהק, ששיקף את יחסי הכוחות בין המפלגות הגדולות בכנסת. לא נעלים זאת היום. המינויים של אנשים מרכזיים ברשות היו תמיד מינויים מפלגתיים. גם את זה לא נעלים. אבל בין זה ובין מה שקורה עכשיו יש הבדל כמו בין יום ולילה. אין זאת שבמקום אנשים מרכזיים הנוטים למערך מינו אנשים מרכזיים הנוטים לליכוד. לא החליפו אנשי מרכז בעלי נטייה שמאלית באנשי מרכז בעלי נטייה ימנית. תחת זאת מינו חבורה של קומיסארים השייכים לימין הקיצוני שבימין הקיצוני; אנשים שאם לא להשתמש במונחים לועזיים מעל דוכן הכנסת נזכר רק לומר שהם מבטאים את הקנאות הלאומנית החשוכה ביותר, את השרירות השלטונית החשוכה ביותר.

כל התקנות על-פי החוק יותקנו באישור ועדת החינוך והתרבות של הכנסת (סעיף 12 לחוק); (ז) מאחר ש"הרשות המוסמכת" לצורך הפעלתן של הוראות החוק והפיקוח עליהם יכולה להיות גם תאגיד שימונה על-ידי שר החינוך והתרבות, נקבעו בחוק התיאומים המשפטיים הנדרשים, וכן נקבע כי לעניין חוק העונשין ופקודת הנזיקין יהיה דין עובד התאגיד, הממלא תפקיד מטעמו כרשות מוסמכת, כדין עובד הציבור (סעיף 11 לחוק).

ברצוני להביע תקווה כי עם כניסת החוק לתוקף בעוד חצי-שנה יוקדם על ביצוע הוראותיו ויקויים הפיקוח הנדרש על-פיו, וכתוצאה מכך יקטן מספרן של תאונות הצלילה ותימנענה תאונות המוות.

הידיד ש. ארבל-אלמזולינו :

חברי הכנסת, אנחנו עוברים לסעיף הבא בסדר-היום: חוק רשות השידור (הוראת-שעה), תשל"ט—1979 — קריאה ראשונה. רשות הדיבור לשם החינוך והתרבות.

שר-החינוך והתרבות ז. המר :

גברתי היושבת-ראש, כנסת נכבדה, חוק רשות-השידור קובע, בסעיף 29 (א) שלו, תשלום אגרת הטלוויזיה בשני תשלומים חצי-שנתיים שווים. לשנה תקציבית זו אושרה לרשות-השידור אגרת טלוויזיה הכוללת תשלום אחד ראשוני, על דעת ועדת הכספים של הכנסת. הבסיס התקציבי נקבע נוכח המגמה וההמלצה להעביר לחברת-החשמל את גביית האגרות בעד המקלטים שבבתים, דבר שהיה מבטיח לרשות-השידור הכנסה נוספת בשיעור של 20% נוכח העמדת הגביית הצפויה מהעברה שכוונו כמיון הוחלט כי אם מסיבות שאינן תלויות ברשות-השידור לא תועבר הגביית חברת-החשמל יהא צורך בחקיקת הוראת-שעה שתאפשר גביית החלק השני של האגרה בשיעור גבוה יותר מזה של החלק הראשון, וזאת בגלל ההוראה הקיימת בחוק הקובעת, כאמור, ששני תשלומי האגרה החצי-שנתיים יהיו שווים.

מאחר שמסיבות שאינן תלויות ברשות-השידור לא הועברה עדיין גביית האגרות לחברת-החשמל כמצוה על-ידי הרשות, ועל הרשות לגבות בעצמה את האגרה, המתוה, כידוע מרכיב עיקרי בתקציב הכנסותיה, יש צורך לאפשר לרשות לגבות את החצי השני של האגרה בגובה שאפשר את איוון התקציב של רשות-השידור לשנת הכספים הנוכחית שנקבע מראש, נוכח ההתייקרויות הכבדות שחלו לאחרונה במשק כולו.

הדבר כפוף להסכמת ועדת הכספים של הכנסת, וכפי שהבטחתי הוא מוחנה גם בהסכמת הממשלה. אם לא נתקן את המצב על-ידי באמצעות חברת-החשמל, דבר שעדיין אנו עמלים עליו לגבי העתיד, יש להבטיח בכל אופן שאפשר יהיה לגבות סכום גבוה יותר בחלק השני של האגרה.

אני מבקש מהכנסת להעביר את הצעת החוק האמורה, המאפשרת לגבות תשלומים חצי-שנתיים לא-שווים, לועדת הכספים, להכנתה לקריאה שנייה ולקריאה שלישית.

מכשיר מונופוליסטי, הממומן על-ידי הציבור, השייך לעם ישראל. בא הליכוד, גברתי היושבת-ראש, ומפקיע את המכשיר הזה מן הציבור ומוסר אותו, על טס של כסף — הכסף שלנו — לכת קיצונית קטנה, הרת-אסון.

גברתי היושבת-ראש, כל אדם שחופש הביטוי יקר לו חייב להצביע נגד הצעת חוק זו, ולוא רק כדי שיהיה ברור שהכנסת שוללת שלילה מוחלטת, טוטאלית, את המתרחש כעת ברשות-השידור.

היו"ר ש. ארבל-אלמזולנו :

רשות הדיבור לחבר-הכנסת וירשובסקי, ואחריו — לחבר-הכנסת עמאר.

מרדכי וירשובסקי (התנועה לשינוי ויזומה):

גברתי היושבת-ראש, כנסת נכבדה, שמענו מפי שר החינוך והתרבות שהסדר עם חברת-החשמל, שלפני היא תגבה את אגרת הראדיו והטלוויזיה בשביל רשות-השידור, עדיין לא יצא לפועל. אינני יודע מדוע הוא לא יוצא לפועל. שמעתי שחברת-החשמל מתנגדת להסדר זה, כלומר רשות-השידור מעוניינת בו אבל חברת-החשמל מתנגדת. אני רוצה לציין, גברתי היושבת-ראש, חברי הכנסת, שחברת-החשמל היא חברה ממשלתית. והיא נזקקת להעלאות תעריפים ולאישורים רבים מאוד מועדת הכספים ומממשלת ישראל. אני חושב שהיה קל מאוד להכריח אותה למלא את התפקיד הזה, שיתסוך כסף ואולי הוצאות וטירתה לאזרחים וכן יקל על רשות-השידור לקבל את המגיע לה מן האזרחים. כיוון שיש קשיים וחברת-החשמל נוהגת כאילו איננה מוכנה להשלים עם מה שהממשלה רוצה, מטילים עכשיו עומס נוסף על האזרחים. זו דרך פסולה. אם הממשלה החליטה, ובצדק, שיש צורך באיחוד הגבייה, אני חושב שהיתה צריכה להשיג את הדבר באמצעות הכנסת ולא לקבוע, באמצעות הכנסת, העלאות אגרה. הממשלה נוקטת כאן דרך קלה. יש להתנגד לכך ויש לחייב את הממשלה לעשות כל מאמץ שהגבייה תהא תאוחד, כפי שאנחנו מבקשים שגביית אחרות תתאחדנה. צריך ללכת קדימה בנושא זה. תיקון זה נראה כמוצא קל, כפתרון של גוחות לממשל, לרעת האזרחים. יש להתנגד לדרך זו.

בהודמנות זו אומר שאיני מוכן לחצוב כאן להבות כפי שחצב חברי-הכנסת אורי אבנרי, אבל התרגשה שרשות-השידור נשלטת יותר ויותר על-ידי כוחות פוליטיים מקננת היום בלבי ובלבות רבים אחרים.

דב שילנסקי (הליכוד):

לפני זה לא היו כוחות פוליטיים?

מרדכי וירשובסקי (התנועה לשינוי ויזומה):

תמיד היו. אני חושב שתמיד היתה, במידה מסוימת, פוליטיזאציה. אולי אי-אפשר למנוע זאת בחיינו ובעור למנוע הבלי-מרשל, אבל התהליך קיבל תאוצה בלתי-רגילה. יחד אתך עשיתי דברים להוריד את ממשלת המערך, אבל המערך לא הרחיק לכת עד כדי כך בהחל דת הפוליטיזאציה ובנסיון להשפיע על נציגי המפלגות או על נציגי הזרמים השונים במליאת רשות-השידור ובהנהלת רשות-השידור לקבל החלטות כפי שנתקבלו.

דב שילנסקי (הליכוד):

בפני ובפני חבריך הדלת אל רשות-השידור היתה תמיד פתוחה. בפנינו היתה סגורה ומסוגרת. היום נפתח

דב שילנסקי (הליכוד):

אולי תרחיב את השכלתי ותאמר מי הם הימניים הקיצוניים מן הימין?

אורי אבנרי (מחנה שלי):

לא אעלים זאת ממך. מר יוסף לפיד, המכונה "טומי", ידע לכולנו לא מהיום ולא מאתמול. הוא לא הסתיר מעולם את דעותיו. הן נמצאות בכתיבם, במאות ואולי באלפים של מאמרים שהתפרסמו במשך השנים. מבחינת דעותיו הפוליטיות הוא ממוקם בין הרב מאיר כהנא ובין חברי-הכנסת משה שמיר. בין הרב-במרכאות לוינגר לבין עורך-הדין העצני, בין יובל נאמן ובין — אינני רוצה לפגוע בך, ולכן אינני אומר בינו לבין חברי-הכנסת שילנסקי. אתה מתון ללא תקנה בהשוואה לאיש הזה. בעיניו אתה מסמל את הדגנראציה של חוגים ימניים שיצאו לשמד, שיצאו לתרבות רעה, והם מוכנים להתפשר, לשחק משחקים פארלאמנטאריים. פה מדובר על הגרעין הקשה ביותר של ימין קיצוני. ימין קיצוני, לא רק חסידי דים של ארץ-ישראל שלמה שבשלמה שבשלמה אלא ימין קיצוני מכל הבחינות, גם מבחינת המשטר הפנימי המשטר הסוציאלי.

את האיש הזה, עם הפיסיונומיה הפוליטית והאישית הזאת, לקחה ממשלת הליכוד, באמצעות השר הממונה על רשות-השידור, ושמה אותו בתפקיד הלאומי הרגיש ביותר, שבעליו חייב לשמור על האיזון בכלי-התקשורת הממלכתי הגדול ביותר, בכלי-התקשורת הציבורי החשוב ביותר. מנהל הרשות מופקד על שמירת האיזון, על הפלוראליזם. הפתגם אומר שאין ממים את החתול כשומר על החלב.

דב שילנסקי (הליכוד):

נכון שהוא בלתי-מפלגתי?

היו"ר ש. ארבל-אלמזולנו :

חברי הכנסת, אמרתי שהשפע אקפיד על הזמן, כי השעה מאוחרת והרשימה עוד ארוכה.

אורי אבנרי (מחנה שלי):

תחילה מונה הפרופסור ראובן ירון, ממנהיגי התנועה למען ארץ-ישראל השלמה, כיורש הרשות. הוא לא היה קומיסאר תקיף די צרכו. הוא אקדמאי. הוא נעים-הליכות, עדין מדי. אחרי כמה שבועות ראה הליכוד שאין זה מספיק, ודרוש איש-סכין ממש. לקחו אדם שקיבל על עצמו לזרוק ממערכת השידור הממלכתי, בצורה ברוטא-לית ביותר, כל אדם שאיננו איש מן הימין הקיצוני. גם זה לא הספיק. לאחר שלא האריכו את כהונתו של ראש מליאת רשות-השידור, ולא של מנכ"ל רשות-השידור, לא האריכו עכשיו את כהונתה של מנהל הטלוויזיה. זה עד אשר יימצא עבד נרצע, עבד כנעני, שיעשה את העבודה השחורה למען המנכ"ל הזה, התנדר המנכ"ל, ברוב אדיבותו, לעשות את העבודה השחורה של עצמו. שמענו את המנכ"ל בוויכוח — ואי לוויכוח הזה שהזמין לעצמו. הוא אמר: אני עורך, דיני ככל עורך, כמו עורך "דבר", כמו עורך "העולם הזה".

לא, גברתי היושבת-ראש, פה לא מדובר על כלי תקשורת אחד מני רבים. יש מיגוון של עתונים, יומונים ושבועונים, שמאל, ימין ואמצע, מתקדמים וריאקציוניים שביניהם יש ויכוח, וכל עורך מפרסם מה שהוא רוצה, לפי העקרון שמאה פרחים יפרחו בגן. פה מדובר על

אליה היה אהוד. התייחסנו אליה באמון עד — עד אשר איבדה הנהגתה ומכוונתה ונשלטה על-ידי אחרים, חדשים לבקרים באו. ואלה הכניסו לרשות היחיד שלהם, והנה הרשות שהיתה למען הרבים הפכה להיות ולהסתופף ברשות היחיד. הייתכן שכלית-קשורת, הנועד לשרת את הכלל, את הציבור כולו, חלקיו השונים, דעותיו והשקפות עולמו השונות, ייעשה כלי-שרת למילוי רצון יחידים. שיהא מכוון לקידום מגמתם הס-שלהם, וזאת בעליל? הייתכן שאותם אשר השתלטו על כלי יקר זה לא יירתעו מדרך גלוזה זו? הייתכן שיעזו בריש גלי לטהר את מעשיהם בק"ץ טעמים, כשהם כולו שומע את הקולות ומבחין במעשה? עד כדי כך ובשיעור כזה הם מעריכים את הבנת הציבור והבחנתו בנעשה? וכי טחו עיני הציבור מראות? וכי לדעתם כך אפשר לפעול?

גברתי היושבת-ראש, הצעת החוק באה לחייב בתש-לום, אבל אין תמורה לתשלום, ועל שום מה יהא תשלום? ועל שום מה נחייב את העם והציבור בתשלום, כאשר אינו מקבל תמורה לכך?

על-כן אני חושב שהנכון הוא להחזיר הצעת חוק זו לממשלה, משום שאין לה מקום. ומי שמבזבז את כספו של הציבור יבואו באחד הימים לבדיקה, לבדיקת הציבור ולהתחלת.

הי"ר ש. ארבל-אלמזלינו:

רשות הדיבור לחבר-הכנסת ביטון. איננו רשות הדיבור לחבר-הכנסת רון. איננו רשות הדיבור לחבר-הכנסת האזנר. איננו רשות הדיבור לחבר-הכנסת גרוס, ואחריו — לחברת-הכנסת אלוני.

שלמה יעקב גרוס (אגודת ישראל):

כבוד היושבת-ראש, אדוני שר החינוך והתרבות, אני מדבר אליך: במקום שתעסוק בעניינים פיסקאליים, אני מציע לך בכל הכבוד ובכל הכנות, לסגור את הטלוויזיה לתקופה של שישה חודשים לפחות ואולי לתקופה בלתי מוגבלת, ולהשאיר רק את "מבט". זה מספיק. אינני מציע לקפת את העובדים. אני מציע לשלם להם משכורת בעת חופשתם או להעבירם למקום עבודה אחר.

כידוע התנגדה בזמנה סיעתנו להפעלת הטלוויזיה מטעמים דתיים ומוסריים. אז היינו במיעוט. עכשיו, כעבור אחת-עשרה שנים, נוכחנו לדעת שרוב רובה של האוכלוסיה מאוכזב מהטלוויזיה. היא גורמת יום יום צעה רעגמת-נפש לאלי האזרחים הצופים בה. היא גורמת להרסית המוראל במדינה, בחברה ובצבא. היא גורמת נזק לבטחון המדינה. הטלוויזיה מרגיזה את האנשים. המציאות מוכיחה שאנו איננו מסוגלים, מבחינה לאומית, להשתמש במכשיר רב-עוצמה זה לטובת המדינה. לכן אנו חייבים להתקפל לסגת. אין זו בושה. איננו מסוגלים, ואנו חייבים לסגת. אומרים אנשי המטרה והצבא שה טלוויזיה הורסת כל חלקה טובה בעם, גורמת לריבוי הפשיעה והעבריינות. יהיה לנו העזז לסגת.

אני יודע שאנו מדינה דמוקרטית, ולאנשי הטלוויזיה יש דעות שמאלניות. מותר להם לבטא השקפות מהשקפות שונות, השקפות שמאלניות. זה לגיטימי. הבעיה היא האם אנו יכולים להרשות זאת לעצמנו. הבעיה איננה אם מותר להביע דעות כאלה. אני אומר שמותר להביע דעות. השאלה היא האם אנו יכולים להרשות לעצמנו, מבחינה לאומית, חברתית ובטחונית את הדמוקרטיה נוסח עובדי הטלוויזיה.

פתח קטן בפנינו ובפני חבריך עדיין הכול פתוח ואחם, הדמוקראטים, מרעשים עולמות.

הי"ר ש. ארבל-אלמזלינו:

חבר-הכנסת שילנסקי, האם זו קריאת-ביניים? זה נאום. אתה רשום לנאום.

מרדכי וירשובסקי (התנועה לשינוי ויזמה):

גברתי היושבת-ראש, אני רוצה להישמע להוראותיך, לקצר — למסור תקציר חדשות ולא חדשות במלואן. חבר-הכנסת שילנסקי, אני לא עושה חשבונות מה היה פתוח ומה היה סגור.

משה שמיר (בנא"י):

עוד מעט יהיה "כמעט חצות".

מרדכי וירשובסקי (התנועה לשינוי ויזמה):

זה לא יהיה תלוי בי. אני "מבט שני" לכל היותר. גברתי היושבת-ראש, בשבועות האחרונים היינו עדים לנסיון ברוטאלי להשפיע על חברי מליאת רשות-השידור, על-ידי מרכזי מפלגות, לקבל החלטות מסויימות. תהליך זה מפחיד אותי. אנחנו יודעים איפה זה מתחיל אבל לא יודעים איפה זה ייגמר. אני חושב שהחוק וורת החוק של רשות-השידור קבעו שהיה נציגים של זרמים, סיעות ומפלגות, אבל עליהם לפעול לפי מיטב הבנתם ותבונתם. אם עכשיו, על מניין זה או זה, מתחילים לקרוא לאנשים לדיונים ונבונות להם הוראות והנחיות, וכתוצאה מכך מתקבלות בהצבעות תוצאות מסויימות — הדבר מפחיד. אני קורא לכל אותם הקשורים ברשות-השידור והממונים עליה — לשר החינוך והתרבות ולאנשים שיש להם יד במניין הנציגים במליאת רשות-השידור — לדעת שהת-הליך מסוכן. צריך למנות אנשים מתאימים, שישקלו את הדברים מבחינה מקצועית ופוליטית. אין לערב פולי-טיקה בהחלטות על מנינים ופטריות. די בכך שנאלצים לעשות את המנינים במסגרת סיעות או מפלגות פוליטיות, ולאיש ממילא קונטאציה פוליטית. מוטב היה אילו היתה לו קונטאציה אמנותית ותרבותית — על כך אי-אפשר להתגבר — אבל לפחות כאשר האיש נבחר שהיו שיקוליו שיקולים מקצועיים, ומרכזי המפלגות לא יקראו לו במגמה לתת לו הנחיות.

מצאתי לומר דברים אלה כי הם מעיקים על לבי כאורח החרד לדמוקראטיה. אין דבר המשפיע יותר מן הטלוויזיה בימים אלה. יש לכך מעלות גדולות, אבל יש בכך גם סכנות וסיכונים. לכן רציתי להביע את מחאתי על מה שקרה בתחום המנינים הפוליטיים.

לגופה של הצעת החוק, אדוני השר, אילו ידעתי ששיפור איכות הגבייה זה עניין לחדשים מספר וההחלטה נתקבלה, הייתי משלים עם ההצעה. אבל כיוון שהשר אמר: אנו רוצים, אבל יש קשים והדבר אינו מתבצע — לא אוכל לתת ידי להצעת חוק זו, כי יש בה התחמקות מתהביה העיקרית של הגבייה.

הי"ר ש. ארבל-אלמזלינו:

רשות הדיבור לחבר-הכנסת עמאר, ואחריו — לחבר-הכנסת ביטון.

משה עמאר (המערך):

גברתי היושבת-ראש, כנסת נכבדה, רשות-השידור קמה ונוסדה כרשות למען הרבים ויצרה את הטלוויזיה הישראלית; עברה חבלי גידול והתפתחות, עלתה והגיעה לתישגים. היא נתקבלה בבתי התושבים באהבה. היחס

אחד יכול להגיד מה שהוא רוצה. אינני מתקיף את עובדי הטלוויזיה, יש להם דעות משלהם. השאלה אם אנחנו יכולים להרשות זאת לעצמנו ועד כמה אנחנו יכולים להרעיל את הנוער. הצבא נגד הטלוויזיה, המשטרה נגד הטלוויזיה, הם צועקים חמס, בכל ישיבה הם מתקיפים את הטלוויזיה. אז למה אנחנו צריכים להמשיך בזה?

במקום שתטפל בנושא הגבייה אני מציע לך, אדוני השר, בכל הכבוד ובכל הכנות, לטובת המדינה ואזרחיה ולטובת בטחוננו: אגא, תסגרו את הטלוויזיה לתקופה של חצי-שנה לפחות, תשאירו רק את "מבט".

הי"ח. ש. ארבל-אלמוליו:

רשות הדיבור לחברת-הכנסת אלוני, ואחריה — לחבר-הכנסת משה שמיר.

שולמית אלוני (נתונה לזכויות האזרח):

גברתי היושבת-ראש, חברי הכנסת, לנוכח הקהל בכנסת חשתי למעשה שאין צורך לדבר הוואיל ושר החינוך הודיע לנו שהוא אינו יכול להשפיע על המתרחש בטלוויזיה משום שרשות-השידור היא גוף עצמאי, ומספר הנוכחים בכנסת שכדאי לדבר אליהם הוא קטן. עם חבר-הכנסת רוזוילי אני יכולה לדבר ביחידות, ולפרטותי קול ולהיסטוריה חבל שאדבר. אבל יש לי מול שנמצאים פה אנשי התנהלה של רשות-השידור ואולי אפשר להגיד להם כמה דברים. נדמה לי שאם הם טרחו וישבו עד שעה כל כך מאוחרת, אונם, אולי, כרויה לשמוע.

יש לי משאלות מספר. האחת היא בנושא שאתם מטעמים שאינני רוצה לפרט פה — הם דאי ידועים לכם — יצרתם חלוקה לטלוויזיה תחתית וטלוויזיה של גוים. כל התחום של מורשת ישראל מחטא, למעשה, את מטרותיו והולך לציבור קטן, כי הוא מצטמצם בתלק הפולחני וה-פרימיטיבי של קבוצה מסוימת. אילו באותו חלק היתה הרחבה ואילו היו מכניסים לדיון במסגרת מורשת ישראל, כפי שהובטח כאשר החלו בתכנית האלה, לרבות ב"פסוקי קר של יום", גם את אחד-העם, גם את בובר, גם את גרשום שלום, גם את ברל כצנלסון וגם שיחה וויכוח בין השקפות פילוסופיות שונות — כי-או יכלה תכנית כזאת ליהפך נכס שגם מרחיב את הדעת, ובציבור שלנו, שאינו מכיר פילוסופיות רחבות, היה גם יוצר חשבה הש-וואחי ומוציא אותנו מפריבניציה, מקרנת ומפרימי-טיביות פולחנית. כי העם היהודי נתן לעולם את התנ"ך, את ההלכה, ויש להבדיל בין התנ"ך לבין ההלכה. אתם ידעים שבישיבות אין מלמדים תנ"ך אלא תורה שבעל-פה. התנ"ך הוא חלק של התחיה הציונית. רק בתקופת האחרונה גרשו משם את הד"ר בן-יהודה, מי שהיה מגהל הגימנסיה "הרצליה" והנהיג את חידון התנ"ך, ואימצו את הד"ר בורג, עם הכיפה, והפכו את האירוע לאירוע דתי. אבל היוונים גם הם המציאו פילוסופיה מסוימת, והעולם הרומאי נתן, לפחות, את המשפט: יש הבדל בין מערכת הציונים שלנו והמשפט הרומאי והקחי הרומאי. ויכוח על הדברים האלה היה מקרב ומעורר את המחשבה.

מה עשיתם? הפכתם תכניות שלמות למס לקבוצה אורתודוקסית פולחנית בדרך משעממת, וכולן גובלות קצת בבדיחות וקצת בהדרגות חסידית. לדעתי יוצא המאמץ בעניין הזה ניווק, אם כי אתם מייצגים מפלגה היושבת ומיוצגת, כמוכן, ברשות-השידור. כמו שכאן בכנסת הקואליציה לקחה לעצמה את הנחת ושליש מחברי הכנסת אינם מיוצגים לא בנשיאות ולא בהכרעות כך גם שם

הממשלה עשתה נסיון להכניס שינויים ברשות-השידור. אבל הדברים אינם מתבצעים כל כך מהר. מקימים צעקות על גיליוטינה, הדחה, פגיעה בחופש הפרט ובכויות הפרט. אנו מכירים את זה. השאלה היא האם אנו יכולים לשחק את משחק הדמוקרטיה באופן חד-צדדי. כדי לשחק את משחק הדמוקרטיה יש צורך בשני צדדים. שחמטאי גדול אינו יכול לשחק עם מי שאינו יודע לשחק. אנו משחקים דמוקרטיה עם עצמנו. כל המשטרים סביבנו הם משטרים טוטאליטאריים, רודניים. יש בהם ביקורת קפדנית על כלי-התקשורת. אין גותנים לשדר בהם שום דבר לטובת ישראל. אדוני היושב-ראש, קראתי בעתון "הארץ" כתבה של העתונאי ערד זראי, ובה הוא אומר שמאז חתימת הסכם השלום עם מצרים, אף פעם אחת לא הקרינו בטלוויזיה המצרית מפה של מדינת ישראל, אלא הקרינו רק של פלשתיין. וזה קורה במצרים. אין מראים שום ישוב יהודי. אין קוראים לישראל בשם מדינת ישראל. וזו מצרים שחתמנו אתה על הסכם שלום.

משה שמיר (בנא"י):

צריך לשבח אותם שהם אומרים את האמת על כוונותיהם.

שלמה יעקב גרום (אגודת ישראל):

מראים רק "פלשתיין". כתב "הארץ" העיר לאחד מעובדי הטלוויזיה, והיתה שם גברת אחת שהבטיחה לתקן את הדבר. אך לא תיקנו ולא כלום. זו הבעיה. אנו "מכירים" דמוקרטיה, מראים כל דבר המתרחש במדינת ישראל. והערבים, השכנים הטובים ביותר, קונים את זה ועושים בזה שימוש לרעת ישראל, עושים מזה תעמולה נגד ישראל. הם מקרינים את מה שאנחנו מקרינים בשם הדמוקרטיה. הטלוויזיה הירדנית מקרינה את זאת ועושה בזה שימוש לרעתנו, ותמורת הדמוקרטיה שלנו איננו מקבלים ולא כלום. זו הבעיה, אם אנחנו יכולים להרשות לעצמנו להקרין דברים שהם נגד האינטרס שלנו, נגד המצב הבטחוני שלנו, כי הם משתמשים בזה לרעתנו.

כבר דיברתי בפעם הקודמת על הורעתה של האו"ם שהיתה צריכה לבוא לכאן ולא נתנו לה להיכנס. מדוע צריכה ועדה זו לבוא לכאן? היא יכולה לקחת את "חירבת חיזוה", את כל מה שאנחנו מקרינים. יש להם חומר אוטנטי, מקורי ביותר. למה הם צריכים לבוא לכאן? לכן אני אומר שאין לנו מוצא אחר, לצערנו הרב, אלא לסגור את הטלוויזיה לתקופה בלתי-מוגבלת כדי להציל את המצב. אני רוצה להביא לדוגמה שני דברים שה-טלוויזיה הקרינה, אחד בתחום חברתי מסוים ואחד בתחום בטחוני. הטלוויזיה הביאה בתכנית "עלי כותרת", נדמה לי, או אולי בתכנית אחרת, זוגות צעירים החיים חיים משותפים. בדגמאק אפשר שהם יכולים להרשות זאת לעצמם, אנחנו, שבאנו לכאן ממאה-ועשרים מדינות, איננו יכולים להרשות לעצמנו להראות איך זוגות חיים חיים מעורבים. אינני מדבר על כך שמבחינה תורתית זה דבר חמור ביותר. אבל מבחינה חברתית, מבחינה מוסרית, כשאשאל אותם מספרת איך הם חיים בקבוצות — האם אנחנו יכולים להרשות זאת לעצמנו? הורסים בתים של מבבלים — אומרים שצריך להקרין את זה. למה לא? אבל מה מקרינה הטלוויזיה הירדנית? למחרת היא מקרינה את מה שאנחנו מקרינים, היא משתמשת בזה, וזאת תעמולה איסית נגדנו.

השאלה היא, אדוני השר, אם אנחנו יכולים להרשות זאת לעצמנו. אינני מתווכח על חופש הדיבור, על כך שכל

שולמית אלוני (תנועה לזכויות האזרח):

גאולה, אני מימי לא הייתי מיוצגת ברשות-השידור. לא הייתי מיוצגת. זה לא עניין של מפלגות. החוק קבע שמזמנים אנשי-ציבור, וההנהגה היתה שאיש-ציבור בלתי-תלוי אשר משכורתו באה ממקום אחר — ופה יש שינוי כיום — גם אם יש לו זיקה למפלגה זו או זו הוא בלתי-תלוי די הצורך לומר לאנשים: רבותי, כל עוד אני יושב שם אני שוקל לפי מיטב דעתי.

אהוד אולמרט (הליכוד):
מי עשה את זה?

גאולה כהן (בנא"י):
הפעם דווקא כן עשו זאת.

שולמית אלוני (תנועה לזכויות האזרח):
גאולה כהן, תהיה לך רשות דיבור, או שתבחי אותם ותגיד כמה הם נחמדים וטובים ופועלים כדון.

אהוד אולמרט (הליכוד):
הבעיה שלך היא שאת בודה דברים מדמיוןך.

שולמית אלוני (תנועה לזכויות האזרח):
הבעיה שלי שאתה מפריע לי עכשיו.

היו"ר י. שמיר:
בדיוק כך, את צודקת.

אהוד אולמרט (הליכוד):
לא, היא פשוט בודה דברים מדמיונה.

היו"ר י. שמיר:
אבקש שלא להפריע.

שולמית אלוני (תנועה לזכויות האזרח):
אנחנו קראנו, ולא הוכחש, כיצד הוזמן נציג של מפלגה ובאמר לו: כך תצביע, מפני שנעשה הסכם איך יצביעו אחרים אחר כך בממשלה.

אהוד אולמרט (הליכוד):
פשוט אין לזה שחר.

שולמית אלוני (תנועה לזכויות האזרח):
אין לזה שחר? אז אני בודה דברים ואחר כך תהיה לך אפשרות לומר את זה.

היו"ר י. שמיר:
חברי-הכנסת אולמרט, אתה רשום לרשות הדיבור. למה אתה מפריע?

אהוד אולמרט (הליכוד):
קראתי קריאת-ביניים קצרה.

אורה נמיר (המערך):
אהוד, אהוד.

היו"ר י. שמיר:
מספיק, מספיק.

אהוד אולמרט (הליכוד):
יש לנו הסכם, אורה.

היו"ר י. שמיר:
אבקש להפסיק. מה זה?

שליש מהציבור אין לו מה לומר, וזה מס שניתן לשותף קואליציוני. אבל מי שיוצא חסר מהעניין הזה הוא אותה מערכת שאתם רוצים לשרת במה שנקרא מורשת ישראל. פעם חכמינו אמרו שעדיף אפיקורס על בור ועם-הארץ. היום ברור שאתם מעדיפים את הבורות על האפי-קורסות, ובלבד שלא ידעו ולא יחקרו ולא ישפיעו.

אני רוצה להעיר הערה שנייה: אני סבורה שחובה לתת יותר על תרבות ישראל ומתרבות ישראל, על מדינת ישראל, על התרבות שנוצרה כאן. אין לנו דראמה, משד-רים רק סרטים ומחזות מיובאים. יש ביניהם טובים יותר, יש ביניהם טובים פחות. אני עצמי חסידה קטנה מאוד של היבוא הזה, לכן אינני יכולה לשפוט אותו, כי מראש אינני מסתכלת בסרטים האלה למיניהם. אבל חסרים לי מאוד הנסיונות שהיו בראשית דרכה של הטלוויזיה, של דראמה מקורית עם רעיונות, אבאנגארד, ניסויים. כדאית ההשקעה בעניין הזה. אנחנו דנים פה על עניין האגרה ואתם רוצים שאזרחים ישלמו. כדאי לנו לשלם כדי שיעשו ניסיונות כאלה. על-מנת שתצא הצגה אחת טובה מוכרחים לעשות ניסיונות כאלה ואחרים, ויש לעשות אותם ולתת אותם. אם תבדקו את המחברים שנעשו תראו שאנשים אוהבים לראות את השחקנים הישראליים, את הבמה הישראלית, ואין למנוע זאת מהם. אינני יודעת מה הסיבה אבל תהא אשר תהא יש, לדעתי, להשקיע כספים ומאמץ לצורך הרחבת הדראמה.

לדעתי התכניות היפות ביותר של הטלוויזיה הן "נקודת חן" ותחזית מזג האוויר, כי הנושאים הם יפים. אני מוכרחה לברך על התכנית "נקודת חן", כי יש לנו היום בשלטון אנשים המכירים את הארץ רק מכתבים של חוקרים בריטיים מהמאה ה-19 ומתספרים, ורק היום הם רואים לראשונה את עמק-החולה ממרומי מנרה או משגב-עם ומתפעלים מזה. זה מרגין ומרחיב את הדעת שאפשר לראות את זה. הייתי מציעה באותה מתכונת של "נקודת חן" — היינה, תכנית קטנה, קצרות מאוד — לתת מערכת של תכניות שיש בהן, למעשה, שירות חביב וטוב לציבור. זה יכול להיות בשיטת "רגע של עברית"; גם ביקשתי להעביר אליכם בקשה לתת הדרכה בנהיגה מונעת. ובדרך זו אפשר לתת שירותים בצורה חביבה, נחמדה, באמצעות תכניות קצרות שהציבור זקוק להן ורוצה אותן, מבלי שנצטרך לשבת חצי-שעה ולראות תכנית ארוכה.

הערה אחרונה, אדוני היושב-ראש: אין זה סוד שמתנהל כיום ויכוח אם מרשות-השידור של היום נשקפת סכנה לחופש הביטוי במדינת ישראל. הנושא הועלה, הנושא נדון והוא מעורר יותר מאשר חששות ופחדים לנוכח ההתערבות הפוליטית הברוטאלית שהיתה בתקופה האחרונה לצורך קביעת החלטות, כאשר מפלגות קוראות את הנציגים שלהן והנציגים הם של מפלגות מסוימות, ולא רק להתיעצות לנוכח עניין מסוים אלא תוך חישובים של סחר-מכר: אתה תיתן ותצביע בעד האיש הזה, ולכן נציג אחר של אותה מפלגה בממשלה יצביע בעד עניין אחר.

גאולה כהן (בנא"י):
מתי זה היה כך?

אהוד אולמרט (הליכוד):
במקרה הזה זה לא היה כך.

גאולה כהן (בנא"י):
במקרה הזה — ואת צריכה להבדיל — זה עניין של מפלגות, לא?

לי שהכנסת הזאת הפכה מרכז הבידור היעיל הטוב ביותר ואולי גם הזול ביותר בשביל הטלוויזיה. או אל נהיה פה בדרנים.

הטיעון שלי הוא שאם אנשים אלה פונים אלינו ומבקשים זאת — ואינני אוהבת שהכנסת מתערבת במה שנעשה ברשות-השידור וגם לא ביחסי עבודה — הלא מותר לי מעל במה זו לומר: רבותי, נתבקשנו ופנו אלינו בעניין זה, ומשום כך אנחנו זכאים לקבל הסברה למה שקורה: אם זה קצר בקומניקציה — אנחנו רוצים לדעת היכן הקצר ואם עומדים לתקן אותו; אם אמנם הם נדרשים להתיישר, ואנחנו שמענו שבארץ הזאת אומרים שאנשים חייבים לנהוג לפי מה שהממשלה קובעת, כי זו ממשלה ולא יפה לבקר אותה, כי בחוץ ידעו ו"אל תגידו בגת", ואנחנו שומעים "אל תגידו בגת" בכל עניין ובכל "פשלה" שהממשלה ערשה — — —

היו"ר י. שמיר:

את צריכה לסיים.

שולמית אלוני (תנועה לזכויות האזרח):

אני כבר מסיימת.

היו"ר י. שמיר:

את צריכה כבר לסיים.

שולמית אלוני (תנועה לזכויות האזרח):

אני כבר מסיימת במשפט אחד: לכן הנושא הזה של תחושת העובדים לגבי התערבות במערכת המקצועית שלהם, באירגון מונופוליסטי מובהק, צריך לעודד את החשד שבמדינת ישראל נתחיל להתייחס לטלוויזיה ולי-ראדיו כמו שמתייחסים במדינות מסוימות, ואיננו רוצים שכן יהיה. לכן אני חושבת, אדוני השר, כי במידה שיש לך סמכות — ולא מעבר לסמכות שיש לך — להשפיע על מה שקורה שם, צריך בהקדם לתת לנו הסבר — שהיה פה קצר, שהיתה אי-הבנה, שהפתחות נשארת, או שיש ליצור מצב שהפתחות תישאר. כי איננו רוצים שאורחי מדינת ישראל, ולא האחרים מחוץ למדינת ישראל, יתחילו להתייחס לכלי-התקשורת שלנו, שהם מונופוליסטיים, כמו במדינות שאיננו מאמינים להן. את האמינות הזאת צריך להחזיר ובהקדם.

היו"ר י. שמיר:

רשות הדיבור לחבר-הכנסת משה שמיר, ואחריו — לחברת-הכנסת גאולה כהן.

משה שמיר (בנא"י):

אדוני היושב-ראש, חברי הכנסת, יש כאן קהל שאין לבקש טוב ממנו לדיון הזה: שר החינוך והתרבות, אשר אני מקווה שיתן לי את כל הקשבתו; שני כוכבי טלוויזיה מפורסמים; צמרת רשות-השידור; שר הפנים, יהודי תלמיד-חכם; איש ההתיישבות; יושבת-ראש ועדת החינוך של הכנסת.

אדוד אילמריס (הליכוד):

סופר.

משה שמיר (בנא"י):

אינני רואה.

היו"ר י. שמיר:

אבקש להתייחס לנושא.

שולמית אלוני (תנועה לזכויות האזרח):

אם כך היה בעבר אסור שכך יהיה בעתיד. מכל-מקום יש בצורה זו של מינורים לפי מפתח מפלגתי משום התעלמות מהצרכים של הציבור שיש לו גם ייצוג בחוק ומשום צרות-אופקים שאין שנייה לה, מפני שאם לוקחים אנשים בעלי שיעור-קומה, עם זיקה אשר תהיה, יהיו הם הקובעים והמחליטים באותה מסגרת שהם הם צריכים להתלית.

אבל הדבר המדאיג הוא מעבר לכך, בנושא אחר שאני מבקשת שניתן עליו את הדעת מפני שהוא מחייב בדיקה: אם טוענים עובדי רשות-השידור — שהם אנשי מקצוע העובדים שם ואשר גם לשלטון הקודם היו טענות עליהם, על כל העובדים שם — וכותבים זאת במכתב ובפטיציה ומפנים זאת אלינו לכנסת, שהם חשים כי הם נדרשים להתיישר — — —

עמם הדר (הרביץ) (המערך):

להתיישר למה?

שולמית אלוני (תנועה לזכויות האזרח):

להתיישר לפי קו המונחה עליהם לא מבחינה מקצועית אלא מבחינה פוליטית.

עמם הדר (הרביץ) (המערך):

מדוע אנחנו צריכים להתיישר לפי הקו שלהם, של עובדי רשות-השידור?

שולמית אלוני (תנועה לזכויות האזרח):

קודם-כך אתה ואני איננו עובדי רשות-השידור ואיננו צריכים להתיישר לפי שום קו.

עמם הדר (הרביץ) (המערך):

מישהו צריך לנהל את הרשות הזאת, ולא צריך להתיישר לפי הקריינים.

שולמית אלוני (תנועה לזכויות האזרח):

אם מישהו סבור שקריין מסיים חורג מסמכותו, יש דרך לנהוג בו ולסטר אותו, אבל אם כל העובדים ברשות-השידור, או רובם, כתבו פטיציה, הפנו אותה אלינו, ואומרים: רבותי, אנחנו נדרשים להתקרב, אנחנו נדרשים להתיישר — אז משהו לקוי. או שמישהו לקוי בקומניקציה, או שמישהו לקוי ביחסי העבודה, או שהם נדרשים להתיישר — — —

עמם הדר (הרביץ) (המערך):

מותר לשאול אותך משהו?

שולמית אלוני (תנועה לזכויות האזרח):

לא יכול להיות שכולם חוטאים ורק אתה צדיק. אתה ואני לא עובדים שם ואנחנו יכולים לדון לפי החומר המגיע אלינו.

עמם הדר (הרביץ) (המערך):

אז יהיה משעמם. כך זה יותר מעניין.

היו"ר י. שמיר:

חברת-הכנסת הדר, עוד מעט יגיע תורך ותגיד את אשר יש לך להגיד. למה לך להפריע לנו?

שולמית אלוני (תנועה לזכויות האזרח):

אני מציעה לך שנשאיר את הבידור לטלוויזיה ואני ואתה לא נשב על תקן של בדרנים בארץ הזאת. נדמה

מזה שמיר (בנא"י):

בא קהל ישראלי, שומע את החכמות של עצמו, רואה נופים משל עצמו ופחות או יותר סיפורים על חייו.

ספרות יידיש הגדולה שלנו לא התחילה משלום עליכם אלא משמ"ר; ולפני ביאליק היה ר' נפתלי הרץ ויזל; ולפני מנדלי היה פרץ סמולנסקי. אצלנו מעולם לא היה דבר כזה כפי שהוא היום; אפילו בשנות ההתבוננות הגדולה ביותר בגלות לא היה העם שטוף בצורה כזאת בלע"ז.

באים ואומרים לי: בין השאר זו בעיה כספית. אנו קונים בזיל-הזול סידרה מרתקת, מעניינת, ממלאת, לפעמיים תרבותית פחות ולפעמים תרבותית יותר. אם נרצה לשנות זאת בעצמנו, מי יודע כמה זה יעלה לנו. וכאן אני רוצה לומר בנושא הכספי: אנו מוציאים אחת כן עשרות ומאות מיליונים כדי למנוע נזק וצער מירידה, כדי להביא עולים, כדי לעצב חינוך זה או זה. אבל איננו מסוגלים להוציא עוד כמה עשרות מיליונים בשנה כדי ליצור בארץ תשתית ליצירה טלוויזיונית מעולה, מקורית, בהרבה הרבה תוספת כסף ממקורות אחרים שאחר כך אולי יהיו מיותרים, בודדים יהיו מיותרים, אם נצליח להשקיע אותם בנושא הזה.

כאשר הבידור הוא האליל היחיד, כאשר החינוך ללעז הוא ממש תת-עורי, כמו זריקה תת-עורית, בתוך אווירה כזאת של התבוללות פרוכניציאלית לא יכול להי' ווצר אקלים אחר מאשר אותו אקלים הקיים באמת — לא תמיד באשמתם — בקרב רבים מעובדי הכלים הממלכתיים שלנו ועולם הבידור, שבכל תבנית עולמם מבטם הוא החוצה, ואל הבית פנימה יש מבט של הקנטה, של הקטנה, של זילזול, וזה מגיע עד כדי ביקורת הרסנית ועד כדי שנאה.

אני רוצה לסיים ולומר: חייבת להיות בנושא הזה תקופה של תשבון-נפש עמוק ביותר, שינוי יסודי בגישה. שינויים פרסונאליים לא יעילו אם לא תהיה השראה מלמעלה והכוונה ליצירה, למקוריות, להרבה מאוד שלנו. בכך כדאי יהיה להשקיע אותם כספים שהיום אנו אוספים בלי להשיג תוצאות של-ממש.

הח"ר י. שמיר:

רשות הדיבור לחבר-הכנסת הדר (הורביץ), ואחריו — לחברת-הכנסת גאולה כהן.

עמם הדר (הורביץ) (המעריך):

אדוני הוישבראש, חברי הכנסת, בראשית דברי אחייתם לצד הטכני שבגינו מתקיים הדיון הוה. אם אני זוכר נכון ההשתמטות במגזר היהודי מתשלום אגרת הראדיו והטלוויזיה מתקרבת ל-20%, ובמגזר הערבי היא מגיעה לכדי 80%. אילו היינו מקפידים, אילו הגבייה היתה גביית-אמת, לא היה צורך באגרה שכוערת כזה ולא היה צריך לבקש היום להגדיל את סכום האגרה. גדמה לי שבנסיונות הקיימות, כדי לאפשר גביית-אמת, צריך היה להעביר את הגבייה לחברת-החשמל, החולשת והשולטת על כל צרכן של חשמל. העניין הזה עולה מדי-פעם על סדר-היום, אבל מהססים להתמודד אתו. אילו עשו זאת היה בכך חסכון עובדים, היתה בכך גביית-יתר, ולדעתי יש לכך כל ההצדקה.

אבל אני רוצה לנצל את ההזדמנות של הדיון בנושא זה, ובעיקר לאור הוויכוח המתנהל בימים האחרונים, ולומר שהטלוויזיה איננה מכשיר בידור בלבד בארץ הזאת. יש מי שמממנה ומשורה אותה לטלוויזיה בכל ארץ

אני רוצה לומר שאמנע מהצבעה על החוק הזה כמחאה, אדוני שר החינוך. הצטערת על השערוריות של הזמן האחרון, שהתחילו עם מינוי המנכ"ל החדש של רשות-השידור ואחר כך עם אי-יחידושם של כמה מינויים בתוך מערכת רשות-השידור. הצטערת על כך שתחילתה של מה שקיוונו שתהיה תקופה חדשה בתחום זה רגיש ותשוב היתה בנויה על קצף חיצוני ושכבה חיצונית ובלתי-חשובה, בעצם בלתי-קובעת, שאמנם העתונות אוהבת אותה כי יש בה ענייני רכילות ועניינים אישיים.

אדוני שר החינוך, אני בעיקר רוצה לדבר אליך, מכיוון שאני חושב, על-אף כל הטענות שהושמעו נגדך, שאתה אינך הקובע, אבל אתה מייצג את הממשלה, ודרך הממשלה את הרצון שצריך להיות ממלכתי ובלי פניות על-ידי כך שאני כאזרח ישראלי משלם אני מעניק תוספת חשיבות ותוספת ממלכתיות, וזה נעשה לא רק עניין שבא אלינו מבחוץ — ומיד אומר על זה כמה מלים — אלא עניין שאני שותף בו, כמעט כמו אוצר המדינה. כמעט כמו גיוס צה"ל. מה גם שהמכשירים האלה, בין שוו הטלוויזיה הנציבת כתרפים וכאליל של ימינו ובין שווה הטראגדיסטור והראדיו שמהלך אתנו כאילו מין שטיפה של תת-תרדעה מתמדת — שני המכשירים רים האלה הם בעלי העוצמה הפסיכולוגית והחינוכית החזקה ביותר בחברה המודרנית, וזה כולל את מדינת ישראל. הדברים נשמעים, נקלטים כבאים מפי הגבורה. ובהיות רק תחנה אחת, ובהיות רק גל אחד, הם באים ומתקבלים ללא עירעור. זה המודל של התרבות הישראלית, זה התיקן, זה הראדיו של התייחסותנו, זה עולמנו, זה קרע מה טוב רע, מה יפה ומה מכוער, מה נשאף ומה נדחה על-ידינו. ואני חושב שלא אחרש הרבה לך, וגם לחברי וידידי הטובים היושבים שם, אם אומר שאנו נתונים בשטיפה של עשרים-וארבע שעות ביממה, עשרים-וארבע שעות כפול שלוש כמעט בראדיו ויש או שמנה שעות בטלוויזיה. והשטיפה הזאת היא אנטי כל מה שאנו רוצים ורצינו לבנות במדינה הזאת.

אינני מתכוון לחדשות, ואינני מתכוון להצגת המחב-לים כך או כך, ואינני מתכוון להצגת הריסת בית של מחבלים כך או כך, אלא אני מתכוון דווקא לדברים התמימים ביותר. אותו שיר לועזי באנגלית, החזור ואומר—אם זה sugar, אם זה honey, אם זה I love you ואם זה סאן-פראנסיסקו או לוס-אנג'לס — זו שטיפה המכרסמת גם את הסלע האיתן והחזק ביותר. היא אומרת בלי הפסק לחינוך שלנו — מאז היותו בן שנתיים, מאז הוא מפגש את זה, מאז הוא יודע שהעולם שלו בנוי מ-80% אנגלית ומ-20% עברית — והיא ממלאת אותו תודעה בלתי-פוסקת שהיפה, המושך, הנחון, האני-לי ונתון הסטאטוס נמצא שם בחוץ, וזו דוגמה שיש לחקות אותה. ואז הוא מגיע לכך שאת כל תפארתנו בכורגל ובכל מקצוע אחר אנו מלווים בתופים ובמצל-תים לליברפול, זה שייך גם כן לתחומך, אדוני השר, כי אתה עוסק גם בספורט.

אני רוצה לומר לחברי ולידידי כאן: הגענו עד לאב-סודר — שהעוצמה הממלכתית של רשת הראדיו והטלווי-זיה עושה פחות לעצמנו ולבניית האני שלנו — אני כבר לא מדבר על בנייה, אבל לשמרו של האני הלאומי שלנו — מאשר סרטי הבורקאס ו"אמי הגנרלית" שאנו מבטלים אותם במין פאטרונות עליזות כזאת. לשם לפחות

היו"ר י. שמיר:

חברת-הכנסת אולמרט, מה אתה מתעברז התערבותך מיותרת כאן.

שולמית אלוני (תנועה לזכויות האזרח):
הבעיה אינה אם הוא צודק או לא.

עמם הדר (הורבין) (המערך):
בקאדנציה הקדמת היה ויכוח פעוט אם צריך להקריין את "חברת חזקה" או לא צריך.

אהוד אולמרט (הליכוד):
זה היה בקאדנציה הזאת של הכנסת.

עמם הדר (הורבין) (המערך):
אני חושב שזה היה בקאדנציה הקדמת, אבל יכול להיות שזה היה בקאדנציה הזאת. מכל-מקום היה ויכוח אם צריך להסריט זאת, וקמו ואמרו: כל דבר בעל ערך תרבותי או ספרותי יש להקריין. אני אינני מסכים לכך. לא כל דבר צריך להקריין. יש דברים שצריך להקריין ויש דברים שלא צריך. רשות-השידור לא סיפקה, לדעתי, את צרכי העם הזה. לא לרצונו של הפרט לראות זאת או זאת אלא את צרכי העם הזה כעם, אם הוא אכן עם, יש לספק.

אינני יודע מדוע הטלוויזיה צריכה להראות הכותל בשחור. אין קרואור אחת, ומי כמוני יודע עד כמה הדברים שחורים. אנחנו ידענים: הממשלה הזאת, הנתונים. אבל מדוע לא לנצל את מעט האור שעדיין שרדו איננו יכולים להיות שלווים ולומר: זה המצב, ויהיו המסקנות כפי שיהיו. אנחנו חייבים לעצור בעד הירידה ולגרום לעלייה כלשהי. אם הכל ייראה שחור לא יישאר אתנו אנשים.

כן, אני מכיר את הטענה האומרת: אם מעלימים את האמת אין פותרים את הבעיה. אני מכיר נוסח זה. אפשר להראות את האמת. ובתוכה גם אור. לא ראיתי בטלוויזיה את האור, את מעט האור שיש בחיינו. אני רואה רק את הטענות, את הצעקות, את המצוקה.

יש גם מגזרים אחרים, שהעובדים בהם מאושרים גם אם קשים עליהם חיי היום-יום. הם מאושרים ומאמינים. את אלה לא מראים.

גאולה כהן (בנא"י):

אתמול בערב יכולת לראות — — —

(חברת-הכנסת א. גמיר קוראת קריאת-ביניים)

היו"ר י. שמיר:

אבקש להפסיק. מה זה כאן, שיחת-דעות? אבקש להפסיק, חברת-הכנסת גאולה כהן.

גאולה כהן (בנא"י):

אלה לא הערות פוליטיות.

היו"ר י. שמיר:

לא פוליטיות. דווקא משום כך.

עמם הדר (הורבין) (המערך):

היושב-ראש העיר לך בצדק הפעם.

אם מותר לי אעיר עוד הערה, שהיא אולי קצת על הגבול. אני עוקב אחר ראיונות הכתבים בראדיו ובטלוויזיה.

אחרת, שחובתה להראות את הכול, כשהיא נייטראלית, היא מראה חדשות, אם הן טובות ואם הן רעות, היא גונת בידור, כל בידור שהוא — העיקר שיפתחו את המכשיר.

חברת-הכנסת אלוני, זה ימים רבים, מאז תקופת המערך, כפרתי בגישה הזאת שהטלוויזיה היא רק מכשיר בידורי. אנו משקיעים הון תועפות בעלייה, ולא תמיה היא נושאת את התוצאות שאנו מצפים להן; אנו משקיעים הון תועפות בצבא, אבל מכרסמים בהשקעות האלה ברשות-השידור. אילו היה הגורם כספי בלבד — אפשר היה לשאת בכך; אבל אנו עוסקים בשאלת חיים בשבילנו ואיננו יכולים לשחק את המשחק של "כך רוצה הקהל" או "כך אנו רוצים להראות כאן". צריך להיות מודע עליון, חושב, המבחין מה טוב למדינה. אני מבין, חברת-הכנסת אלוני, שאת תגדילי לי: הממשלה איננה המדינה, והמדינה איננה הממשלה. אני מסכים אבל יש דברים מוסכמים לגבי השאלה מה היא טובת המדינה ומה אין לעשות משום שזה פוגע במדינה. גברתי, הטלוויזיה איננה משחקת לפי הקריטריונים האלה, ואני אינני רוצה להתיישר לפי מאה או מאתיים עובדים שיקבעו את הסטנדרטים ואת היעדים לטעמם.

שולמית אלוני (תנועה לזכויות האזרח):
אבל יש אתיקה עתונאית, וזו מערכת לגמרי שונה.

עמם הדר (הורבין) (המערך):
אני אומר שאינני משווה זאת לעתון אלא לאוגדת צבא. את מבינה מה אני אומר? הטלוויזיה היא מכשיר תעמולתי מאין דוגמתו, ויש לנצל כמכשיר לרצון עמי-דתו של העם הזה.

שולמית אלוני (תנועה לזכויות האזרח):
הצורה היא שאינם מסכימים אתך.

עמם הדר (הורבין) (המערך):
אינני שותף לדעתם ולדעתך. כיוון שאיננו עוסקים בדברים מופשטים עלינו לעשות כל מאמץ ולהשתמש בכל אמצעי שיאפשר את קיומנו בארץ הזאת.

מקובל עלי שחדשות יש להגיש כהווייתן. על כך אין ויכוח. מעבר לחדשות — הבידור, המלל והשירה צריכים להיות מגמתיים, כפי שנהוג עם במצור. כך אני רואה זאת. אני יודע שזה אינו תואם את השקפתך. אינני גם שותף אתך בהזדהות המוחלטת עם הבדואים. אנחנו חלוקים בדבר-מח. מי שאינו שותף אתך בהזדהות המלאה עם הבדואים בגליל ובנגב אינו רוצה שהטלוויזיה תשרת כפי שהיא משרתת היום. זה קשור זה בזה. אינני משלה את עצמי רגע אחד.

(חברת-הכנסת ש. אלוני קוראת קריאת-ביניים)

טענתך וטענת חברת-הכנסת אבנרי לגבי הטלוויזיה מדבנת לי. אינני שלם אתה. זה הכול.

שולמית אלוני (תנועה לזכויות האזרח):
אבל אתה מדבר על אזרחי ישראל.

עמם הדר (הורבין) (המערך):
גברתי, על מה אני מדבר?

אהוד אולמרט (הליכוד):
אז מה? גם אם מדברים על אזרחי ישראל מותר להגיד כל דבר.

המדינה. קבעו להם סמכות שתשפוט, ובל ישבתו ויאיימו עלינו.

למיטב הכרתי בנסיבות הקיימות ברשות-השידור יש לסגור אותה עד שיהיה סדר. איש לא יצטער על כך. דייני בתזנת השידור הצבאית. היא מביחה את דעתי. כשיהיה סדר יפתחו אותה.

הח"ר י. שמיר:

רשות הדיבור לחברת-הכנסת גאולה כהן.

גאולה כהן (בנא"י):

אדוני היושב-ראש, כנסת נכבדה, רציתי רק להוסיף הצעות מספר על דברים שנאמרו ושאינו מסכימה להם. לכן אתרכו בכמה הצעות, אבל ליתת רצון לפתוח דיוקנה בקריאת-הביניים, שלא הייתי יכולה לקרוא אותה ממקומי, כדי להתחיל לפחות באותה נקודת אור שחפיש חבר-הכנסת עמוס הדר ושישנה לא רק פעם אחת ושהיתה לא רק אתמול בערב אלא ישנה פעמים רבות בטלוויזיה ובראדיו. לפעמים היא רק פותחת פתח תקנות שאפשר, בכל-זאת, לעשות הרבה יותר ממה שנעשה ולהרחיב אור. אני מתכוונת לתכנית ששודרה אתמול על יצחק לוי, זכרנו-לברכה, יצחק לוי הקומפוזיטור. תכנית מעולה ממש. הייתי אומרת שזה מקרה אותי אולי למשפט אידי-אולוגי אחד שאומר אותו היום: היום אולי עדיין אי-אפשר להוציא את הטלוויזיה מן הבית, אבל אפשר וצריך להכניס את הבית אל הטלוויזיה. על-ידי המשפט הזה רוצה אני לומר הרבה הרבה יותר ממה שאפשר לראות בבית, במובן הצר של המלה. זה בעצם תפקידנו. אנחנו זוכרים איך שבן-גוריון ניסה לנהל את המאבק שלו נגד הכנסת הטלוויזיה אל הבית. והיו רבים, אני זוכרת שגם אני בתוכם, שהצטרפו למלחמה הזאת. האמת היא שה-מלחמה קשה יותר, יותר ריאלית, דרושה כדי להכניס את הבית אל הטלוויזיה. יש לנו בית נפלא, מלא, גם מלא אורות, גם מלא בנסים, מלא תרבות, מלא יופי, ואפשר וצריך להכניס אותו אל הטלוויזיה.

אמרתי שאעיר הערות מספר. מאחר שיושב פה גם המנכ"ל של הטלוויזיה — אמנם אני מדברת אל חברי הכנסת — ושר החינוך והתרבות יושב פה אתנו, אני רוצה לשאול: איך אנחנו יכולים במדינה של עלייה להתכחש כך לצרכים של עולים, לצרכי הקליטה הרא-שוניים שלהם, ולמנוע מהם את הדרך העוצמתית ביותר, החוויתית ביותר, להיקלט "ישר לתוך מדינת ישראל אחרי כל המכשולים, הקשיים, המעצורים? מה יעשה אדם אי-נל שליגנטי, עולה חדש מרוסיה, מארצות-הברית, מאמריקה הדרומית, שכואב לו בחדר אתנו והוא "אילם", הוא "חירש" ולפעמים הוא מתוסכל, או לרוב מתוסכל, מפני שהוא אינו יכול לשתף את עצמו עם שום דבר שכל עם ישראל שותף לו במשך שנותיים או ארבע שעות בצפייה בטלוויזיה, שותף לו בחוויה, בידיעה, ובהתרגשות? מדוע לא נחפש פתרון למצוא שעה או שעותיים ביום, בבוקר, בשביל, אולי כאשר הם עדיין בשנה הראשונה באול-פנים? ומדובר, בדרך-כלל, על השנה-שנתיים הראשונות, כי אחרי שנתיים הוא כבר יכול לדבר עברית. מדוע לא נמצא פתרון להקדישו לו בשעות הבוקר שעותיים בשלוש-ארבע שעות, חצי-שעה בכל שפה — באנגלית, ברוסית, בספרדית, ואולי עוד שפה — להגיש לו את החדשות, יומן השבוע, או פרשנות? מעבר לעניין הזה שיש בו גם השירות עצמו שכל כך חשוב לו, כי הוא זקוק לו — תהיה התחשבות בו. צריך לחשוב על עניין זה בצורה

זיה. בשעה של שיוני מדיניות או משהו מעין זה, ואם הממשלה נוקטת אי אילו אמצעים — ושלא תהיה טעות, הממשלה הזאת צריכה ללכת. זו אינה ממשלה. שלא תהיה לך טעות, חבר-הכנסת אולמרט — ודווקא כאשר היא כבר מחליטה לתלות כלשהי, המראיין מאלץ את המראיין לומר שבנתונים האלה אין לו במה לגמור את החדש, כי מחירי הסוכר והשמן עלו; המראיין אינו מגיב לאזרח עד שאינו אומר שאינו יכול לסיים את החדש.

אני שואל: מדוע הטלוויזיה לא תראה גם צללים בחיינו שאינם באשמת השלטון אלא באשמת האזרח: אבטלה סמויה, שחיתות בעבודה, ניצול הממשל, החל במקרי סעד וכלה בעובדים שאינם עושים ולא כלום? שמידו מצלמה נסתרת ויצלמו חבורת פקידים שאינם עושים מאומה. מדוע לא יצלמו במצלמה נסתרת חמישה אנשים נוסעים כדי לתקן קו טלפון? מדוע תמיד מגיע משחר לאזרח, ואילו האזרח אינו צריך לשלם מאומה? מדוע לא נראה פעם אחת את הצד הזה?

שולמית אלוני (תנועה לזכויות האזרח):
הנה הפעם אנחנו מסכימים.

עמם הדר (הורביץ) (המערך):

ובכן מה שמגיע לממשלה — מגיע, ומה שמגיע לאזרח בארץ הדלה הזאת — מגיע. יתן גם האזרח משהו. תתרום הטלוויזיה לא רק לעידוד אנשים שחובתם לתבוע ושמגיע להם אלא גם תראה מה הם צריכים לתרום ולהק-נות למדינה.

אני רוצה לסיים בכך שעובדי הטלוויזיה, עם הרעש, ההפגנות ומעשי הליצנות, אינם מדברים ללבי. זאת לא חבורה שאני חרד למעמדה. נסיון העבר אינו מעודד לתמוך בה בכל מחיר. עייפתי מאנשים אלה. העובדה שהם עובדים אינה מקנה להם זכות להביע דעות, והם הביעו דעות שליליות בעבר ואינם יכולים להיות מוגופו-ליסטים על דעת הציבור בארץ.

ישובת-ראש ועדת החינוך והתרבות, חברת-הכנסת אורה גמיר, אני מגיב שאינך מוחאת לי כפיים ברגע זה, אבל אבקש שתאזיני לי.

אורה גמיר (המערך):

אינך יכול להתלונן על זה שאינני מאזינה לך.

עמם הדר (הורביץ) (המערך):

לא, אבל התחלתי לא להאזין. לא עולה על דעתי שאפשר לפגוע בזכויותיהם המקצועיות של העוב-דים. לא עולה על דעתי, אבל יעלה על דעת העוב-דים שכאשר אני משלם 960 לירות לשנה הם יכתיבו לי מה אראה. ברגע שהכנסת משלמת — זכותה לומר מה היא רוצה לראות. לא אותם 200 אנשים שנקלטו במקרה או כתוצאה מיחסים מיוחדים יכפו עלינו מה נראה. בשביל זה אנחנו משלמים. ולא — שיצאו לשוק החפשי.

שולמית אלוני (תנועה לזכויות האזרח):

אתה לא איש מקצוע בנושא הזה. הם אנשי מקצוע.

עמם הדר (הורביץ) (המערך):

גברת אלוני, מעולם לא היו לי יומרות להיות כוכב קולנוע. אני מכיר את עצמי. אני לא מתאים בדיוק לחפ-קיד הזה. לא היו לי יומרות כאלה. גם אין לי יומרות לדעת כיצד לצלם במצלמה. אני מבין מה מוזק למדינת ישראל ומה מועיל לה, ואינני רוצה לתת להם את המוגו-פול הבלעדי לך. אני רוצה שיהגו בהתאם לצרכי

כמו זו שבאנגליה איך לשנות את חוק רשות השידור. מצטערת אני על ששר האוצר אינו בא לטלוויזיה עם שק אחד גדול, המחאה, עם אותו תקציב שיכול באמת להבטיח שהטלוויזיה תוכל לשרת שירות אמיתי, ציוני, את עם ישראל, שתוכל לשאת במשימות בלתי-אפשריות על-מנת שיוצגו, במקום תכניות הבידור האלה שכל עם ישראל צופה בהן, סיפורי מתח וגבורה ויופי שהיו לנו במהלך המאבק של קום המדינה, גם לאורך כל ההיסטוריה שלנו. אפשר היה, צריך היה, חייבים היו לעשות זאת. היום אני לא רואה את זה במדינה הזאת, בוודאי לא בממשלה הזאת, שיש לה סחף ציוני נגאטיבי לאחור. אולי רק הטלוויזיה, אם היא לא תופעל על-ידי הממשלה הזאת — ואני מקווה שלא תופעל על-ידי הממשלה הזאת — תוכל להיות אותו מגוף שיתן דחף ציוני במקום הסחף הציוני, ותקים מערכת של תכניות-פאר. למה לא לקחת את סיפוריהם של כל אותם גיבורי האומה הרוחניים, התנאים, האמורים, החסידים, ולעשות מהם תכניות שכל ילד יראה בהן גיבור אנטי-ממסדי ומהפכן כמו כל הגיבורים שלהם כאן?

מדוע לא לפתוח בסיפורו של ר' מנחם מברסלב, שהוא היום באופנה ומגלים אותו גם פה ושם באוניברסיטאות, ואני יודעת שגם בבתי-הספר הוא מתחיל פה ושם להילמד. פתאום מגלים אותו גם ב"על המשמרה". לפני שבוע ציטטו אותו ב"על המשמרה". אז צריך לקחת את החומר הזה ולא לעשות את עצמנו בכוונה עניים, כאשר אנו יכולים להיות עשירים, שלא לדבר כבר על המוטיבאציה, ועל זה יש קונסנסוס מלא. איך אפשר לקלוט תרבות אחרת כהסידים, החסידים, ולעשות מהם תכניות שכל הלימוד מצוות. המצווה הראשונה היא לדעת מגין אתה. בא. לזה לא צריך להעלות את האגרה.

אני מקווה ששר החינוך יילחם בממשלה לעזור לטל-וויזיה ולרשות השידור לקבל תקציבים, ואין פה שום הכתבה. זה לא עניין פוליטי, זה לא עניין של זרם. אני מצטערת על שהתכנית על הציונות הוקפאה עכשיו. היא חשוכה. אני יודעת שהיא הוקפאה גם בגלל אותה אסורה לנו, זה אחד הדברים שהוא בבחינת עורה ראשונה. לזה צריך להוסיף לא רק את התוספת הנדרשת כאן אלא להעלות את האגרה פי כמה וכמה.

חוריצ י. שמיר:

רשות הדיבור לחברי-הכנסת רוזוילי, ואחר-כך — לחברי הכנסת שילנסקי.

דניאל רוזוילי (המערד):

אדוני היושב-ראש, חברי הכנסת, אני חושב שהנושאים הנדונים כאן אגב הצעת החוק הזאת, שהיא הוראת-שעה, מוכיחים שיש צורך בדיון רציני בבית הנבחרים שלנו על רשות השידור. אני מצטער על שהמבנה של רשות השידור — ויש לי טענות לגבי, אני מכיר אותו היטב — בעצם הפקיע את הביקורת הציבורית, שבאה לביטוי בבית הנבחרים, מאפשרות של השפעה, של דיון ושל דיאלוג אמיתי בין הכנסת לבין רשות השידור. אני מצטער מאוד על שהמבנה של הרשות הוא כזה שטאטא בקבעו אנשי המליאה והוועד המנהל פקע, למעשה, מעקב צמוד של ביקורת ציבורית על הרשות. חשבתי זאת לשיאה רצינית עוד בחקופת הממשלה הקודמת; כחבר הכנסת אני רואה את החולשה הזאת גם עכשיו. משום שהאמת ניתנת להיאמר שכאשר אנשי הרשות מופיעים

המעשית ביותר. היו הצעות שונות — של תרגומים, של המצאות שונות — שהוא יכול לשבת מול הטלוויזיה ולשמע תרגום סימולטאני. אבל הצעות אלה קשות יותר לביצוע מן ההצעה שהצעתי. אולי צריך פעם אחת בשבוע, יותר מאשר שעתים, להקדיש מין תכנית שלמה, כל יום בשפה אחרת, שתסכם את אירועי השבוע, כמו שאנחנו עושים. איך אנחנו יכולים להיות מדינת עלייה ולולול כך באינטליגנציה של העולים?

יש לי הצעה נוספת ביחס ל"יומן השבוע" בליל שבת. בכל זאת יש ציבור דתי במדינה הזאת — מדובר על 18%—20% — ומדוע "יומן השבוע", שהוא אחד התכניות החשובות ביותר של הטלוויזיה, נמנע מציבור כל כך גדול, רק מפני שהוא שומר שבת? מדוע לא להעביר את "יומן השבוע" למוצאי-שבת? פעם שידרו תכנית זאת גם בליל שבת וגם במוצאי-שבת. זה באמת היה טפשי לתווך על התכנית פעם נוספת. מדוע צריך לשדר את התכנית גם בליל-שבת? גם חברת-הכנסת אלוני לא תתנגד לכך. הרי היא בעד כיבוד זכויות האזרח, והציבור הדתי גם הוא משלם את האגרה. חברת-הכנסת אלוני, אני בטוחה שאת מסכימה אתי.

שולמית אלוני (תנועה לזכויות האזרח):

שישדרו באמצע השבוע את הדראמה שמשדרים בליל שבת.

גאלה כהן (בנא"י):

אנחנו ציבור דתי משלם את האגרה, אותו ציבור דתי עושה את הודעות, אותו ציבור דתי מעוניין לשמוע מה קורה. מדוע נמנע ממנו את התכנית הזאת? מדוע לא להעביר את "יומן השבוע" למוצאי-שבת?

ברצוני לומר דבר נוסף בנושא היהודי. אנחנו מודעים לעיונות הקיימת, שלא בצדק — יש לה סיבות, לא אציין אותן היום — לכל הקשור בתכניות על נושא הדת. אני שואלת: מדוע הנושא הדתי צריך שתהיה בו המחיצה הזאת של בית-הכנסת, בין החילוניים לבין דתיים, וגם בראדיו יש מחיצה כזאת? יש תכנית "מורשה" שהיא שויצט לדתיים. מדוע לא "יומן", למשל, "למקד" רב בישראל וישמיע את דעותיו הפוליטיות? האם אין לו כאלה? למה בכל התכניות האלה שמומנים צוותות לא יעלה על הדעת להזמין רב או איש-ציבור דתי, אלא אומרים שהרב יופיע ב"מורשה", יביע דעות ב"מורשה"?

שולמית אלוני (תנועה לזכויות האזרח):

למה לנו אסור להופיע ב"מורשה"?

גאלה כהן (בנא"י):

נכון, אני לא חושבת שצריכה להיות תכנית כזאת כמו "מורשה" רק בשביל הדתיים. אליה תוזמן תזמורת של דתיים, מקהלה של דתיים וישירו רק לדתיים? האם אני צריכה באותו זמן, אם אני יהודי לא-דתי, לכבות את הטלוויזיה כיוון שזו תכנית לדתיים? אני חושבת שדבר זה צריך להיפסק.

דבר אחרון — כאשר ממשלת הליכוד עלתה לשלטון היה זה דווקא שר האוצר שמיהר אל מנכ"ל הטלוויזיה, מנכ"ל רשות השידור דאן, ואמר לו: על גוויית המתה ישונה חוק רשות השידור. ובכן אני מצטערת על שני דברים בהקשר זה, גם על הנושא של "על גוויית המתה" ישונה חוק רשות השידור — אני חושבת שמדינה דמוקרטית כזו, שלנו יכולה ללמוד עוד הרבה מדמוקרטיה

כתוספת לאגרה, בגין אותם הדברים שלא נעשים עלי-פי דעת חברי רשות השידור. ולכן אני חושב שבמקום לטפל בדבר הזה בחשון, יום לפני היום האחרון של מושב זה של הכנסת — כדי שלא להתחמץ את האפשרות לה- עלות את מחצית האגרה, רשבו ללא פיקוח וללא תש- בות, ובתוך זה הצבע כן או לא, ובהתחלה זה לא עולה כלום ואחר כך מתברר שזה עומס — היה זמן מספיק להגיש לכנסת בצורה מסודרת פתרונות קצת יותר יס- דיים, קצת יותר ענייניים לגבי הדברים שעליהם רשות השידור ביקרה את עצמה. לכן אני חושב שיש לומר לרשות השידור שהוראת-שעה זו אינה מצדקת, לא נאשר אותה ואין לה ברירה אלא להסתדר בגביית האגרה ללייעל אותה, וכי יש לאלץ את חברת-החשמל לגבות את הסכומים האלה. לכן אצביע נגד הצעת החוק.

הי"ר י. שמיר:

רשות הדיבור לחברי-הכנסת שילנסקי, ואחריו — לחברי-הכנסת אולמרט.

דב שילנסקי (הליכוד):

אדוני היושב-ראש, כנסת נכבדה, שמענו על כוונה לאיחוד הגבייה של אגרת הרדיו והטלוויזיה. לעניות דעתי הכוונה טובה מאוד. שמענו בהזדמנויות שונות את הדעה שיש לאחד את הגבייה עם זו של חברת-החש- מל וגם עם גביית תשלומים בעד המים. אותו אדם שבא לבדוק את המונה של החשמל יבדוק גם את המונה של המים. הבדיקה עצמה נמשכת שניות. הגישה למקום היא שלוקחת זמן, וכל מה שקשור מסביב עולה ביותר.

אני שומע שחברת-החשמל מתנגדת לדבר הזה ולכן טרם בוצע איחוד הגבייה לפחות בין הרדיו, הטלוויזיה וחברת-החשמל. אני פונה אליך, אדוני השר, כנציג הממשלה, ואומר שהממשלה צריכה לשלוט ולהשליט יד חזקה במקומות שיש צורך בכך. חברת-החשמל אינה חברה פרטית. היא חברה ממשלתית. היא יכולת שאי אפשר היה להעביר את האיחוד הזה כדי לגבות את הכסף? אני מקווה שהדבר ייעשה בהקדם ובמהירות גדולה ביותר.

באותה נקודה אני רוצה לומר עוד שהיתה שביתת רדיו. אני רוצה לשאול אם בחשבונות ששולחים עכשיו לגביית אגרת הרדיו והטלוויזיה — והיתה גם שביתת בטלוויזיה — האם בחשבונות אלה ניכר את התקופה של השביתות? מה אשם האורח? למה הוא חייב לשלם בשביל מצרך שלא קיבל? האם יחזירו את הכסף לאורח ששולם את מלואו מאשר? אם הכסף לא יוחזר, לעניות דעתי זה הוצאת כסף מכיסו של האורח במירמה. ולקחים ממנו בתוקף חוק תשלום בעד שירות שלא קיבל אותו.

באותה הזדמנות אני רוצה לדבר גם על שביתת הרדיו, וזה בעניין בעיית האיומים מצד העובדים על שביתת ברדיו ובטלוויזיה. כאשר היתה שביתת הטלווי- זיה ראינו שהציבור לא נבהל. פגשתי הרבה אנשים שגם נהנו. יצאו לרחובות בערבים, ששר רשמח, פאלאסל וגר- עינים, מטיילים ברחובות. לא ראיתי כל לחץ, ולוא הקטן ביותר, מצד הציבור על הפסקת השביתה. אם אתה עומד להשליט סדר בדברים האלה אל תפחד מאיומים של שביתה.

אמרתי כי התשלום הינו תמורה. עומדת השאלה האם מקבלים אנו תמורה. אגע בנקודה אחת בלבד של הטל- וויזיה. הטלוויזיה היא מדיום שמשתלט על חיינו. אנו מרבים לראות בטלוויזיה סרטי אלימות, ועוד יש מחקרים

לפני ועדת כנסת כלשהי הם עושים זאת, בעצם, בהת- נדבות.

יש מסמך מעניין מאוד, של היועץ המשפטי של רשות השידור היושב כאן ליד שולחן המומחים, והוא סיווג סמכות הכנסת, סמכות הממשלה וסמכות השר. ולמעשה אנשי הרשות המופיעים כאן עושים זאת בהת- נדבות. דבר זה ממשב שיבוש חמור את הדיאלוג שבין הכנסת ובין רשות השידור. ואני חושב שלא נשכרים מזה לא הציבור ולא הכנסת.

רבותי, אנו דמוקראטיה, אנו אחת מ-32 הדמוקרא- טיות, בין 150 מדינות בעולם, שיש בהן אופוזיציה. על רקע זה נוצרים מתחים שאצלנו הם הרבה פעמים בלתי-מבוקרים. אני מאוד מצטער, ואינני רוצה לדבר על כך, על שבמילון המונחים שבדיאלוג בין הכנסת לרשות נכנסו כיוונים כמו "פאשיסט", כמו "מאפיה שמאלנית", אינני חושב שבמדינת ישראל צריך לכנות איזשהו יהודי בכינוי "פאשיסט", כמו שאינני חושב שניתן לעבור לסדר על השימוש במונח "מאפיה שמאל- נית" בוויכוח הציבורי שלנו, ויהא זה ברשות השידור. יש לכך הקשרים חמורים ביותר בתולדות הישוב בארץ, ואינני מתכוון לפטר הקשרים אלה. לכן אני חושש, ואני אומר זאת במלוא הרצינות, שנפגע אצלנו האתוס שבדמוקראטיה אין רק זכות לבקר אלא חובה היא לבקר. אינני יכול שלא לראות בדאגה חוט-שני בקו, ברצף, מאז "בירה ומצב רוח" ועד לפרטיות של מוטי קירשנ- באום, ושל צוקרמן שזה שוב סיפור לגמרי שונה. דעותי המדיניות רחוקות מאוד מאלה של יעקב אגמון — — —

משה שמיר (בנא"י):

אם אתה יודע את דעותי לפי "בירה ומצב רוח" זה סימן רע לתכנית.

דניאל רוזוול (המערד):

האמן לי שלא רק אדם אחד הוא יסודי בכנסת הזאת. יש לי יסוד להאמין שאני יודע את דעותי, ואני משו- כנע שאין שום קשר בין הוויכוח על הדברים שאמר עמוס הדר ובין הצורך שלא לחדש את מינוי של ארגון צוקרמן. להפוך את הדבר הזה למאבק פוליטי ציבורי? אפשר לחשוב שבאמת יש כבר מנהל מוכן לטלוויזיה והיה צריך מחר לסיים את הקאדנציה כדי לשפר את אורחות הניהול. אני רואה זאת כדבר חמור ביותר. אין לי זמן להרחיב את הדיבור בנושא, במסגרת הזמן הקצרה של הדיון על הצעת חוק זו, אבל אני רוצה לומר שראוי לקיים דיון רציני על רשות השידור.

אני רוצה לומר עתה מדוע אצביע נגד ההצעה. חברי הכנסת, לא אני ולא האופוזיציה ולא הכנסת קבענו בפ- רומים שונים של הכנסת, שיש לה סמכות בנושא זה, שהגבייה של רשות השידור יקרה מאוד, בלתי-יעילה, איננה עמוקה די הצורך, יש בה ביובוס, יש בה נוהלי גבייה שאינם מתקבלים על הדעת. לא אני קבעתי שאין זה מתקבל על הדעת שדופקים בדלת ואומרים: "אני רוצה להיכנס ולראות אם יש לך טלוויזיה; תכין את הקבלות". לא אנו קבענו שיש צורך בשיפור הגבייה ויש צורך בהחלטה להעביר את הגבייה לחברת-החשמל, וכי לחלק את הגבייה לשני חלקים בסכומים גדולים. זה נטל גדול מדי — קבעו זאת, נציגי רשות השידור, שום דבר לא קרה מאז וכבר מציעים תיקון לחוק, אין שום סימן לאיזשהו שיפור, שיכול היה להביא את הסכומים שרוצים לגבות

הקטן השולט בצעקות במירב אמצעי התקשורת במדינה. לא רק זועק, הוא גם מאיים. הוא ישמץ את מי שיתנגדו לו. הוא ישמץ? ומה הוא עושה עכשיו?

חברי הכנסת הנכבדים, יש אומרים שיש להיזהר מהם, הם מדברים לציבור הרחב, הם יכולים לבנות אותנו, הם יכולים להרוס אותנו. חברי הכנסת הנכבדים, הבה נפסיק לפחד.

היו"ר י. שניאור:

רשות הדיבור לתבר-הכנסת אולמרט, אחרון המש-תתפים בדיון.

אהוד אילמרט (הליכוד):

אדוני היושב-ראש, כנסת נכבדה, אני מוכרח להתודות שיש איות קונטראסט בין הלהט שבו נדון לאחרונה עניין רשות-השידור בציבור וגם בכנסת ובין האווירה הרדומה-משהו באולם זה בשעה מאוחרת זו. כמה מהדברים שנאמרו כאן גם על ידי חברי-הכנסת משה שמיר וגם על-ידי חברת-הכנסת גאולה כהן, גם אם אינני מסכים בהכרח עם כולם, היו בהחלט יכולים להיות נושא לדיון על תפקיד הטלוויזיה בכלל, תפקידה במדינת ישראל, על היעדים של הטלוויזיה על-פי הגדרה של סדרי עדיפות לאומיים כאלה או כאלה, ובאיו מידת הטלוויזיה, כפי שהיא פועלת היום בתחומים השונים, ולא רק בתחומים הפוליטיים, עולה בקנה אחד עם היעדים הללו. אבל לא-רונה יש נסיון ורצון להפוך את נושא רשות-השידור לנושא פוליטי מפלגתי, כמעט בכוח. זו האווירה שמנסים ליצור בחודשים האחרונים, מאז התמנתה הנהלה חדשה לרשות-השידור. נסיון זה נעשה גם על-ידי גורמים מפלגתיים בכנסת, ולצערי הרב גם בסיוע של גורמים אינטרסנטיים מתוך רשות-השידור עצמה.

אני מתפלל על ידידי חברי-הכנסת דני רוזוילי שעלה כאן לבימה ודיבר על כך שהרשות הופקעה מתחום הביקורת הציבורית הפארלאמנטארי. האחת מהשתיים: אם מדברים על פוליטיזאציה, אם הכוונה שהכנסת תקבע בפועל מה ואיך משדרים — הרי כנגד זה אתם יוצאים; וכנגד האפשרות שהכנסת, חס-וחלילה, תכתוב — נגד זה מדברים כל הזמן.

דניאל רוזוילי (המערך):

האם אתה מדבר אלי בלשון רבים? אני חושב שהבעתי היום את דעתי בבירור.

אהוד אילמרט (הליכוד):

אני מדבר על דעתך, אם מדובר על ביקורת על רשות-השידור כ-אז נדמה לי שמעולם לא היתה תקופה שבה רשות-השידור היתה תחת הביקורת הבלתי-הוגנת, הבוחשת, של גורמים פוליטיים כפי שזה נעשה בחודשים האחרונים.

אני חושב שהעמדת הוויכוח על השאלה אם יש או אין חופש דיבור, או אם צריכים לבטא את כל הגורמים במערכת הציבורית, הוא מלכתחילה העמדה בלתי-הוגנת, כי הוויכוח איננו מתנהל, אדוני היושב-ראש, בין גורמים הסבורים שצריך להשליט דעה אחת ברשות-השידור, וזאת הממשלה, כביכול, ובין גורמים אחרים המנסים להגן על חופש הדיבור. נדמה לי שחופש הדיבור ברשות-השידור ובטלוויזיה נשמר בחודשים האחרונים לא פחות מאשר אי פעם בעבר. הוויכוח מתנהל רק על שאלה אחת: מה צריכה להיות הפרופורציה, מה צריכים להיות הגבול-

שנעשו בארצות-הברית המוכיחים מעל לכל ספק סביר כי הסרטים האלה מגבירים את הפשע. הייתי אומר שתחנת השידור שלנו משדרת את הסרטים האלה יותר מאשר ארצות-הברית. בארצות-הברית אתה יכול להחליף תחנה ולראות סרט טוב. אצלנו לא מציגים סרטים טובים, כי יש התנגדות של בעלי התאחדות הקולנוע. היכן נשמע אבסורד שכזה? בגלל איקס אנשים שעשו עסק, ואין לי ביקורת על כך, מאחר שיש חשש שהדבר יפגע בעסק שלהם, צריך לפטם את כולנו בסרטי זבל? היכן האינטרס הציבורי? האם האינטרס של כלל הציבור חשוב פחות מהאינטרס של קבוצה מסוימת, ותהיה חשובה כלל שתהיה?

אני רוצה להקדיש מלים מספר ל"עליהם" שקם עכשיו. אומרים שבטלוויזיה היו מומחים ממדרגה ראשו-נה, ממדרגה מקצועית גבוהה, והנה עכשיו הולכים לפטר אותם ולזרוק אותם. בשנים האחרונות היו בטלווי-זיה שתי הפקות מקומיות בלבד. האחת, כול בו טק. כולה הופקה על-ידי צוות שבא מהראדיו. הצוות חזר לראדיו. התכנית שהוגשה בחן רב ובטעם טוב על-ידי דני פאך ירדה מהמסך. היכן היו הכוחות המעולים האלה? למה במשך כל השנים הם לא הכינו צוות שיוכל להת-מחדד עם הבעיה הזאת, צוות מקומי שיוכל להמשיך כאשר הקבוצה הזאת חזרה לראדיו? נשאיר גם הפקה אחת בלבד, והיא "עלי כותרת". קמה זעקה — פוליטיזאציה בטלוויזיה.

דני מילוא (הליכוד):

שכחת את "חברת-חזעה".

דב שילנסקי (הליכוד):

לא שכחתי. אוכיר לך. פוליטיזאציה — אני מדבר שבמשך כל השנים מאז קום המדינה הרשלטה פולי-טיזאציה בטלוויזיה. המערך שלט בראדיו ובטלוויזיה שלטון בלי מצרים.

דניאל רוזוילי (המערך):

הטלוויזיה הוקמה רק במאי 1968. השידור הראשון של הטלוויזיה היה — — —

דב שילנסקי (הליכוד):

שלושים שנה סתמת לי את הפה. גם עכשיו אתה רוצה לסתום לי את הפה? בפני מי שלא נמנה על אנשי-שלוש היתה הדלת סגורה ומסוגרת, ובפרט בפני מי שהיתה לו זיקה לתנועת החירות. היתה פעם סיסמה "בלי חירות ומק"מ". בטלוויזיה התמידו בסיסמה זו הרמטית כלפי חירות. למקורבים למק"מ נתנו הקלות, ואז קם הגולם על יוצרו והקו של מק"מ היכה שרשים בטלוויזיה, קו שנוקם בהלקאה עצמית, ו"חברת-חזעה" הרעתה מהטלוויזיה הישראלית לטלוויזיה הירדנית כחו-מר אנטי-ישראלי, זו רק דוגמה אחת. דרך-אגב, הטלווי-זיה הירדנית לא צריכה היתה לשנות כהוא-זה מההפקה הישראלית. הם לא היו זקוקים לכך. אנחנו עשינו את המלאכה הזאת בשבילים בשלמות.

עתה קמו כל אבריי הדמוקראטיה בועקה. מה קרה? הוזר גורמים בודדים בטלוויזיה. ייתכן שלא תהיה עתה תומרת חד-משמעית ובלתי-דמוקראטית, של דעת אחת, כמו שהיתה תמיד. ייתכן שגם לאחרים, שהם רוב העם, ניתן גישה ונשמע את כולם והם יוכלו להביע את דעתם בטלוויזיה. אך "הדמוקראטים הגדולים" לא יכולים לסבול זאת. הטלוויזיה נוצרה רק לשירותם, המיעוט

אחרי אילמורט (הליכוד):

לא אענה לך כי אני עומד במשפט האחרון בדברי.

אני לא חושב שצריך לשחרר את רשות השידור מהחובה לייעל את הגבייה, אבל אינני תומך בנסיון לעשות את החשבון הפוליטי הכולל עקב דיון זה בעניין אגרת הטלוויזיה.

הי"ר י. שמיר:

חברי הכנסת, אנחנו ניגשים להצבעה. אני מעמיד להצבעה את ההצעה להעביר את חוק רשות השידור (הוראת-שעה), תשל"ט—1979, לוועדת הכספים.

הצבעה

ההצעה להעביר את הצעת חוק רשות השידור (הוראת-שעה), תשל"ט—1979, לוועדת הכספים נתקבלה.

משה שמיר (בנא"י):
אני נמנע.

הי"ר י. שמיר:

חברי הכנסת, הישיבה הבאה מחזר בשעה 15:00. ישיבה זאת נעולה.

לוח, וכאשר מדובר על ייצוג כל הדעות בקשת הפוליטית האם פירוש הדבר שיש גם אילו שהן פרופורציות, שיש אילו שהם איוונים — או שיש דעות מסוימות, ולא חשוב מה משקלן בציבור, שאין גבול ואין רסן ומותר לשדר אותן בכל מצב, בכל מידה, ללא שום הגבלה?

שאלה נוספת היא מי צריך להחליט על הפרופורציות הללו. אין לי ספק שהמתכונת שקבע חוק רשות השידור בשאלה זו היא חד-משמעית. אם יש נסיון בחדשים האחרונים לערער את המתכונת הזאת הרי נסיון זה נעשה על ידי קבוצות מיעוט שלאחרונה איבדו עמדה מונופוליסטית, שהיתה להן, להחזיר דעות שלהן באמצעות רשות השידור לציבור הרחב.

לכן אני רוצה לסיים, אדוני היושב-ראש, בהבעת תמיכה במגמה הקיימת היום ברשות השידור, ובצדק, שלא לכבול דעות, לא לסתום פיות, לא להשתיק דעות שונות ומגוונות, אבל לנסות להציג אותן לציבור הרחב במידה של איוון ועל-פי המשקל היחסי שלהן באוכלוסיה.

לגבי ההצעה שאנחנו דנים בה אני סבור שאנחנו צריכים להעמיד לרשות השידור את האמצעים. לא לשחרר אותה מהחובה לייעל את הגבייה —

שולמית אלוני (תנועה לזכויות האזרח):
יש לי שאלה אליך.

הישיבה ננעלה בשעה 22:25.